Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. liepos 13 d.*

„Konkurencija – Karteliai – Liftų ir eskalatorių montavimo ir priežiūros rinka – Sprendimas, kuriuo konstatuojamas EB 81 straipsnio pažeidimas – Manipuliavimas viešaisiais pirkimais – Rinkų pasidalijimas – Kainų nustatymas“

Bylose T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07

General Technic-Otis Sàrl, įsteigta Howald (Liuksemburgas), iš pradžių atstovaujama advokato M. Nosbusch, vėliau advokato A. Winckler ir solisitoriaus J. Temple Lang

ieškovė byloje T-141/07,

General Technic Sàrl, įsteigta Howald, atstovaujama M. Nosbusch,

ieškovė byloje T-142/07,

Otis SA, įsteigta Dilbeke (Belgija),

Otis GmbH & Co. OHG, įsteigta Berlyne (Vokietija),

Otis BV, įsteigta Amersforte (Nyderlandai),

Otis Elevator Company, įsteigta Farmingtone, Konektikutas (JAV),

atstovaujamos A. Winckler ir J. Temple Lang,

ieškovės byloje T-145/07,

United Technologies Corporation, įsteigta Vilmingtone, Delavaras (JAV), atstovaujama A. Winckler ir J. Temple Lang,

ieškovė byloje T-146/07,

prieš

Europos Komisija, bylose T-141/07 ir T-142/07 atstovaujamą A. Bouquet ir R. Sauer, padedamų advokato A. Condomines, o bylose T-145/07 ir T-146/07 – A. Bouquet, R. Sauer ir J. Bourke, padedamų A. Condomines,

atsakovę,

* Proceso kalbos: prancūzų ir anglų.

dėl prašymo panaikinti 2007 m. vasario 21 d. Komisijos sprendimą C (2007) 512 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (byla COMP/E-1/38.823 – Liftai ir eskalatoriai) arba, nepatenkinus pirmojo reikalavimo, – sumažinti ieškovėms skirtų baudų dydį,

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkė M. E. Martins Ribeiro (pranešėja), teisėjai N. Wahl ir A. Dittrich,

posėdžio sekretorė K. Andová, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. spalio 1, 6 ir 7 d. posėdžiams,

priima šį

Sprendimą

1 Šių bylų dalyką sudaro prašymas panaikinti 2007 m. vasario 21 d. Komisijos sprendimą C (2007) 512 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (byla COMP/E-1/38.823 – Liftai ir eskalatoriai) (toliau – ginčijamas sprendimas), kurio santrauka paskelbta 2008 m. kovo 26 d. Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje (OL C 75, p. 19), arba, nepatenkinus pirmojo reikalavimo, – prašymas sumažinti ieškovėms skirtų baudų dydį.

2 Ginčijamame sprendime Europos Bendrijų Komisija pripažino, kad EB 81 straipsnį pažeidė šios bendrovės:

– *Kone Belgium SA* (toliau – *Kone Belgija*), *Kone GmbH* (toliau – *Kone Vokietija*), *Kone Luxembourg Sàrl* (toliau – *Kone Liuksemburgas*), *Kone BV Liften en Roltrappen* (toliau – *Kone Nyderlandai*) ir *Kone Oyj* (toliau – KC) (toliau visos kartu arba atskirai – *Kone*)

– *Otis SA* (toliau – *Otis Belgija*), *Otis GmbH & Co. OHG* (toliau – *Otis Vokietija*), *General Technic-Otis Sàrl* (toliau – GTO), *General Technic Sàrl* (toliau – GT), *Otis BV* (toliau – *Otis Nyderlandai*), *Otis Elevator Company* (toliau – OEC) ir *United Technologies Corporation* (toliau – UTC) (toliau visos kartu arba atskirai – *Otis*),

– *Schindler SA* (toliau – *Schindler Belgija*), *Schindler Deutschland Holding GmbH* (toliau – *Schindler Vokietija*), *Schindler Sàrl* (toliau – *Schindler Liuksemburgas*), *Schindler Liften BV* (toliau – *Schindler Nyderlandai*) ir *Schindler Holding Ltd* (toliau visos kartu arba atskirai – *Schindler*),

– *ThyssenKrupp Liften Liftai NV* (toliau – TKLA), *ThyssenKrupp Aufzüge GmbH* (toliau – TKA), *ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH* (toliau – TKF), *ThyssenKrupp Elevator AG* (toliau – TKE), *ThyssenKrupp AG* (toliau – TKAG), *ThyssenKrupp Liftai Luxembourg Sàrl* (toliau – TKAL) ir *ThyssenKrupp Liften BV* (toliau – TKL) (toliau visos kartu arba atskirai – *ThyssenKrupp*) ir

– *Mitsubishi Elevator Europe BV* (toliau – MEE).

3 UTC yra statybų sistemų ir erdvėlaivių pramonės pasaulinė lyderė. OEC yra JAV įsteigta visiškai UTC priklausanti dukterinė bendrovė, savo veiklą liftų ir eskalatorių srityje vykdanti per nacionalines dukterines bendroves. Šios dukterinės bendrovės yra, be kita ko, Belgijoje – *Otis Belgija*, Vokietijoje – *Otis Vokietija*, Liuksemburge – GTO, Nyderlanduose – *Otis Nyderlandai*. Priimant ginčijamą sprendimą 75 % GTO kapitalo priklausė *Otis Belgija*, o likusieji 25 % – GT (ginčijamo sprendimo 21–26 konstatuojamosios dalys).

Administracinė procedūra

Komisijos tyrimas

4 2003 m. vasarą Komisijai buvo pateikta informacija apie galimą keturių pagrindinių Europos liftų ir eskalatorių gamintojų, vykdančių komercinę veiklą Sąjungoje, t. y. *Kone*, *Otis*, *Schindler* ir *ThyssenKrupp*, kartelį (ginčijamo sprendimo 3 ir 91 konstatuojamosios dalys).

Belgija

5 Nuo 2004 m. sausio 28 d. ir 2004 m. kovo mėn. Komisija, vadovaudamasi 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio [EB 81] ir [82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 sk., p. 3), 14 straipsnio 2 ir 3 dalimis, atliko patikrinimus, be kita ko, *Kone*, *Otis*, *Schindler* ir *ThyssenKrupp* dukterinių bendrovių patalpose Belgijoje (ginčijamo sprendimo 92, 93, 95 ir 97 konstatuojamosios dalys).

6 *Viena po kitos Kone, Otis, ThyssenKrupp* ir *Schindler* pateikė prašymus pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155) (toliau – 2002 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo). Šie prašymai atitinkamų įmonių buvo papildyti (ginčijamo sprendimo 94, 96, 98 ir 103 konstatuojamosios dalys).

7 2004 m. birželio 29 d. pagal šio pranešimo 8 dalies b punktą *Kone* buvo sąlyginai atleista nuo baudos (ginčijamo sprendimo 99 konstatuojamoji dalis).

8 2004 m. rugsėjo–gruodžio mėn. Komisija, vadovaudamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 18 straipsniu, taip pat išsiuntė prašymus pateikti informaciją įmonėms, dalyvavusioms darant pažeidimą Belgijoje, keliems klientams šioje valstybėje narėje ir Belgijos asociacijai *Agoria* (ginčijamo sprendimo 101 ir 102 konstatuojamosios dalys).

Vokietija

9 Nuo 2004 m. sausio 28 d. ir 2004 m. kovo mėn. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalimi, atliko patikrinimus, be kita ko, *Otis* ir *ThyssenKrupp* dukterinių bendrovių patalpose Vokietijoje (ginčijamo sprendimo 104 ir 106 konstatuojamosios dalys).

10 2004 m. vasario 12 ir 18 d. *Kone* papildė savo 2004 m. vasario 2 d. su Belgija susijusį prašymą, pateiktą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, su Vokietija susijusia informacija. 2004 m. kovo–2005 m. vasario mėn. *Otis* savo 2004 m. kovo 11 d. su Belgija susijusį prašymą taip pat papildė su Vokietija susijusia informacija. 2004 m. lapkričio 25 d. *Schindler*, remdamasi minėtu pranešimu, pateikė prašymą, kuriame buvo su Vokietija susijusi informacija ir kuris buvo papildytas 2004 m. gruodžio–2005 m. vasario mėn. Galiausiai 2005 m. gruodį *ThyssenKrupp*, taip pat remdamasi minėtu pranešimu, pateikė Komisijai su Vokietija susijusį prašymą (ginčijamo sprendimo 105, 107, 112 ir 114 konstatuojamosios dalys).

11 2004 m. rugsėjo–lapkričio mėn. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsniu, taip pat išsiuntė prašymus pateikti informaciją įmonėms, dalyvavusioms darant pažeidimą Vokietijoje, keliems klientams šioje valstybėje narėje ir asociacijoms VDMA, VFA ir VMA (ginčijamo sprendimo 110, 111 ir 113 konstatuojamosios dalys).

Liuksemburgas

12 2004 m. vasario 5 d. *Kone* papildė savo 2004 m. vasario 2 d. su Belgija susijusį prašymą su Liuksemburgu susijusia informacija. *Otis* ir *ThyssenKrupp* pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo žodžiu pateikė su Liuksemburgu susijusį prašymą. Pagal tą patį pranešimą buvo pateiktas su Liuksemburgu susijęs *Schindler* prašymas (ginčijamo sprendimo 115, 118, 119 ir 124 konstatuojamosios dalys).

13 Nuo 2004 m. kovo 9 d. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalimi, atliko patikrinimus, be kita ko, *Schindler* ir *ThyssenKrupp* dukterinių bendrovių patalpose Liuksemburge (ginčijamo sprendimo 116 konstatuojamoji dalis).

14 2004 m. birželio 29 d. pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punktą *Kone* buvo sąlyginai atleista nuo baudos, kiek tai susiję su prašymo dalimi dėl Liuksemburgo (ginčijamo sprendimo 120 konstatuojamoji dalis).

15 2004 m. rugsėjo ir spalio mėn. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsniu, išsiuntė prašymus pateikti informaciją įmonėms, dalyvavusioms darant pažeidimą Liuksemburge, keliems klientams šioje valstybėje narėje ir *Fédération luxembourgeoise des ascensoristes* (Liuksemburgo liftininkų federacija) (ginčijamo sprendimo 122 ir 123 konstatuojamosios dalys).

Nyderlandai

16 2004 m. kovo mėn., remdamasi 2002 m. pranešimu dėl bendradarbiavimo, *Otis* pateikė su Nyderlandais susijusį prašymą, kuris vėliau buvo papildytas. 2004 m. balandžio mėn. remdamasi šiuo pranešimu *ThyssenKrupp* pateikė prašymą, kuris vėliau taip pat buvo kelis kartus papildytas. Galiausiai 2004 m. liepos 19 d. *Kone* papildė savo 2004 m. vasario 2 d. su Belgija susijusį prašymą su Nyderlandais susijusia informacija (ginčijamo sprendimo 127, 129 ir 130 konstatuojamosios dalys).

17 2004 m. liepos 27 d. pagal minėto pranešimo 8 dalies a punktą *Otis* buvo sąlyginai atleista nuo baudos (ginčijamo sprendimo 131 konstatuojamoji dalis).

18 Nuo 2004 m. balandžio 28 d. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalimi, atliko patikrinimus, be kita ko, *Kone*, *Schindler*, *ThyssenKrupp* ir MEE dukterinių bendrovių patalpose Nyderlanduose, taip pat asociacijos *Boschduin* patalpose (ginčijamo sprendimo 128 konstatuojamoji dalis).

19 2004 m. rugsėjo mėn., vadovaudamasi Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsniu, Komisija išsiuntė prašymus pateikti informaciją įmonėms, dalyvavusioms darant pažeidimą Nyderlanduose, keliems klientams šioje valstybėje narėje ir asociacijoms VLR bei *Boschduin* (ginčijamo sprendimo 133 ir 134 konstatuojamosios dalys).

Pranešimas apie kaltinimus

20 2005 m. spalio 7 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, kuris buvo skirtas, be kita ko, šio sprendimo 2 punkte minėtoms bendrovėms. Visos pranešimo apie kaltinimus adresatės pateikė rašytines pastabas, atsakydamos į Komisijos pateiktus kaltinimus (ginčijamo sprendimo 135 ir 137 konstatuojamosios dalys).

21 Klausymai nebuvo surengti, nes nė viena pranešimo apie kaltinimus adresatė nepateikė atitinkamo prašymo (ginčijamo sprendimo 138 punktas).

Ginčijamas sprendimas

22 2007 m. vasario 21 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame konstatavo, kad bendrovės, kurioms buvo skirtas šis sprendimas, dalyvavo darant keturis sudėtinius ir tęstinius EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimus keturiose valstybėse narėse, kai pasidalijo rinkas susitardamos arba derindamos veiksmus paskirstant viešuosius pirkimus ir sutartis dėl liftų ir eskalatorių montavimo, priežiūros ir modernizavimo (ginčijamo sprendimo 2 konstatuojamoji dalis).

23 Dėl ginčijamo sprendimo adresačių Komisija nusprendė, kad, be suinteresuotųjų įmonių dukterinių bendrovių Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge ir Nyderlanduose, šių dukterinių bendrovių patronuojančiosios bendrovės turi būti pripažintos solidariai atsakingomis už EB 81 straipsnio pažeidimus, kuriuos padarė jų atitinkamos dukterinės bendrovės, nes pažeidimo padarymo laikotarpiu jos galėjo daryti lemiamą įtaką jų komercinei politikai ir galėjo būti preziumuojama, kad jos naudojosi šia galia (ginčijamo sprendimo 608, 615, 622, 627 ir 634–641 konstatuojamosios dalys). MEE patronuojančiosios bendrovės nebuvo pripažintos solidariai atsakingomis už savo dukterinės bendrovės elgesį, nes nepavyko įrodyti, kad jos darė lemiamą įtaką šios elgesiui (ginčijamo sprendimo 643 konstatuojamoji dalis).

24 Apskaičiuodama baudų dydį, ginčijamame sprendime Komisija taikė metodą, apibrėžtą Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairėse [Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairės] (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171, toliau – 1998 m. gairės). Ji taip pat išnagrinėjo, ar ir kiek atitinkamos įmonės tenkina 2002 m. pranešime dėl bendradarbiavimo nustatytas sąlygas.

25 Komisija pripažino pažeidimus „labai sunkiais“ dėl jų pobūdžio ir aplinkybės, kad kiekvienas iš jų apėmė visą tam tikros valstybės narės teritoriją (Belgijos, Vokietijos, Liuksemburgo arba Nyderlandų), net jei nebuvo įmanoma įvertinti jų tikros įtakos (ginčijamo sprendimo 671 konstatuojamoji dalis).

26 Siekdama atsižvelgti į faktinę ekonominę suinteresuotųjų įmonių galimybę padaryti pastebimą žalą konkurencijai, Komisija kiekvienos šalies atveju suskirstė šias įmones į kelias kategorijas pagal jų apyvartą liftų ir (arba) eskalatorių rinkoje, o prireikus – priežiūros ir modernizavimo paslaugų rinkoje (ginčijamo sprendimo 672 ir 673 konstatuojamosios dalys).

27 Kalbant apie kartelį Belgijoje, *Kone* ir *Schindler* buvo priskirtos pirmajai kategorijai, kuriai, atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę, buvo nustatyta 40 000 000 EUR pradinė bauda. *Otis* buvo priskirta antrajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 27 000 000 EUR pradinės baudos dydis. *ThyssenKrupp* buvo priskirta trečiajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 16 500 000 EUR pradinės baudos dydis (ginčijamo sprendimo 674 ir 675 konstatuojamosios dalys). Pradinei *Otis* skirtinai baudai buvo pritaikytas dauginimo koeficientas 1,7, o pradinei *ThyssenKrupp* skirtinai baudai – dauginimo koeficientas 2, siekiant atsižvelgti į jų dydį ir bendrus išteklius, todėl jų pradinės baudos atitinkamai padidėjo iki 45 900 000 EUR ir 33 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 690 ir 691 konstatuojamosios dalys). Kadangi pažeidimas truko septynerius metus ir aštuonis mėnesius (nuo 1996 m. gegužės 6 d. iki 2004 m. sausio 29 d.), Komisija 75 % padidino suinteresuotųjų įmonių pradines baudas. Taigi *Kone* buvo nustatyta 70 000 000 EUR, *Otis* – 80 325 000 EUR, *Schindler* – 70 000 000 EUR ir *ThyssenKrupp* – 57 750 000 EUR pagrindinė bauda (ginčijamo sprendimo 692 ir 696 konstatuojamosios dalys). Komisija nusprendė, kad *ThyssenKrupp* turi būti pripažinta padariusi pažeidimą pakartotinai ir dėl šios sunkinančios aplinkybės 50 % padidino jos baudą (ginčijamo sprendimo 697, 698 ir 708–710 konstatuojamosios dalys). Suinteresuotųjų įmonių atveju nebuvo pripažinta jokių lengvinančių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 733, 734, 749, 750 ir 753–755 konstatuojamosios dalys). Pritaikius 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, *Kone* buvo visiškai atleista nuo baudos. Atsižvelgus į minėto pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje nustatytas ribas, *Otis* bauda buvo sumažinta 40 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. Atsižvelgus į minėto pranešimo

23 dalies b punkto pirmos pastraipos antroje įtraukoje nustatytas ribas, *ThyssenKrupp* bauda buvo sumažinta 20 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. *Schindler* bauda buvo sumažinta 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 760–777 konstatuojamosios dalys).

28 Kalbant apie kartelį Vokietijoje, *Kone*, *Otis* ir *ThyssenKrupp* buvo priskirtos pirmajai kategorijai, kuriai buvo nustatyta 70 000 000 EUR pradinė bauda. *Schindler* buvo priskirta antrajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 17 000 000 EUR pradinės baudos dydis (ginčijamo sprendimo 676–679 konstatuojamosios dalys). Pradinei *Otis* skirtinai baudai buvo pritaikytas dauginimo koeficientas 1,7, o pradinei *ThyssenKrupp* skirtinai baudai – dauginimo koeficientas 2, siekiant atsižvelgti į jų dydį ir bendrus išteklius, todėl jų pradinės baudos atitinkamai padidėjo iki 119 000 000 EUR ir 140 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 690 ir 691 konstatuojamosios dalys). Kadangi *Kone*, *Otis* ir *ThyssenKrupp* padarytas pažeidimas truko aštuonerius metus ir keturis mėnesius (nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 5 d.), Komisija 80 % padidino šių įmonių pradines baudas. *Schindler* padarytas pažeidimas truko penkerius metus ir keturis mėnesius (nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2000 m. gruodžio 6 d.), todėl šiai įmonei Komisija pradinę baudą padidino 50 %. Taigi *Kone* pagrindinė bauda sudarė 126 000 000 EUR, *Otis* – 214 200 000 EUR, *Schindler* – 25 500 000 EUR ir *ThyssenKrupp* – 252 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 693 ir 696 konstatuojamosios dalys). Komisija nusprendė, kad *ThyssenKrupp* turi būti pripažinta padariusia pažeidimą pakartotinai ir dėl šios sunkinančios aplinkybės 50 % padidino jos baudą (ginčijamo sprendimo 697–707 konstatuojamosios dalys). Suinteresuotųjų įmonių atveju nebuvo pripažinta jokių lengvinančių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 727–729, 735, 736, 742–744, 749, 750 ir 753–755 konstatuojamosios dalys). *Kone* bauda buvo sumažinta didžiausiu 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje numatytu procentu – 50 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. Atsižvelgus į minėto pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos antroje įtraukoje nustatytas ribas, *Otis* bauda buvo sumažinta 25 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. Atsižvelgus į šio pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos trečioje įtraukoje nustatytas ribas, *Schindler* bauda buvo sumažinta 15 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. *ThyssenKrupp* bauda buvo sumažinta 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 778–813 konstatuojamosios dalys).

29 Kalbant apie kartelį Liuksemburge, *Otis* ir *Schindler* buvo priskirtos pirmajai kategorijai, kuriai buvo nustatyta 10 000 000 EUR pradinė bauda. *Kone* ir *ThyssenKrupp* buvo priskirtos antrajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 2 500 000 EUR pradinės baudos dydis (ginčijamo sprendimo 680–683 konstatuojamosios dalys). Pradinei *Otis* skirtinai baudai buvo pritaikytas dauginimo koeficientas 1,7, o pradinei *ThyssenKrupp* skirtinai baudai – dauginimo koeficientas 2, siekiant atsižvelgti į jų dydį ir bendrus išteklius, todėl jų pradinės baudos atitinkamai padidėjo iki 17 000 000 EUR ir 5 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 690 ir 691 konstatuojamosios dalys). Kadangi pažeidimas truko aštuonerius metus ir tris mėnesius (nuo 1995 m. gruodžio 7 d. iki 2004 m. kovo 9 d.), Komisija 80 % padidino suinteresuotųjų įmonių pradines baudas. Taigi *Kone* pagrindinė bauda sudarė 4 500 000 EUR, *Otis* – 30 600 000 EUR, *Schindler* – 18 000 000 EUR ir *ThyssenKrupp* – 9 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 694 ir 696 konstatuojamosios dalys). Komisija nusprendė, kad *ThyssenKrupp* turi būti pripažinta padariusia pažeidimą pakartotinai ir dėl šios sunkinančios aplinkybės 50 % padidino jos baudą (ginčijamo sprendimo 697, 698 ir 711–714 konstatuojamosios dalys). Suinteresuotųjų įmonių atveju nebuvo pripažinta jokių lengvinančių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 730, 749, 750 ir 753–755 konstatuojamosios dalys). Pritaikius 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, *Kone* buvo visiškai atleista nuo baudos. Atsižvelgus į minėto pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje nustatytas ribas, *Otis* bauda buvo sumažinta 40 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. *Schindler* ir *ThyssenKrupp* baudos buvo sumažintos tik 1 % dėl to, kad jos neginčijo faktinių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 814–835 konstatuojamosios dalys).

30 Kalbant apie kartelį Nyderlanduose, *Kone* buvo priskirta pirmajai kategorijai, kuriai buvo nustatyta 55 000 000 EUR pradinė bauda dydis. *Otis* buvo priskirta antrajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 41 000 000 EUR pradinės baudos dydis. *Schindler* buvo priskirta trečiajai kategorijai, kuriai buvo nustatytas 24 500 000 EUR pradinės baudos dydis. *ThyssenKrupp* ir MEE buvo priskirtos ketvirtajai

kategorijai, kuriai buvo nustatytas 8 500 000 EUR pradinės baudos dydis (ginčijamo sprendimo 684 ir 685 konstatuojamosios dalys). Pradinei *Otis* skirtinai baudai buvo pritaikytas dauginimo koeficientas 1,7, o pradinei *ThyssenKrupp* skirtinai baudai – dauginimo koeficientas 2, siekiant atsižvelgti į jų dydį ir bendrus išteklius, todėl jų pradinės baudos atitinkamai padidėjo iki 69 700 000 EUR ir 17 000 000 EUR (ginčijamo sprendimo 690 ir 691 konstatuojamosios dalys). Kadangi *Otis* ir *ThyssenKrupp* padarytas pažeidimas truko penkerius metus ir dešimt mėnesių (nuo 1998 m. balandžio 15 d. iki 2004 m. kovo 5 d.), Komisija 55 % padidino šių įmonių pradines baudas. *Kone* ir *Schindler* padarytas pažeidimas truko ketverius metus ir devynis mėnesius (nuo 1999 m. birželio 1 d. iki 2004 m. kovo 5 d.), todėl Komisija 45 % padidino šių įmonių pradines baudas. MEE padarytas pažeidimas truko ketverius metus ir vieną mėnesį (nuo 2000 m. sausio 11 d. iki 2004 m. kovo 5 d.), todėl Komisija 40 % padidino šios įmonės pradinę baudas. Taigi *Kone* pradinė bauda sudarė 79 750 000 EUR, *Otis* – 108 035 000 EUR, *Schindler* – 35 525 000 EUR, *ThyssenKrupp* – 26 350 000 EUR ir MEE – 11 900 000 EUR (ginčijamo sprendimo 695 ir 696 konstatuojamosios dalys). Komisija nusprendė, kad *ThyssenKrupp* turi būti pripažinta padariusia pažeidimą pakartotinai ir dėl šios sunkinančios aplinkybės 50 % padidino jos baudą (ginčijamo sprendimo 697, 698 ir 715–720 konstatuojamosios dalys). Suinteresuotųjų įmonių atveju nebuvo pripažinta jokių lengvinančių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 724–726, 731, 732, 737, 739–741, 745–748 ir 751–755 konstatuojamosios dalys). Pritaikius 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, *Otis* buvo visiškai atleista nuo baudos. Atsižvelgus į minėto pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje nustatytas ribas, *ThyssenKrupp* bauda buvo sumažinta 40 % ir dar 1 % dėl to, kad ji neginčijo faktinių aplinkybių. *Schindler* ir MEE baudos buvo sumažintos 1 % dėl to, kad jos neginčijo faktinių aplinkybių (ginčijamo sprendimo 836–855 konstatuojamosios dalys).

31 Ginčijamo sprendimo rezoliucinė dalis išdėstyta taip:

„1 straipsnis

1. Kalbant apie Belgiją, toliau nurodytos įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnį, nurodytais laikotarpiais nacionaliniu lygmeniu dalyvaudamos su liftais ir eskalatoriais susijusiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose reguliariai sudarydamos kolektyvinius susitarimus, siekdamos pasidalyti rinkas, pasiskirstyti viešuosius ir privačius pirkimus bei kitas pardavimo ir montavimo sutartis pagal iš anksto nustatytas dalis ir nekonkuruoti tarpusavyje dėl priežiūros ir modernizavimo sutarčių:

– *Kone*: [KC] ir [*Kone Belgija*] – nuo 1996 m. gegužės 9 d. iki 2004 m. sausio 29 d.,

– *Otis*: [UTC], [OEC] ir [*Otis Belgija*] – nuo 1996 m. gegužės 9 d. iki 2004 m. sausio 29 d.,

– *Schindler*: *Schindler Holding* ir [*Schindler Belgija*] – nuo 1996 m. gegužės 9 d. iki 2004 m. sausio 29 d. ir

– *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] ir [TKLA] nuo 1996 m. gegužės 9 d. iki 2004 m. sausio 29 d.

2. Kalbant apie Vokietiją, toliau nurodytos įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnį, nurodytais laikotarpiais nacionaliniu lygmeniu dalyvaudamos su liftais ir eskalatoriais susijusiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose reguliariai sudarydamos kolektyvinius susitarimus, siekdamos pasidalyti rinkas, pasiskirstyti viešuosius ir privačius pirkimus bei kitas pardavimo ir montavimo sutartis pagal iš anksto nustatytas dalis:

– *Kone*: [KC] ir [*Kone Vokietija*] – nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 5 d.,

– *Otis*: [UTC], [OEC] ir [*Otis Vokietija*] – nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 5 d.,

– *Schindler*: *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Vokietija*] – nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2000 m. gruodžio 6 d. ir

– *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE], [TKA] ir [TKF] – nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 5 d.

3. Kalbant apie Liuksemburgą, toliau nurodytos įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnį, nurodytais laikotarpiais nacionaliniu lygmeniu dalyvaudamos su liftais ir eskalatoriais susijusiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose reguliariai sudarydamos kolektyvinius susitarimus, siekdamos pasidalyti rinkas, pasiskirstyti viešuosius ir privačius pirkimus bei kitas pardavimo ir montavimo sutartis pagal iš anksto nustatytas dalis ir nekonkuruoti tarpusavyje dėl priežiūros ir modernizavimo sutarčių:

– *Kone*: [KC] ir [*Kone Liuksemburgas*] – nuo 1995 m. gruodžio 7 d. iki 2004 m. sausio 29 d.,

– *Otis*: [UTC], [OEC], [*Otis Belgija*], [GTO] ir [GT] – nuo 1995 m. gruodžio 7 d. iki 2004 m. kovo 9 d.,

– *Schindler*: *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Liuksemburgas*] – nuo 1995 m. gruodžio 7 d. iki 2004 m. kovo 9 d. ir

– *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] ir [TKAL] – nuo 1995 m. gruodžio 7 d. iki 2004 m. kovo 9 d.

4. Kalbant apie Nyderlandus, toliau nurodytos įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnį, nurodytais laikotarpiais nacionaliniu lygmeniu dalyvaudamos su liftais ir eskalatoriais susijusiuose susitarimuose ir suderintuose veiksmuose reguliariai sudarydamos kolektyvinius susitarimus, siekdamos pasidalyti rinkas, pasiskirstyti viešuosius ir privačius pirkimus bei kitas pardavimo ir montavimo sutartis pagal iš anksto nustatytas dalis ir nekonkuruoti tarpusavyje dėl priežiūros ir modernizavimo sutarčių:

– *Kone*: [KC] ir [*Kone Nyderlandai*] – nuo 1999 m. birželio 1 d. iki 2004 m. kovo 5 d.,

– *Otis*: [UTC], [OEC] ir [*Otis Nyderlandai*] – nuo 1998 m. balandžio 15 d. iki 2004 m. kovo 5 d.,

– *Schindler*: *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Nyderlandai*] – nuo 1999 m. birželio 1 d. iki 2004 m. kovo 5 d.,

– *ThyssenKrupp*: [TKAG] ir [TKL] – nuo 1998 m. balandžio 15 d. iki 2004 m. kovo 5 d. ir

– [MEE] – nuo 2000 m. sausio 11 d. iki 2004 m. kovo 5 d.

2 straipsnis

1. Už 1 straipsnio 1 dalyje nurodytus pažeidimus Belgijoje skiriamos tokios baudos:

– *Kone*: solidariai [KC] ir [*Kone Belgija*] – 0 EUR,

– *Otis*: solidariai [UTC], [OEC] ir [*Otis Belgija*] – 47 713 050 EUR,

– *Schindler*: solidariai *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Belgija*] – 69 300 000 EUR ir

– *ThyssenKrupp*: solidariai [TKAG], [TKE] ir [TKLA] – 68 607 000 EUR.

2. Už 1 straipsnio 2 dalyje nurodytus pažeidimus Vokietijoje skiriamos tokios baudos:

– *Kone*: solidariai [KC] ir [*Kone Vokietija*] – 62 370 000 EUR,

– *Otis*: solidariai [UTC], [OEC] ir [*Otis Vokietija*] – 159 043 500 EUR,

– *Schindler*: solidariai *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Vokietija*] – 21 458 250 EUR ir

– *ThyssenKrupp*: solidariai [TKAG], [TKE], [TKA] ir [TKF] –374 220 000 EUR.

3. Už 1 straipsnio 3 dalyje nurodytus pažeidimus Liuksemburge skiriamos tokios baudos:

– *Kone*: solidariai [KC] ir [*Kone Liuksemburgas*] – 0 EUR,

– *Otis*: solidariai [UTC], [OEC], [*Otis Belgija*], [GTO] ir [GT] –18 176 400 EUR,

– *Schindler*: solidariai *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Liuksemburgas*] – 17 820 000 EUR ir

– *ThyssenKrupp*: solidariai [TKAG], [TKE] ir [TKAL] – 13 365 000 EUR.

4. Už 1 straipsnio 4 dalyje nurodytus pažeidimus Nyderlanduose skiriamos tokios baudos:

– *Kone*: solidariai [KC] ir [*Kone Nyderlandai*] – sumoka 79 750 000 EUR,

– *Otis*: solidariai [UTC], [OEC] ir [*Otis Nyderlandai*] – 0 EUR,

– *Schindler*: solidariai *Schindler Holding* <...> ir [*Schindler Nyderlandai*] – 35 169 750 EUR,

– *ThyssenKrupp*: solidariai [TKAG] ir [TKL] – 23 477 850 EUR ir

– [MEE] – 1 841 400 EUR.

<...>“

Procesas ir šalių reikalavimai

32 Pareiškimais, kuriuos Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2007 m. gegužės 4 d. (bylos T-141/07 ir T-142/07) ir 2007 m. gegužės 7 d. (bylos T-145/07 ir T-146/07) ieškovės GTO, GT, *Otis Belgija*, *Otis Vokietija*, *Otis Nyderlandai*, OEC ir UTC pareiškė šiuos ieškinius.

33 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Bendrasis Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį šiose bylose ir, imdamasis proceso organizavimo priemonių pagal Procedūros reglamento 64 straipsnį, pateikė šalims rašytinius klausimus ir paprašė jas pateikti tam tikrus dokumentus. Šalys prašymą įvykdė per nustatytą terminą.

34 Gavęs Komisijos 2009 m. rugpjūčio 18 d. prašymą byloje T-145/07, Bendrasis Teismas taikydamas proceso organizavimo priemones pagal Procedūros reglamento 64 straipsnį Komisijos taip pat paprašė atsakyti į tam tikrus klausimus ir pateikti tam tikrus dokumentus. Komisija prašymą įvykdė per nustatytą terminą.

35 Per 2009 m. spalio 1, 6 ir 7 d. posėdžius buvo išklausytos šalių bylose T-141/07, T-145/07 ir T-146/07 kalbos bei atsakymai į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus.

36 Byloje T-142/07 ieškovei nebuvo atstovaujama per 2009 m. spalio 1 d. posėdį. Vis dėlto per tą teismo posėdį Komisija atsakė į Bendrojo Teismo klausimus.

37 Byloje T-141/07 Bendrojo Teismo prašymu ieškovė 2009 m. spalio 12 d. pateikė raštą, kuriame buvo nurodyti bylos dokumentų duomenys, kurių ieškovė per teismo posėdį Bendrojo Teismo buvo prašiusi neskelbti. 2009 m. lapkričio 12 d. rašte Komisija pateikė savo pastabas dėl minėto rašto. Tada toje byloje buvo užbaigta žodinė proceso dalis.

38 Byloje T-142/07 2009 m. spalio 12 d. raštu ieškovė nurodė Bendrajam Teismui, jog neprieštarauja tam, kad siekiant priimti sprendimą ta byla būtų sujungta su bylomis T-141/07, T-145/07 ir T-146/07. Tada byloje T-142/07 buvo užbaigta žodinė proceso dalis.

39 Bylose T-145/07 ir T-146/07, Bendrojo Teismo prašymu, 2009 m. spalio 15 d. ieškovės pateikė raštą, kuriame buvo nurodyti bylos dokumentų duomenys, kurių ieškovės per teismo posėdį Bendrojo Teismo buvo prašiusios neskelbti. Tada tose bylose buvo užbaigta žodinė proceso dalis.

40 Kadangi ieškovės bylose T-141/07, T-145/07 ir T-146/07 dėl bylų sujungimo buvo išklausytos per teismo posėdį, o ieškovė byloje T-142/07 taip pat pateikė rašytines pastabas, Bendrasis Teismas, remdamasis Procedūros reglamento 50 straipsniu, nusprendė sujungti šias bylas tam, kad būtų priimtas sprendimas.

41 Byloje T-141/07 ieškovė Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su ja,

– nepatenkinus šio reikalavimo, panaikinti arba sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

42 Byloje T-142/07 ieškovė Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su ja,

– nepatenkinus šio reikalavimo, panaikinti arba sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

43 Byloje T-145/07 ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti arba gerokai sumažinti ginčijamu sprendimu joms paskirtas baudas,

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,

– imtis visų kitų priemonių, kurių, Bendrojo Teismo manymu, reikia imtis.

44 Byloje T-146/07 ieškovė Bendrojo Teismo prašo:

– panaikinti arba gerokai sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,

– imtis visų kitų priemonių, kurių, Bendrojo Teismo manymu, reikia imtis.

45 Visose bylose Komisija Bendrojo Teismo prašo:

– atmesti ieškinius,

– priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

46 Iš pradžių reikia pažymėti, kad ieškiniai, kuriuos ieškovės pareiškė bylose T-141/07 ir T-142/07, turi du dalykus, t. y. visų pirma prašymas panaikinti ginčijamą sprendimą ir, nepatenkinus šio prašymo, prašymas panaikinti arba sumažinti baudas. Kita vertus, ieškiniuose, kuriuos ieškovės pareiškė bylose T-145/07 ir T-146/07, prašoma tik panaikinti arba sumažinti baudas.

47 Bendrojo Teismo per posėdį paprašyta pateikti pastabas dėl tikslios savo argumentų apimties, ieškovė byloje T-141/07 iš esmės pareiškė, kad viso ginčijamo sprendimo panaikinimą gali lemti tik ieškinio pagrindas, susijęs su vienodo požiūrio principo pažeidimu, kiek tai susiję su atsakomybės už GTO veiksmus pripažinimu ją patronuojančiosioms bendrovėms.

48 Ieškovės bylose T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07 iš viso remiasi aštuoniais ieškinio pagrindais. Pirmasis pagrindas susijęs su atsakomybės pripažinimo už EB 81 straipsnio pažeidimus, nekaltumo prezumpcijos, bausmių individualizavimo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu patronuojančiosioms bendrovėms inkriminuojant jų atitinkamų dukterinių bendrovių padarytus pažeidimus. Antrasis pagrindas susijęs su 1998 m. gairių, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu nustatant pradinių baudų dydžius pagal pažeidimų sunkumą. Trečiasis pagrindas, kuriuo remiasi tik ieškovės byloje T-145/07, susijęs su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu nustatant pradinės baudos dydį pagal pažeidimo Vokietijoje trukmę. Ketvirtasis pagrindas, kuriuo remiasi ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07, susijęs su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu taikant grupės dauginimo koeficientą tam, kad būtų atsižvelgta į atgrasymo tikslą nustatant pradinių baudų dydį. Penktasis pagrindas, kuriuo remiasi ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, susijęs su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo bei EB 253 straipsnio pažeidimu, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo, teisingumo ir vienodo požiūrio principų bei teisės į gynybą pažeidimu vertinant jų bendradarbiavimą. Šeštasis pagrindas, kuriuo remiasi ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, susijęs su teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principų pažeidimu nustatant baudų sumažinimo dydį, skirtiną dėl bendradarbiavimo ne pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo. Septintasis pagrindas, kuriuo remiasi ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, susijęs su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu. Galiausiai aštuntasis pagrindas, kuriuo remiasi ieškovė byloje T-141/07, susijęs su proporcingumo principo pažeidimu apskaičiuojant galutinį baudų dydį.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su atsakomybės pripažinimo už EB 81 straipsnio pažeidimus, nekaltumo prezumpcijos, bausmių individualizavimo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu patronuojančiosioms bendrovėms inkriminuojant jų atitinkamų dukterinių bendrovių padarytus pažeidimus

Pirminės pastabos

49 Šiuo pagrindu ieškovės bylose T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07 ginčija UTC, OEC, *Otis Belgija* ir GT atsakomybę už jų dukterinių bendrovių, esančių atitinkamai Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge ir Nyderlanduose, antikonkurencinį elgesį.

50 Nors ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 šį pagrindą suformuluoja tik pateikdamos prašymą panaikinti arba sumažinti baudas, darytina išvada, kad šiuo pagrindu minėtos ieškovės, kaip ir ieškovės bylose T-141/07 ir T-142/07, siekia ne tik paskirtų baudų panaikinimo ar sumažinimo, bet ir to, kad būtų panaikintas ginčijamo sprendimo 1 straipsnis tiek, kiek Komisija jame klaidingai konstatuoja, jog pažeidimą padarė atitinkamos patronuojančiosios bendrovės.

51 Taigi šis ieškinio pagrindas yra susijęs su, pirma, konstatavimo, kad ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nurodytos patronuojančiosios bendrovės padarė pažeidimą, teisėtumu ir, antra, ginčijamo sprendimo 2 straipsniu šioms bendrovėms skirtų baudų teisėtumu.

52 Kalbant apie patronuojančiosios bendrovės solidariąją atsakomybę už savo dukterinės bendrovės elgesį, primintina, jog aplinkybė, kad dukterinė bendrovė turi savarankišką teisinį subjektiškumą, dar nereiškia, jog jos elgesys negali būti inkriminuotas patronuojančiajai bendrovei (1972 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Imperial Chemical Industries prieš Komisiją*, 48/69, Rink. p. 619, 132 punktas).

53 Iš esmės Sąjungos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai ir sąvoka „įmonė“ apima bet kurį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus (žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, C-97/08 P, Rink. p. I-8237, 54 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

54 Sąjungos teismas taip pat yra pažymėjęs, kad sąvoka „įmonė“ šiame kontekste turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jei teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų (žr. Teisingumo Teismo sprendimus: 1984 m. liepos 12 d. Sprendimo *Hydrotherm Gerätebau* 170/83, Rink. p. 2999, 11 punktą ir 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 55 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; taip pat šiuo klausimu žr. 2000 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *DSG prieš Komisiją*, T-234/95, Rink. p. II-2603, 124 punktą). Jis taip pat yra pabrėžęs, kad, taikant konkurencijos taisykles, formalus dviejų bendrovių atskyrimas dėl to, kad jos turi atskirą teisinį subjektiškumą, nėra lemiamas veiksnys, o svarbiausia tai, ar jos rinkoje veikia kaip vienas asmuo. Todėl gali prireikti nustatyti, ar dvi atskirą teisinį subjektiškumą turinčios bendrovės sudaro ar priklauso vienai įmonei ar ekonominiam vienetui, formuojantiems bendrą elgesį rinkoje (52 punkte minėto Sprendimo *Imperial Chemical Industries prieš Komisiją* 140 punktas ir 2005 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *DaimlerChrysler prieš Komisiją*, T-325/01, Rink. p. II-3319, 85 punktas).

55 Kai toks ekonominis vienetas pažeidžia konkurencijos taisykles, remiantis asmeninės atsakomybės principu jis turi atsakyti už šį pažeidimą (žr. 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 56 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

56 Taigi atsakomybė už dukterinės bendrovės elgesį gali tekti patronuojančiajai bendrovei, be kita ko, tuo atveju, kai, nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančiosios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius (žr. Teisingumo Teismo sprendimus: 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją*, C-294/98 P, Rink. p. I-10065, 27 punktą; 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P– C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 117 punktą ir 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 58 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

57 Tokioje situacijoje patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto nariai ir todėl pagal šio sprendimo 54 punkte minėtą teismų praktiką sudaro vieną įmonę. Pavyzdžiui, aplinkybė, kad patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiajai bendrovei, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą (53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 59 punktas).

58 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, jog Komisija negali apsiriboti konstatavimu, kad įmonė gali daryti lemiamą įtaką kitai įmonei, netikrindama, ar tokios įtakos iš tikrųjų būta. Atvirkščiai, Komisija iš esmės privalo įrodyti tokią lemiamą įtaką, remdamasi visais faktiniais duomenimis, visų pirma galimais vienos įmonės įgaliojimais duoti nurodymus kitai įmonei (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo

sprendimus: 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Aristrain prieš Komisiją*, C-196/99 P, Rink. p. I-11005, 96–99 punktus ir 56 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, 118–122 punktus; 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Avebe prieš Komisiją*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 136 punktą).

59 Tuo ypatingu atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % jos Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės kapitalo, viena vertus, ši patronuojančioji bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui ir, kita vertus, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (žr. 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

60 Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojančioji bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojančioji bendrovė, kuri turi nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių parodyti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (žr. 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

61 Taip pat, nors tiesa, kad savo 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925) 28 ir 29 punktuose Teisingumo Teismas, be to, kad patronuojančioji bendrovė turi turėti 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, nurodė kitas aplinkybes, kaip antai, kad nebuvo užginčyta, jog patronuojančioji bendrovė darė įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai arba kad abiem bendrovėms buvo bendrai atstovaujama per administracinę procedūrą, vis dėlto šias aplinkybes Teisingumo Teismas nurodė tik siekdamas paminėti visus veiksnius, kuriais remdamasis Bendrasis Teismas grindė savo motyvus, o ne tam, kad nustatytų, jog šio sprendimo 59 punkte minėtai prezumpcijai reikia taikyti reikalavimą pateikti papildomų įrodymų dėl to, kad patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų darė įtaką (53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 62 punktas).

62 Atsižvelgiant į pirma primintus principus reikia išanalizuoti *Otis Vokietija*, *Otis Belgija*, *Otis Nyderlandai* ir GTO padarytų pažeidimų inkriminavimą atitinkamoms jų patronuojančiosioms bendrovėms. Šiuo atžvilgiu reikia iš eilės išnagrinėti, pirma, Belgijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose *Otis Belgija*, *Otis Vokietija* ir *Otis Nyderlandai* (toliau kartu – *Otis* dukterinės bendrovės) padarytų pažeidimų inkriminavimą UTC ir OEC (ginčijamo sprendimo 615–626 konstatuojamosios dalys) ir, antra, Liuksemburge GTO padarytų pažeidimų inkriminavimą UTC, OEC, *Otis Belgija* ir GT (ginčijamo sprendimo 622–626 konstatuojamosios dalys).

Dėl Otis dukterinių bendrovių padarytų pažeidimų inkriminavimo UTC ir OEC

63 Ginčijamo sprendimo 615 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, jog „nors [*Otis* dukterinės bendrovės] yra tiesiogiai karteliuose dalyvavę teisės subjektai, jų savininkė OEC ir šios bendrovės vienintelė savininkė ir galutinė patronuojančioji bendrovė UTC galėjo daryti lemiamą įtaką visų dukterinių bendrovių komercinei politikai per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį ir galima preziumuoti, kad jos pasinaudojo šiais įgaliojimais“.

64 Ginčijamo sprendimo 616–618 konstatuojamosiose dalyse Komisija teigia, jog argumentas, kad visos *Otis* dukterinės bendrovės savarankiškai ir be OEC nurodymų priiminėjo savo komercinius sprendimus, argumentas, kad kasdieninė veikla, įskaitant sprendimus, ar dalyvauti teikiant pasiūlymus

[*konfidencialu*] [1], neturėjo būti aprobuojama OEC lygmenyje, arba argumentas, susijęs su [*konfidencialu*], yra „nepakankami, kad būtų paneigta prezumpcija, jog [*Otis* dukterinės bendrovės] savarankiškai nesprendė dėl savo elgesio rinkoje“. Dėl pastarojo argumento ginčijamo sprendimo 618 konstatuojamojoje dalyje Komisija priduria kad, viena vertus, [*konfidencialu*] ir, kita vertus, [*konfidencialu*].

65 Ginčijamo sprendimo 619 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat tvirtina, kad „savo atsakymuose į pranešimą apie kaltinimus OEC, UTC ir jų atitinkamos dukterinės bendrovės [jai nepateikė] jokios informacijos, atskleidžiančios šių bendrovių tarpusavio ryšius, hierarchinę struktūrą ir pareigas teikti ataskaitas, kad būtų paneigta prezumpcija, jog OEC ir UTC darė lemiamą įtaką savo dukterinėms bendrovėms ir kliudė joms savarankiškai spręsti dėl savo elgesio rinkoje“.

66 Galiausiai ginčijamo sprendimo 620 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymi, kad, priešingai nei teigia OEC, ši bendrovė „buvo pripažinta solidariai atsakinga už įvairius [EB] 81 straipsnio pažeidimus ne dėl „praktinių ar politinių“ sumetimų, bet veikiau remiantis vien tuo, kad OEC ir UTC sudaro vieną ekonominį vienetą, padariusį labai sunkių [Sąjungos] konkurencijos teisės pažeidimų <...>“.

67 Pirmoje šio ieškinio pagrindo dalyje ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 iš esmės teigia, kad, atsižvelgiant į atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus asmeninį pobūdį, pagal šią teisę pripažįstamos tik dvi situacijos, kai patronuojančioji bendrovė gali būti pripažinta atsakinga už savo dukterinės bendrovės veiksmus, t. y., pirma, kai dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendė dėl savo komercinės politikos, bet visais atžvilgiais vadovavosi patronuojančiosios bendrovės nurodymais, o tai Komisija turi įrodyti ir, antra, kai patronuojančioji bendrovė žinojo apie neteisėtą dukterinės bendrovės elgesį ir jo nenutraukė, nors galėjo tai padaryti. Anot ieškovių, tokių įrodymų ginčijamame sprendime nėra.

68 Taigi, ieškovių manymu, patronuojančiosios bendrovės atsakomybė negali būti grindžiama jos galimybe daryti įtaką, kaip yra taikant 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40). Komisijos pozicija reiškia, kad jokia patronuojančioji bendrovė negali paneigti Komisijos daromos prezumpcijos, nes, išskyrus ypatingas aplinkybes, neįmanoma, kad bendrovė, kuriai priklauso visas kitos akcinės bendrovės kapitalas, teisiškai neturėtų įgaliojimų daryti įtakos. Be to, ieškovė byloje T-146/07 teigia, kad Komisijos pozicija prieštarauja nekaltumo prezumpcijai, kuri garantuojama 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsniu ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią Komisija gali skirti baudas tik jeigu pažeidimas buvo padarytas tyčia arba dėl aplaidumo.

69 Šiuo klausimu, pirma, reikia pažymėti, kad ieškovių argumentai yra pagrįsti teismų praktikos, primintos šio sprendimo 52–61 punktuose, klaidingu aiškinimu. Remiantis šia teismų praktika, norėdama vienos bendrovės antikonkurencinį elgesį inkriminuoti kitai bendrovei Komisija negali remtis paprasčiausia tokios bendrovės galimybe daryti įtaką, kaip yra taikant Reglamentą Nr. 139/2004, nekeliant reikalavimo patikrinti, ar tokia įtaka iš tikrųjų buvo daroma. Atvirkščiai, Komisija iš esmės privalo įrodyti tokią lemiamą įtaką, remdamasi visais faktiniais duomenimis, visų pirma galimais vienos įmonės įgaliojimais duoti nurodymus kitai įmonei. Vis dėlto pagal šią teismų praktiką tuo atveju, kai patronuojančioji bendrovė kontroliuoja 100 % pažeidimą įvykdžiusios dukterinės bendrovės kapitalo, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui ir todėl Komisijai pakanka įrodyti, jog visas dukterinės bendrovės kapitalas priklauso patronuojančiajai bendrovei. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, jog būtent patronuojančioji bendrovė turi paneigti šią prezumpciją ir pateikti pakankamai įrodymų, galinčių

1 Konfidencialūs duomenys neskelbiami.

patvirtinti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (61 punkte minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 29 punktas ir 53 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktas).

70 Šiuo atveju neginčytina, kad pažeidimo vykdymo laikotarpiu UTC tiesiogiai kontroliavo 100 % OEC kapitalo, o netiesiogiai per OEC – 100 % *Otis Belgija*, *Otis Vokietija* ir *Otis Nyderlandai* kapitalo. Todėl Komisija teisėtai preziumavo, kad pažeidimo vykdymo laikotarpiu UTC darė lemiamą įtaką šių bendrovių komercinei politikai. Vadinasi, ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 negali teigti, jog tuo atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % jos dukterinių bendrovių kapitalo, Komisija turi įrodyti, kad dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendė dėl savo komercinės politikos arba kad patronuojančioji bendrovė žinojo apie neteisėtą dukterinės bendrovės elgesį ir jo nenutraukė, nors galėjo tai padaryti.

71 Antra, kalbant apie tariamą nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimą, reikia priminti, kad šis principas, įtvirtintas, be kita ko, EŽTK 6 straipsnio 2 dalyje, yra viena iš pagrindinių teisių, kurios remiantis Teisingumo Teismo praktika, kuri, beje, yra patvirtinta SESV 6 straipsnio 2 dalimi ir 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, p. 1) 48 straipsniu, yra pripažįstamos Sąjungos teisės sistemoje. Atsižvelgiant į nagrinėjamų pažeidimų pobūdį ir už juos skirtų sankcijų pobūdį bei griežtumą, nekaltumo prezumpcijos principas galioja ir procedūrose dėl įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimo, kurių metu gali būti paskirtos vienkartinės ar periodinės baudos (žr. 2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa prieš Komisiją*, T-279/02, Rink. p. II-897, 115 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

72 Remiantis nekaltumo prezumpcijos principu, kiekvienas kaltinamas asmuo yra laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal teisės aktus (2005 m. spalio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sumitomo Chemical ir Sumika Fine Chemicals prieš Komisiją*, T-22/02 ir T-23/02, Rink. p. II-4065, 106 punktas).

73 Kalbant apie tai, ar pažeidimo inkriminavimo taisyklė, kaip antai įtvirtintoji šio sprendimo 59 punkte minėtoje teismų praktikoje, yra suderinama su EŽTK 6 straipsnio 2 dalimi, reikia pabrėžti, jog Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) nusprendė, kad pagal šią nuostatą nėra draudžiamos faktinės ar teisinės prezumpcijos, aptinkamos baudžiamuosiuose įstatymuose, bet reikalaujama, kad joms būtų taikomos protingos ribos, atsižvelgiant į pažeidimo mastą ir užtikrinant teisę į gynybą (žr. 1988 m. spalio 7 d. EŽTT sprendimo *Salabiaku prieš Prancūziją*, A serija, Nr. 141-A, § 28; šiuo klausimu taip pat žr. 2008 m. rugsėjo 23 d. EŽTT sprendimo *Grayson ir Barnham prieš Jungtinę Karalystę*, *Recueil des arrêts et décisions*, 2008, § 40). Taigi nekaltumo prezumpcija nepažeidžiama, jei su konkurencija susijusiose procedūrose tam tikros išvados padaromos remiantis bendrąją patirtimi, su sąlyga, kad susijusios įmonės turi galimybę šias išvadas paneigti (pagal analogiją žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje, kurioje buvo priimtas 2009 m. birželio 4 d. Teisingumo Teismo sprendimas *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, Rink. p. I-4529, I-4533, 93 punktą).

74 Šiuo atveju ginčijamame sprendime Komisija, nesiremdama jokia faktine ar teisine prezumpcija, iš pradžių konstatavo, kad *Otis* dukterinės bendrovės padarė EB 81 straipsnio pažeidimų Belgijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose.

75 Toliau atsižvelgdama į tai, kad EB 81 straipsnyje kalbama apie įmonių veiksmus, Komisija išnagrinėjo, ar šiuos pažeidimus padaręs ūkio subjektas apėmė ir *Otis* dukterinių bendrovių patronuojančiąsias bendroves. Ji nustatė, kad OEC ir UTC darė lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių elgesiui, remdamasi atsakomybės prezumpcija, išplaukiančia, be kita ko, iš šio sprendimo 59 punkte minėtos teismų praktikos. Galiausiai užtikrinant teisę į gynybą šios patronuojančiosios bendrovės, pranešimo apie kaltinimus adresatės, turėjo galimybę paneigti šią prezumpciją pateikdamos įrodymų, galinčių patvirtinti *Otis* dukterinių bendrovių savarankiškumą. Tačiau ginčijamo sprendimo 621 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, kad ši prezumpcija nebuvo paneigta.

76 Kadangi šio sprendimo 59 punkte nurodyta prezumpcija yra tokia, kurią galima nuginčyti, susijusi tik su jau nustatyto dukterinės bendrovės pažeidimo inkriminavimu patronuojančiajai bendrovei ir, be to, ji yra padaryta procedūroje, kurioje užtikrinama teisė į gynybą, kaltinimas, susijęs su nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu, turi būti atmestas.

77 Trečia, ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 taip pat negali teigti, kad šiuo atveju buvo pažeistas bausmių individualizavimo principas. Pagal šį principą, taikomą visose administracinėse procedūrose, kurios gali pasibaigti sankcijų paskyrimu pagal Sąjungos konkurencijos normas, įmonė gali būti nubausta tik už veiksmus, kuriais ji kaltinama individualiai (šiuo klausimu žr. 2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją*, T-45/98 ir T-47/98, Rink. p. II-3757, 63 punktą). Tačiau šis principas turi būti suderintas su sąvoka „įmonė“. Komisija gali sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti bendrovių grupės patronuojančiajai bendrovei ne dėl to, kad patronuojančioji bendrovė kurstė dukterinę bendrovę padaryti pažeidimą, ir juo labiau ne dėl to, kad patronuojančioji bendrovė dalyvavo darant pažeidimą, o todėl, kad jos sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 290 punktą). Šiuo klausimu konstatuotina, kad UTC ir OEC buvo asmeniškai nubaustos už pažeidimus, kuriuos, kaip pripažinta, jos padarė pačios dėl glaudžių ekonominių ir teisinių ryšių su *Otis* dukterinėmis bendrovėmis (šiuo klausimu žr. 56 punkte minėto Sprendimo *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją* 34 punktą). Tai reiškia, kad bausmių individualizavimo principas nebuvo pažeistas.

78 Todėl reikia daryti išvadą, jog Komisija teisėtai galėjo remtis prezumpcija, kad OEC ir UTC darė lemiamą įtaką *Otis* dukterinių bendrovių komercinei politikai pažeidimo vykdymo laikotarpiu (ginčijamo sprendimo 615 konstatuojamoji dalis).

79 Antroje šio ieškinio pagrindo dalyje ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 teigia, kad net jeigu 100 % bendrovės kapitalo kontrolės pakanka patronuojančiosios bendrovės atsakomybės prezumpcijai pagrįsti, jos pateikė pakankamai įrodymų, galinčių paneigti šią prezumpciją, priešingai nei teigiama ginčijamo sprendimo 619 konstatuojamojoje dalyje. Todėl reikia išnagrinėti, ar ginčijamo sprendimo 621 konstatuojamojoje dalyje Komisija teisėtai teigė, kad UTC ir OEC nepaneigė atsakomybės už *Otis* dukterinių bendrovių padarytus pažeidimus prezumpcijos.

80 Pirma, reikia atmesti UTC argumentus, susijusius su nepakankamais ginčijamo sprendimo motyvais dėl Komisijos išvados, kad ši bendrovė nepaneigė atsakomybės prezumpcijos. Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, motyvuose, kurių reikalaujama pagal EB 253 straipsnį, turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyti ginčijamą aktą priėmusios Sąjungos institucijos argumentai, kad suinteresuotieji asmenys žinotų tokio sprendimo priėmimo priežastis, o kompetentingas teismas galėtų vykdyti kontrolę (Teisingumo Teismo sprendimai: 1998 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktas ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-301/96, Rink. p. I-9919, 87 punktas; 58 punkte minėto Sprendimo *Avebe prieš Komisiją* 41 punktas). Šiuo atveju ginčijamo sprendimo 616–620 konstatuojamosiose dalyse (žr. šio sprendimo 64–66 punktus) Komisija aiškiai nurodė priežastis, dėl kurių ji manė, kad UTC nepaneigė minėtos prezumpcijos.

81 Antra, reikia priminti, kad norėdama paneigti atsakomybės prezumpciją patronuojančioji bendrovė turi pateikti pakankamų įrodymų tam, kad įrodytų, jog jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai. Todėl reikia patikrinti, ar, kaip teigia ieškovės, jos pateikė tokių įrodymų.

82 Pirma, ieškovės byloje T-146/07 argumentas, kad UTC ir OEC yra nuo jų dukterinių bendrovių atskiri teisės subjektai, negali paneigti minėtos prezumpcijos, nes formalus bendrovių atskyrimas, kurį lemia jų savarankiškas teisinis subjektiškumas, nekliudo tam, kad jos gali būti pripažintos viena įmone, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, dėl jų elgesio rinkoje vienodumo (žr. šio sprendimo 52 punktą).

83 Antra, tai, kad UTC ir *Otis* dukterinių bendrovių valdymo organai buvo skirtingi ir [*konfidencialu*] tai, kad OEC valdyba ir minėtų dukterinių bendrovių valdybos skyrėsi per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį (tuo remiasi ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07), negali turėti lemiamos reikšmės. Kaip Komisija pažymėjo, be kita ko, ginčijamo sprendimo 618 konstatuojamojoje dalyje, [*konfidencialu*] savaime negali patvirtinti, kad *Otis* dukterinės bendrovės savarankiškai sprendžia dėl savo komercinės politikos. Bet kuriuo atveju konstatuotina, kad šių teiginių nepagrindžia dokumentiniai įrodymai, kaip antai minėtų įmonių valdymo organų narių pažeidimo vykdymo metu sąrašas (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją*, T-69/04, Rink. p. II-2567, 69 punktą).

84 Trečia, tai, kad UTC yra diversifikuoto konglomerato holdingo bendrovė, kuri OEC veiklą kontroliuoja tik tiek, kiek reikia vykdant pareigas, kurios UTC tenka savo pačios akcininkų atžvilgiu pagal taikytinas teisės normas, taip pat negali paneigti atsakomybės prezumpcijos. Šiuo klausimu reikia priminti būtent tai, kad bendrovių grupės atveju holdingo bendrovė – tai bendrovė, kuri turi sujungti įvairių bendrovių akcinio kapitalo dalis ir užtikrinti vieningą valdymą (83 punkte minėto Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* 63 punktas). Be to, nagrinėjamu atveju pati UTC savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ir ieškinyje nurodė kelis dalykus, patvirtinančius, kad ji dalyvavo nustatant jos dukterinių bendrovių komercinę politiką, iš kurių galima daryti išvadą, kad *Otis* dukterinės bendrovės savarankiškai nesprendė dėl savo elgesio rinkoje. [*konfidencialu*]

85 Ketvirta, priešingai nei teigia ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07, formalios raštiškos politikos laikytis konkurencijos taisyklių vykdymas negali paneigti OEC ir UTC atsakomybės už jų dukterinių bendrovių elgesį prezumpcijos. Tokios politikos vykdymas neįrodo, kad minėtos dukterinės bendrovės savarankiškai sprendė dėl savo komercinės politikos rinkoje. Tai, kad UTC ir OEC užtikrina tokios politikos įgyvendinimą [*konfidencialu*] ar OEC ieškinyje nurodyta aplinkybė, kad ji [*konfidencialu*], priešingai, patvirtina teiginį, kad *Otis* dukterinių bendrovių valdymas nėra savarankiškas.

86 Tokiomis aplinkybėmis taip pat reikia atmesti ieškovių byloje T-145/07 argumentus, kad, pirma, tai, kad patronuojančioji bendrovė išleidžia komercines taisykles ir gaires dėl tam tikrų principų, neįrodo dukterinės bendrovės kasdieninio elgesio visapusiškos kontrolės ir, antra, sveikai nuovokai ir elementariems teisingumo principams prieštarautų tai, jei nurodymai, kuriais siekiama išvengti neteisėto elgesio, būtų panaudoti siekiant pripažinti atsakomybę už šį elgesį, kai šių nurodymų nebuvo laikomasi. Šie argumentai grindžiami klaidinga prielaida, kad Komisija rėmėsi minėtų taisyklių ir gairių egzistavimu tam, kad pagrįstų OEC atsakomybę, o taip šiuo atveju nėra, nes ginčijamo sprendimo 615 konstatuojamojoje dalyje Komisija rėmėsi nusistovėjusioje teismų praktikoje įtvirtinta atsakomybės prezumpcija (žr. šio sprendimo 59 ir 60 punktus).

87 Penkta, ieškovės byloje T-146/07 nurodyta aplinkybė, kad tam tikri darbuotojai elgėsi priešingai UTC nurodymams, be kita ko, slėpdami savo veiksmus nuo savo vadovybės ir UTC, nepaneigia atitinkamų dukterinių bendrovių savarankiškumo nebuvimo prezumpcijos. Šiuo atžvilgiu skirtumas, kurį UTC daro tarp, viena vertus, *Otis* dukterinių bendrovių ir, kita vertus, šių dukterinių bendrovių darbuotojų, kurie padarė pažeidimus ir slėpė savo veiksmus nuo savo vadovų ir UTC, yra dirbtinis. Šie darbuotojai, palyginti su juos įdarbinusiomis *Otis* dukterinėmis bendrovėmis, yra susiję santykiu, kuriam būdinga tai, kad jie dirba kuriai nors iš šių dukterinių bendrovių, yra jai pavaldūs ir šio santykio laikotarpiu yra integruoti į minėtas bendroves, taip su kiekviena iš jų sudarydami vieną ekonominį vienetą (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo sprendimus: 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją*, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 539 punktą ir 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Becu ir kt.*, C-22/98, Rink. p. I-5665, 26 punktą).

88 Šešta, kalbant apie ieškovių byloje T-145/07 argumentą, kad *Otis* dukterinės bendrovės turėjo „pakankamą savarankiškumą“, kad nuspręstų dėl visų savo elgesio rinkoje, susijusio su klientais ir konkurentais, aspektų ir „reikiamą savarankiškumą“, kad įgyvendintų komercinius veiksmus, susijusius

su sandoriais [*konfidencialu*], konstatuotina, jog šios ieškovės teigia ne tai, kad dukterinės bendrovės rinkoje veikia visiškai savarankiškai, bet priešingai – kad jos turėjo tik sąlyginį savarankiškumą, apribotą tam tikrais komerciniais veiksmais.

89 Trečia, reikia atmesti ieškovės byloje T-146/07 argumentą, kad šio sprendimo 59 punkte nurodyta atsakomybės prezumpcija – tai prezumpcija, kurios negalima nuginčyti, arba prilygsta griežtos atsakomybės taisyklei. Tai, kad šią prezumpciją galima nuginčyti, Teisingumo Teismas neseniai patvirtino šio sprendimo 53 punkte minėtame Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (60 ir 61 punktai). Aplinkybė, kad ieškovės šiuo atveju nepateikė įrodymų, galinčių paneigti dukterinių bendrovių savarankiškumo nebuvimo prezumpciją, nereiškia, jog ši prezumpcija apskritai negali būti paneigta (šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje, kurioje buvo priimtas 53 punkte minėtas Sprendimas *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, Rink. p. I-8241, 75 punktą ir 67 išnašą).

90 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad *Otis* dukterinių bendrovių Belgijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose padarytus pažeidimus Komisija teisėtai inkriminavo jas patronuojančiosioms bendrovėms OEC ir UTC.

Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo GT, Otis Belgija, OEC ir UTC

– *Ginčijamas sprendimas*

91 Ginčijamo sprendimo 626 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad GT, kuriai priklausė [*konfidencialu*] % GTO akcinio kapitalo pažeidimo vykdymo metu, ir *Otis Belgija*, kuriai priklausė likusieji [*konfidencialu*] %, turėjo būti „pripažintos solidariai su GTO atsakingomis už Liuksemburge padarytą [EB] 81 straipsnio pažeidimą“. Šiuo klausimu ji paaiškino, kad, pirma, dėl „glaudžių asmeninių, ekonominių ir teisinių ryšių tarp GTO ir dviejų ją patronuojančiųjų bendrovių, jos buvo laikomos vienu ekonominiu vienetu <...> ir GTO savarankiškai nesprendė dėl savo elgesio rinkoje, bet iš esmės vykdė patronuojančiųjų bendrovių nurodymus“ (ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamoji dalis). Antra, Komisija padarė išvadą, jog „*Otis Belgija* ir GT nepaneigė įrodymų, kad jos turėjo galimybę daryti lemiamą įtaką GTO komercinei politikai ir kad jos realiai pasinaudojo savo kontrolės teisėmis bei visomis kitomis turimomis priemonėmis daryti lemiamą įtaką“ (ginčijamo sprendimo 626 konstatuojamoji dalis).

92 Kalbėdama apie GT ir *Otis Belgija* lemiamos įtakos darymą GTO komercinei politikai, ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo:

„<...> [*konfidencialu*] Todėl Komisija mano, kad pažeidimų Liuksemburge vykdymo laikotarpiu GTO veiklą bendrai kontroliavo *Otis* [*Belgija*] ir GT ir kad dėl GTO komercinės politikos spendimus priiminėjo šios dvi akcininkės bendru sutarimu. Be to, patronuojančiosios bendrovės su GTO valdymu Liuksemburge yra susijusios taip: [*konfidencialu*].“

93 Ginčijamo sprendimo 623 konstatuojamojoje dalyje Komisija primena, jog „aplinkybė, kad kasdieninei dukterinės bendrovės veiklai vadovauja tik jos vadovai, neturi lemiamos reikšmės pripažįstant patronuojančiosios bendrovės atsakomybę“ ir 624 konstatuojamojoje dalyje priduria, jog „atsižvelgiant į balsavimo teisių pasidalijimą tarp GTO valdybos akcininkų“ [*konfidencialu*], darytina išvada, kad „visi svarbūs sprendimai, GTO priimti per pažeidimo vykdymo laikotarpį, būtinai atspindi *Otis* [*Belgija*] ir GT valią“.

94 Kalbėdama apie GT argumentą, kad ji neturėjo galimybės daryti lemiamos įtakos rengiant komercinę GTO strategiją, ginčijamo sprendimo 625 konstatuojamojoje dalyje Komisija dar paaiškina:

„[*konfidencialu*]“

95 Galiausiai ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija daro išvadą, kad „OEC ir UTC taip pat turi būti pripažintos atsakingomis už [GTO antikonkurencinį elgesį], nes [UTC] yra galutinė patronuojančioji bendrovė, kuriai priklauso 100 % *Otis* [*Belgija*] akcinio kapitalo. Tarpininkaujant *Otis* [*Belgija*], OEC ir UTC turėjo galimybę daryti lemiamą įtaką GTO komercinei politikai per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį ir galima preziumuoti, kad jos tai darė“.

– Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo GT

96 Ieškovė byloje T-142/07 visų pirma teigia, kad Komisija teisiniu požiūriu pakankamai nemotyvavo GT dalyvavimo darant pažeidimą Liuksemburge.

97 Kaip priminta šio sprendimo 80 punkte, motyvuose, kurių reikalaujama pagal EB 253 straipsnį, turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyti ginčijamą aktą priėmusios Sąjungos institucijos argumentai, kad suinteresuotieji asmenys žinotų tokio sprendimo priėmimo priežastis, o kompetentingas teismas galėtų vykdyti kontrolę. Kaip nurodyta šio sprendimo 91–93 punktuose, iš ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija priėjo prie išvados, jog pažeidimo Liuksemburge vykdymo laikotarpiu GTO veiklą bendrai kontroliavo *Otis Belgija* ir GT. Dėl GT dalyvavimo darant pažeidimą Komisija ginčijamo sprendimo 625 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo [*konfidencialu*].

98 Tai reiškia, kad kaltinimas, susijęs su motyvavimo stoka, turi būti atmestas.

99 Antra, ieškovė byloje T-142/07 ginčija GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo GT pagrįstumą.

100 Ieškovė byloje T-142/07 teigia, kad Komisija neįrodė, jog GT darė lemiamą įtaką GTO elgesiui rinkoje. Šiuo atžvilgiu ji kalba apie tai, kad GT yra komercinės veiklos nevykdanti išimtinai finansinė bendrovė, kurios rezultatai priklauso nuo jos turimų akcijų pelno. Ji niekada neturėjo apyvartos, darbuotojų ir veiklos išlaidų. Be to, GT turi mažumą GTO akcijų, kurių nepakanka, kad būtų galima ginti finansinius GT interesus.

101 Šiuo klausimu reikia priminti, kad konkurencijos teisės kontekste sąvoka „įmonė“ apima bet kokį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar jo finansavimo būdą. Paprasto akcijų ar net ir jų kontrolinio paketo turėjimo nepakanka tam, kad jas turintį subjektą būtų galima laikyti užsiimančiu ūkine veikla, jei jis suteikia vien akcininko ar nario teises ir, atitinkamomis aplinkybėmis, teisę gauti dividendus, kurie yra tik turto nuosavybės vaisiai. Tačiau kai bendrovės kontrolinį akcijų paketą turintis subjektas iš tikrųjų kontroliuoja šią bendrovę tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvaudamas ją valdant, jis turi būti laikomas dalyvaujančiu kontroliuojamos įmonės ūkinėje veikloje (2006 m. sausio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.*, C-222/04, Rink. p. I-289, 107, 111 ir 112 punktai).

102 Nagrinėjamu atveju, nors GT priklausė tik [*konfidencialu*] % GTO akcinio kapitalo, konstatuotina, kad, kaip matyti iš GTO ir GT sudaryto administravimo ir valdymo susitarimo [*konfidencialu*] (toliau – 1987 m. susitarimas) ir GTO bei M. D. sudaryto administravimo ir valdymo susitarimo [*konfidencialu*] (toliau – 1995 m. susitarimas), valdymas [*konfidencialu*]. Remiantis 1987 m. ir 1995 m. susitarimais, valdymas [*konfidencialu*] iš pradžių buvo paskirtas GT, o vėliau – M. D. [*konfidencialu*].

103 Remiantis 1987 ir 1995 m. susitarimais, įgaliotasis asmuo [*konfidencialu*]. Šiuo klausimu reikia priminti, kad analizuojant, ar kelios vienos grupės bendrovės sudaro vieną ekonominį vienetą, galima atsižvelgti į tai, ar patronuojančioji bendrovė galėjo daryti įtaką kainų politikai, gamybos ir platinimo veiklai, pardavimo tikslams, bendrajam pelnui, pardavimo sąnaudoms, mokėjimų srautui, ištekliams ir rinkodarai (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, T-112/05, Rink. p. II-5049, 64 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką), taip pat į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šias bendroves ir kurie gali skirtis, nelygu konkretus atvejis, ir todėl negalima pateikti baigtinio jų

sąrašo (šiuo klausimu žr. 53 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 74 punktą). Darytina išvada, kad Komisija galėjo teisėtai pripažinti, kad GT, o nuo 1995 m. M. D. [*konfidencialu*] darė lemiamą įtaką GTO komercinei politikai.

104 Be to, neginčijama, kad pati M. D. dalyvavo ginčijamo sprendimo 1 straipsnio 3 dalyje nurodytuose antikonkurenciniuose susitikimuose (žr. ginčijamo sprendimo 311 ir 347 konstatuojamosiose dalyse pateiktas lenteles Nr. 8 ir 10), [*konfidencialu*] nuo 1996 m. sausio 1 d. ir kad todėl GT buvo visapusiškai informuota apie GTO veiklą ir į ją buvo įsitraukusi. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas jau buvo nusprendęs, kad antikonkurencinį dukterinės bendrovės elgesį galima inkriminuoti patronuojančiajai bendrovei, kai yra konkrečių įrodymų, kad patronuojančioji bendrovė aktyviai dalyvavo antikonkurencinėje dukterinės bendrovės veikloje. Būtent taip yra nagrinėjamu atveju [*konfidencialu*] (šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *KNP BT prieš Komisiją*, T-309/94, Rink. p. II-1007, 47 punktą). Šiuo atžvilgiu, atsižvelgiant į šio sprendimo 87 punkte nurodytą teismų praktiką, M. D. neturi būti atsieta nuo GT [*konfidencialu*], bet priešingai – turi būti laikoma, kad šios bendrovės sudaro vieną ekonominį vienetą.

105 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija teisiniu požiūriu pakankamai įrodė, jog GT darė lemiamą įtaką GTO elgesiui rinkoje. Vadinasi, kaltinimas, susijęs su tariamai neteisėtu GTO elgesio inkriminavimu GT, turi būti atmestas.

– Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo Otis Belgija, OEC ir UTC

106 Ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 teigia, kad Komisija teisiniu požiūriu pakankamai neįrodė, jog *Otis Belgija*, OEC ir UTC yra atsakingos už GTO veiklą.

107 Pirma, jos pažymi, jog to, kad *Otis Belgija*, OEC ir UTC turi GTO akcijų, nepakanka, kad joms būtų inkriminuotas šios padarytas pažeidimas. Taigi Komisijos vartojama sąvoka „bendra kontrolė“ neturi reikšmės. Remiantis Komisijos sprendimų praktika, kurią, ieškovių manymu, Bendrasis Teismas patvirtino šio sprendimo 58 punkte minėtame Sprendime *Avebe prieš Komisiją*, patronuojančiosios bendrovės, turinčios bendros įmonės akcijų, gali būti pripažintos atsakingomis už šios įmonės antikonkurencinius veiksmus tik jeigu jos dalyvavo tokiuose veiksmuose arba apie juos žinojo.

108 Iš pradžių, kalbant apie Komisijos sprendimų praktiką, kuria remiasi ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, reikia pažymėti, kad vertinimas, ar patronuojančiosios bendrovės galėjo turėti įgaliojimus bendrai valdyti savo dukterinę bendrovę, turi būti atliktas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes. Todėl Komisijos atliktas ankstesnių bylų faktinių aplinkybių vertinimas negali būti perkeltas nagrinėjamu atveju (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sun Chemical Group ir kt. prieš Komisiją*, T-282/06, Rink. p. II-2149, 88 punktą). Taip pat reikia priminti, kad Komisijos sprendimai kitose bylose gali turėti tik orientacinę vertę, jei bylų aplinkybės nėra identiškos (šiuo klausimu žr. Teisingumo Teismo sprendimus: 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *JCB Service prieš Komisiją*, C-167/04 P, Rink. p. I-8935, 201 ir 205 punktus ir 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją*, C-76/06 P, Rink. p. I-4405, 60 punktą).

109 Priešingai nei teigia ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, šio sprendimo 58 punkte minėtame Sprendime *Avebe prieš Komisiją* Bendrasis Teismas nereikalavo, kad Komisija norėdama bendros dukterinės bendrovės pažeidimą inkriminuoti patronuojančiajai bendrovei įrodytų, jog pati patronuojančioji bendrovė dalyvavo kartelyje arba žinojo apie dukterinės bendrovės dalyvavimą jame. Tame sprendime Bendrasis Teismas nusprendė, kad padėtis, kai bendros dukterinės bendrovės patronuojančiosios bendrovės kartu kontroliuoja visą minėtos dukterinės bendrovės akcinį kapitalą ir turi bendrus šios bendrovės valdymo įgaliojimus yra analogiška padėčiai, kuri nagrinėjama šio sprendimo 61 punkte minėtame Sprendime *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, kai tik viena patronuojančioji bendrovė kontroliuoja 100 % savo dukterinės bendrovės akcinio kapitalo tam, kad

būtų preziumuojama, jog minėta patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų darė įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui. Reikia pabrėžti, be kita ko, tai, kad toje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, jog du dalininkai, kuriems priklausė po 50 % nagrinėjamos bendros įmonės akcinio kapitalo, turėjo tik bendrus įgaliojimus imtis veiksmų ir pasirašyti bendros įmonės vardu tam, kad susaistytų ją trečiųjų šalių atžvilgiu arba trečiąsias šalis susaistytų jos atžvilgiu ir gauti bei leisti lėšas jos vardu. Be to, kasdieninis valdymas buvo atliekamas dviejų direktorių, kuriuos skirdavo atitinkamai patronuojančiosios bendrovės. Galiausiai patronuojančiosios bendrovės neribotai ir solidariai prisiėmė bendros įmonės įsipareigojimus. Bendrasis Teismas nusprendė, kad šios faktinės aplinkybės, vertinant jas kartu, sudaro pakankamą pagrindą prezumpcijai, kad patronuojančiosios bendrovės kartu lėmė tokią savo dukterinės bendrovės veiksmų rinkoje kryptį, jog pastaroji bendrovė šiuo atžvilgiu neturėjo jokio realaus savarankiškumo (58 punkte minėto Sprendimo *Avebe prieš Komisiją* 138 ir 139 punktai).

110 Nagrinėjamu atveju, priešingai nei teigia ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07, Komisija nesirėmė papraščiausiai tuo, kad *Otis Belgija* ir, netiesiogiai, OEC ir UTC dalyvavo savo dukterinės bendrovės akciniame kapitale tam, kad pagrįstų jų atsakomybę. Ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, kad, pirma [*konfidencialu*]. Antra, Komisija konstatavo, kad *Otis Belgija* taip pat buvo susijusi su GTO veikla Liuksemburge keliais būdais [*konfidencialu*] (ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamoji dalis).

111 Antra, ieškovės bylose 141/07 ir T-145/07 teigia, kad *Otis Belgija*, OEC ir UTC neturėjo galimybės daryti įtakos GTO komercinei politikai. Konkrečiai kalbant, *Otis Belgija* vaidmuo apsiribojo įnašu į kapitalą ir dividendų gavimu. Remdamosi, be kita ko, 1987 m. susitarimu, kuriuo GTO valdymas [*konfidencialu*] buvo patikėtas GT, ir 1995 m. susitarimu, kuriuo šis valdymas buvo paskirtas M. D., ieškovės tvirtina, kad *Otis Belgija* neturėjo įgaliojimų kištis į GTO valdymą ar skirti asmenis, įgaliotus atstovauti GTO, todėl *Otis Belgija* negalėjo būti pripažinta atsakinga už GTO pažeidimus. Todėl reikia išnagrinėti, ar įrodymais, kuriuos Komisija pateikia ginčijamame sprendime, teisiniu požiūriu pakankamai įrodoma, kad *Otis Belgija* darė lemiamą įtaką GTO komercinei politikai.

112 Remiantis GTO įstatų 8 straipsniu, GTO valdybos sprendimai turėjo būti priimami 80 % balsų dauguma. Atsižvelgiant į tai, kad [*konfidencialu*] % GTO akcinio kapitalo priklausė *Otis Belgija*, o likusieji [*konfidencialu*] % – GT, ir tai, kad, remiantis GTO įstatų 7 straipsniu, kiekvienas dalininkas yra atstovaujamas bendrovės valdyboje proporcingai turimo akcinio kapitalo daliai, *Otis Belgija* neišvengiamai, tarpininkaujant jos atstovui ar atstovams valdyboje, per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį pritarė visiems valdybos sprendimams, kurie turėjo būti priimti 80 % balsų dauguma. Be to, šiuo klausimu reikia pažymėti, kad GTO valdybos sprendimų priėmimo kvorumą GT ir *Otis Belgija* kartu nustatė GTO steigimo akte.

113 Remiantis GTO įstatų 8 straipsniu, valdyba turėjo įgaliojimus visais klausimais, kurie teisės aktais ar įstatais nebuvo priskirti išimtinai dalininkų kompetencijai. Kasdieninio valdymo įgaliojimus valdyba galėjo suteikti vadovui. Tačiau, remiantis šia nuostata, GTO kasdieninis valdymas apėmė tik tai, kas nepriklausė išimtinei valdybos kompetencijai ir jam reikėjo 80 % jos narių aprobavimo. Be to, remiantis GTO valdybos trečiąja rezoliucija [*konfidencialu*], kuri buvo patvirtinta GTO valdybos sprendimu [*konfidencialu*], GTO valdyba turėjo specifinių įgaliojimų, kurių negalėjo perduoti [*konfidencialu*]. Todėl reikia konstatuoti, kad, pirma, minėti valdybos įgaliojimai apėmė GTO komercinės politikos nustatymą, visų pirma [*konfidencialu*] ir, antra, norint pasinaudoti šiais įgaliojimais būtinai reikėjo gauti *Otis Belgija* atstovo ar atstovų pritarimą GTO valdyboje.

114 Atsakydama į Bendrojo Teismo rašytinį klausimą ieškovė byloje T-141/07, be kita ko, pažymėjo, jog išnagrinėjus turimus archyvus paaiškėjo, kad GTO valdyba nepasinaudojo minėtais įgaliojimais, kurie 1987 m. vasario 10 d. rezoliucija buvo priskirti išimtinei jos kompetencijai. [*konfidencialu*]

115 Nepaisant to, kas nurodyta šio sprendimo 112–114 punktuose, ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 teigia, kad *Otis Belgija*, OEC ir UTC neturėjo galimybės daryti lemiamos įtakos GTO komercinei politikai, nes jos valdymas [*konfidencialu*], labai plačiai apibrėžtas 1987 m. ir 1995 m. susitarimuose

[*konfidencialu*], iš pradžių buvo patikėtas GT, o vėliau – M. D. Jos tvirtina, kad, priešingai nei ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje teigia Komisija, [*konfidencialu*]. Todėl per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį GTO visiškai savarankiškai valdė M. D.

116 Nors, kaip teigia ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 ir kaip pažymėta šio sprendimo 102 punkte, M. D. suteikti valdymo įgaliojimai [*konfidencialu*] buvo [*konfidencialu*], GTO įstatų 8 straipsnyje buvo aiškiai numatyta, kad „vis dėlto kasdieninis valdymas apima tik tai, kas nepriklauso išimtinei valdybos kompetencijai ir jam reikia 80 % jos narių aprobavimo“.

117 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad atsakydama į Bendrojo Teismo rašytinį klausimą ieškovė byloje T-141/07 pateikė kelių valdybos posėdžių, vykusių per pažeidimo vykdymo laikotarpį, protokolus. [*konfidencialu*]

118 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina, kad ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė teisėtą išvadą, kad visi svarbūs GTO sprendimai turėjo būti priimti 80 % balsų dauguma, todėl pažeidimo Liuksemburge vykdymo laikotarpiu GTO veiklą bendrai kontroliavo *Otis Belgija* ir GT ir kad GTO komercinę politiką bendru sutarimu nustatydavo abi jos akcininkės. Vadinasi, Komisija galėjo *Otis Belgija* ir GT pripažinti atsakingomis už GTO Liuksemburge padarytą pažeidimą.

119 Kadangi, kaip pažymėta šio sprendimo 63–90 punktuose, galima daryti išvadą, kad OEC ir UTC darė lemiamą įtaką *Otis Belgija* komercinei politikai, ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat priėjo prie teisėtos išvados, kad OEC ir UTC turi būti pripažintos atsakingomis už GTO padarytą pažeidimą.

120 Kadangi iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija teisėtai pripažino *Otis Belgija*, OEC ir UTC atsakingomis už GTO padarytą pažeidimą, nėra reikalo nagrinėti ieškovių bylose T-141/07 ir T-145/07 argumento, kad *Otis Belgija* dalyvavimas kartelyje Belgijoje neturi reikšmės.

– *Dėl teisės į gynybą pažeidimo*

121 Ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 teigia, kad buvo pažeista jų teisė į gynybą, nes pranešime apie kaltinimus nebuvo paminėta [*konfidencialu*], o tuo Komisija rėmėsi ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje siekdama įrodyti, kad *Otis Belgija* buvo susijusi su GTO veikla [*konfidencialu*].

122 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad teisės į gynybą užtikrinimas per visą procedūrą, galinčią pasibaigti sankcijų paskyrimu, pirmiausia vienkartinių arba periodinių baudų, yra vienas iš pagrindinių Sąjungos teisės principų, kurio turi būti laikomasi net ir per administracinę procedūrą. Šiuo atžvilgiu pranešimas apie kaltinimus yra procedūrinė garantija taikant pagrindinį Sąjungos teisės principą, kuris įpareigoja bet kokioje procedūroje užtikrinti teisę į gynybą. Pagal šį principą, be kita ko, reikalaujama, kad pranešime apie kaltinimus, kurį Komisija adresuoja įmonei, kuriai ketina skirti sankciją už konkurencijos taisyklių pažeidimą, būtų nurodyti visi veiksniai, kuriais remdamasi ji kaltina įmonę, kaip antai faktinės aplinkybės, kuriomis kaltinama, jų kvalifikacija ir įrodymai, kuriais remiasi Komisija, kad ši įmonė turėtų galimybę pateikti savo argumentus per jos atžvilgiu pradėtą administracinę procedūrą (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Papierfabrik August Koehler ir kt. prieš Komisiją*, C-322/07 P, C-327/07 P ir C-338/07 P, Rink. p. I-7191, 34–36 punktus ir nurodytą teismų praktiką, taip pat 2009 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, C-534/07 P, Rink. p. I-7415, 26 punktą).

123 Teisės į gynybą užtikrinimas reikalauja, kad atitinkamai įmonei per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų faktų ir aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo, taip pat dėl dokumentų, kuriais Komisija grindžia teiginį, kad pažeidimas buvo

padarytas (žr. 2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 66 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

124 Be to, šiomis aplinkybėmis reikia priminti, jog paprastu kaltinimus pagrindžiančio dokumento nepateikimu teisė į gynybą pažeidžiama, tik jeigu atitinkama įmonė gali įrodyti, kad, pirma, Komisija šiuo dokumentu grindė kaltinimą dėl pažeidimo buvimo ir, antra, šis kaltinimas galėjo būti įrodytas tik darant nuorodą į minėtą dokumentą. Jei buvo kitų dokumentinių įrodymų, apie kuriuos šalys žinojo per administracinę procedūrą ir kurie konkrečiai pagrindė Komisijos išvadas, tai, kad suinteresuotajam asmeniui nepateikti kaltinamieji dokumentai nebuvo priimtini kaip įrodymai, negali turėti įtakos ginčijamame sprendime pateiktų kaltinimų pagrįstumui. Taigi atitinkama įmonė turi įrodyti, kad rezultatas, prie kurio Komisija priėjo savo sprendime, būtų kitoks, jei dokumentas, kuris jai nebuvo pateiktas ir kuriuo Komisija rėmėsi inkriminuodama pažeidimą šiai įmonei, nebūtų laikomas įrodymu (123 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 71–73 punktai).

125 Nagrinėjamu atveju pakanka konstatuoti, jog, kadangi iš šio sprendimo 106–118 punktų matyti, kad neatsižvelgiant į tai, jog [*konfidencialu*], ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė teisėtą išvadą, kad pažeidimo Liuksemburge vykdymo laikotarpiu GTO veiklą bendrai kontroliavo *Otis Belgija* ir GT ir kad GTO komercinę politiką bendru sutarimu nustatydavo abi jos akcininkės, Komisijos tariamai padarytas pažeidimas dėl to, kad pranešime apie kaltinimus nebuvo paminėtas [*konfidencialu*], negali pažeisti ieškovių teisės į gynybą. Administracinė procedūra nebūtų galėjusi baigtis kitaip, jei tai būtų nurodyta pranešime apie kaltinimus.

126 Be to, pranešimo apie kaltinimus 597 punkte Komisija tiesiog nurodė, kad ketina pripažinti *Otis Belgija* ir GT atsakingomis už jų dukterinės bendrovės GTO padarytą pažeidimą ir pažymėjo, jog svarbiems GTO sprendimams turėjo pritarti GT ir *Otis Belgija*. Ji taip pat teigė, kad *Otis Belgija* tiesiogiai dalyvavo kartelyje Belgijoje ir kad asmeninių tarpusavio ryšių turėjo M. D., [*konfidencialu*] iš GT ir GTO, kurioje jis [*konfidencialu*]. Todėl tai, kad [*konfidencialu*] nebuvo paminėta pranešime apie kaltinimus.

127 Tačiau bet kuriuo atveju tai, kad [*konfidencialu*] matyti iš kelių dokumentų, kuriuos ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 perdavė Komisijai atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus, visų pirma [*konfidencialu*].

128 Pranešimo apie kaltinimus 597 punkte Komisija konkrečiai nurodė, kad ketina *Otis Belgija* pripažinti atsakinga už GTO Liuksemburge padarytą pažeidimą. Be to, tuo metu, kai šiuos dokumentus perdavė Komisijai ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 negalėjo nežinoti jų turinio ir galimos reikšmės pripažįstant tokią atsakomybę, nes šiais dokumentais jos aiškiai grindė savo argumentus. Vadinasi, atsižvelgiant į šio sprendimo 122–124 punktuose primintą teismų praktiką, jos negali teigti, kad buvo pažeista jų teisė į gynybą (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-59/02, Rink. p. II-3627, 270 punktą).

129 Todėl šis kaltinimas turi būti atmestas.

– Dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo

130 Ieškovės bylose T-141/07, T-145/07 ir T-146/07 remiasi prie Komisijos bylos medžiagos ir prie jų ieškinio nepridėtais MEE įstatais ir iš esmės teigia, kad Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą, kai *Otis Belgija* ir GT pripažino atsakingomis už jų dukterinės bendrovės GTO padarytą pažeidimą, nors ji teisingai konstatavo, kad patronuojančiųjų bendrovių *Mitsubishi Electric Corporation* (toliau – MEC) ir *TBI Holding* vykdomos MEE kontrolės nepakako, kad joms būtų inkriminuotas jų dukterinės bendrovės padarytas pažeidimas.

131 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog, kaip matyti iš šio sprendimo 106–118 punktų, ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė teisėtą išvadą, kad pažeidimo Liuksemburge vykdymo laikotarpiu GTO veiklą bendrai kontroliavo *Otis Belgija* ir GT ir kad GTO komercinę politiką bendru sutarimu nustatydavo abi jos akcininkės. Taigi argumentas, kad, kaip ir MEE patronuojančiųjų bendrovių atveju, GTO patronuojančiosios bendrovės neturėjo būti pripažintos atsakingomis už jų dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą, negali būti priimtas.

132 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad ieškovės bylose T-141/07, T-145/07 ir T-146/07 tvirtina, jog Komisija teisėtai konstatavo, kad patronuojančiųjų bendrovių vykdomos MEE kontrolės nepakako, kad joms būtų inkriminuotas jų dukterinės bendrovės padarytas pažeidimas, reikia pripažinti, jog MEE ir GTO padėtys nėra panašios, todėl kaltinimas, susijęs su vienodo požiūrio principo pažeidimu, bet kuriuo atveju nėra pagrįstas.

133 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad visi kaltinimai, susiję su GTO ir *Otis* dukterinių bendrovių padarytų pažeidimų inkriminavimu atitinkamoms jų patronuojančiosioms bendrovėms, turi būti atmesti.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu nustatant pradinių baudų dydžius pagal pažeidimų sunkumą

Pirminės pastabos

134 Visų pirma primintina, jog iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad Komisija turi didelę diskreciją pasirinkti baudų apskaičiavimo metodą. Šiame 1998 m. gairėse apibrėžtame metode yra įvairių lankstumo nuostatų, leidžiančių Komisijai naudotis savo diskrecija laikantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies (šiuo klausimu žr. 122 punkte minėto Sprendimo *Papierfabrik August Koehler ir kt. prieš Komisiją* 112 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

135 Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų sunkumas turi būti vertinamas remiantis daugeliu veiksnių, pavyzdžiui, konkrečiomis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir baudų atgrasančiu poveikiu, tačiau privalomo ir baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti bet kuriuo atveju, sąrašo nėra (2009 m. kovo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, C-510/06 P, Rink. p. I-1843, 72 punktas ir 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 54 punktas).

136 Kaip nurodyta šio sprendimo 24 punkte, Komisija šiuo atveju baudų dydį nustatė taikydama 1998 m. gairėse apibrėžtą metodą.

137 Nors 1998 m. gairės negali būti kvalifikuotos kaip teisės norma, kurios administracija turi paisyti bet kuriuo atveju, vis dėlto jose nustatyta elgesio taisyklė, nurodanti administracijos praktiką, nuo kurios konkrečiu atveju ji negali nukrypti, nenurodydama priežasčių, atitinkančių vienodo požiūrio principą (žr. 56 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 209 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Carbone Lorraine prieš Komisiją*, T-73/04, Rink. p. II-2661, 70 punktą).

138 Priėmusi tokias elgesio taisykles ir apie jas pranešusi viešai paskelbdama, jog nuo šio momento taikys jas atvejams, kuriems skirtos šios normos, Komisija savanoriškai apribojo savo diskreciją ir negali nukrypti nuo šių taisyklių, nes priešingu atveju gali būti nubausta už bendrųjų teisės principų, pavyzdžiui, vienodo požiūrio ar teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimą (žr. 56 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 211 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir 137 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 71 punktą).

139 Be to, 1998 m. gairėse bendrai ir abstrakčiai nustatytas metodas, kurio Komisija įsipareigojo laikytis nustatydama baudų dydį, ir todėl jomis užtikrinamas įmonių teisinis saugumas (56 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 211 ir 213 punktai).

140 Galiausiai primintina, jog 1998 m. gairėse numatyta, kad, pirma, reikia nustatyti paties pažeidimo sunkumo laipsnį ir tuo remiantis galima nustatyti bendrą pradinį dydį (1A punkto antra pastraipa). Antra, sunkumo laipsnis vertinamas atsižvelgiant į padarytų pažeidimų pobūdį ir atitinkamos įmonės požymius, visų pirma jos dydį ir padėtį atitinkamoje rinkoje, dėl kurių gali būti koreguojamas pradinis dydis, įmonės suskirstytos į kategorijas ir nustatytas specialus pradinis dydis (1A punkto trečia–septinta pastraipos).

Ginčijamas sprendimas

141 Pirma, ginčijamo sprendimo skyriuje, skirtame pažeidimų sunkumui (13.6.1 skyrius), Komisija lygiagrečiai nagrinėja keturis šio sprendimo 1 straipsnyje konstatuotus pažeidimus dėl to, kad jie visi „turėjo panašių požymių“ (ginčijamo sprendimo 657 konstatuojamoji dalis). Šis skyrius suskirstytas į tris poskyrius, pirmasis pavadintas „Pažeidimų pobūdis“ (13.6.1.1 poskyris), antrasis – „Atitinkamos geografinės rinkos dydis“ (13.6.1.2 poskyris) ir trečiasis – „Išvada dėl pažeidimo sunkumo“ (13.6.1.3 poskyris).

142 Poskyryje „Pažeidimų pobūdis“ ginčijamo sprendimo 658 ir 659 konstatuojamosiose dalyse Komisija paaiškina:

> „658 Pažeidimai, dėl kurių priimtas šis sprendimas, daugiausia buvo slaptas konkurentų susitarimas pasidalyti rinkas arba įšaldyti turimas rinkų dalis, pasiskirstant naujų liftų ir (arba) eskalatorių pardavimo ir montavimo projektus, ir nekonkuruoti tarpusavyje dėl liftų ir eskalatorių priežiūros ir modernizavimo (išskyrus Vokietiją, kur kartelio dalyvės nesitarė dėl priežiūros ir modernizavimo veiklos). Tokie horizontalūs apribojimai dėl paties savo pobūdžio yra vieni sunkiausių [EB] 81 straipsnio pažeidimų. Dėl pažeidimų šioje byloje iš klientų buvo dirbtinai atimta galimybė pasinaudoti konkurencinės pasiūlos privalumais. Taip pat pažymėtina, kad tam tikri projektai, kuriais buvo manipuliuojama, buvo iš mokesčių finansuojami viešieji pirkimai, kaip tik skelbiami tam, kad būtų gauti konkurencingi, be kita ko, gero kokybės ir kainos santykio požiūriu, pasiūlymai.
>
> 659 Vertinant pažeidimo sunkumą, su jo tikslu susiję veiksniai, paprastai yra svarbesni nei susiję su jo įtaka, ypač tuomet, kai, kaip yra šioje byloje, susitarimai susiję su labai sunkiais pažeidimais, kaip antai, kainų nustatymu ir rinkos pasidalijimu. Susitarimo įtaka paprastai nėra lemiamas kriterijus vertinant pažeidimo sunkumą.“

143 Komisija teigia, kad „nesiekė įrodyti konkrečios pažeidimo įtakos, nes buvo neįmanoma pakankamai tikrai nustatyti konkurencijos veiksnių (kaina, komercinės sąlygos, kokybė, inovacijos ir kt.), kurie būtų vyravę, jei nebūtų buvę pažeidimų“ (ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamoji dalis). Tačiau ji nusprendė, kad „yra akivaizdu, jog pažeidimai turėjo faktinės įtakos“, ir šiuo atžvilgiu paaiškina, jog „tai, kad kartelio dalyviai įgyvendino įvairius antikonkurencinius susitarimus, savaime suponuoja, jog buvo padaryta įtaka rinkai, net jei tikrąją įtaką sunku įvertinti, nes nėra žinoma, be kita ko, nei tai, ar pateikiant pasiūlymus buvo sukčiaujama dėl kitų projektų ir kiek tokių projektų būta, nei kiek projektų galėjo būti paskirstyta tarp kartelio dalyvių neiškilus būtinybės joms susisiekti tarpusavyje“ (ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamoji dalis). Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje Komisija priduria, kad „didelės bendros konkurentų rinkos dalys parodo tikėtiną antikonkurencinį poveikį, o santykinis šių rinkos dalių stabilumas per visą pažeidimų laikotarpį patvirtina tokį poveikį“.

144 Ginčijamo sprendimo 661–669 konstatuojamosiose dalyse Komisija atsako į ieškovių per administracinę procedūrą pateiktus argumentus, kuriais siekiama įrodyti nedidelę pažeidimų įtaką rinkai.

145 Poskyryje „Atitinkamos geografinės rinkos dydis“ Komisija ginčijamo sprendimo 670 konstatuojamojoje dalyje nustatė, kad „karteliai, dėl kurių buvo priimtas [ginčijamas] sprendimas, atitinkamai apėmė visą Belgijos, Vokietijos, Liuksemburgo ir Nyderlandų teritoriją“ ir kad „iš teismų praktikos aiškiai išplaukia, jog nacionalinė geografinė rinka, apimanti visą valstybės narės teritoriją, savaime sudaro didelę bendrosios rinkos dalį“.

146 Poskyryje „Išvada dėl pažeidimo sunkumo“ Komisija ginčijamo sprendimo 671 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad, „atsižvelgiant į pažeidimų pobūdį ir į tai, kad kiekvienas iš jų apėmė visą vienos valstybės narės (Belgijos, Vokietijos, Liuksemburgo arba Nyderlandų) teritoriją“, kiekviena sprendimo adresatė padarė vieną arba kelis labai sunkius EB 81 straipsnio pažeidimus. Ji padarė išvadą, jog „šie veiksniai yra tokio pobūdžio, kad pažeidimai turi būti pripažinti labai sunkiais, net jei nebuvo galima įvertinti jų tikrosios įtakos“.

147 Antra, ginčijamo sprendimo skyriuje „Diferencijuotas požiūris“ (13.6.2 skyrius) Komisija kiekvienai įmonei, dalyvavusiai skirtinguose karteliuose, nustato pradinę baudą (žr. šio sprendimo 27–30 punktus), kuria, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 672 konstatuojamojoje dalyje, atsižvelgiama į „faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimą žalą konkurencijai“. Ginčijamo sprendimo 673 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, kad „šiuo tikslu įmonės buvo suskirstytos į kelias kategorijas, atsižvelgiant į jų apyvartą liftų ir (arba) eskalatorių rinkoje, o prireikus – priežiūros ir modernizavimo paslaugų rinkoje“.

Dėl Liuksemburge padaryto pažeidimo kvalifikavimo kaip „labai sunkaus“

148 Ieškovė byloje T-141/07 teigia, kad Liuksemburge padarytą pažeidimą kvalifikavusi kaip „labai sunkų“ Komisija klaidingai taikė 1998 m. gaires, turint omenyje nedidelį šio pažeidimo geografinį paplitimą, į kurį Komisija paprastai atsižvelgia priimdama sprendimus, ir ribotą nagrinėjamų praktikų poveikį atitinkamai rinkai. Tuo remdamasi ji daro išvadą, kad už pažeidimą Liuksemburge nustatyta 10 mln. EUR pradinė bauda turi būti sumažinta. Ieškovė taip pat teigia, kad Komisija neatsižvelgė į visą rinkos, kuriai kartelis Liuksemburge turėjo įtakos, vertę. Nors ieškovė byloje T-141/07 šį argumentą suformulavo pateikdama ieškinio pagrindą, susijusį su klaidingu pažeidimo Liuksemburge kvalifikavimu, iš jos rašytinių pastabų matyti, kad šis kaltinimas iš esmės susijęs su bendro pradinės baudos dydžio nustatymu ir todėl jis nagrinėjamas šio sprendimo 166–178 punktuose.

149 Pirma, ieškovė byloje T-141/07 teigia, kad vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į konkrečią jo įtaką rinkai, kai šią įtaką galima įvertinti. Pažeidimo Liuksemburge įtaka buvo nedidelė, ir dėl to Komisija turėjo apriboti GTO skirtinos baudos dydį. Siekdama pagrįsti šį teiginį visų pirma ji remiasi tuo, kad susitarimo nebuvo laikomasi ir jis buvo neveiksmingas, tuo, kad tam tikros įmonės nedalyvavo karteliuose, o tai leido išlaikyti tam tikrą konkurencijos lygį ir tuo, kad pralaimėję konkursus trečiosioms įmonėms kartelio dalyviai negaudavo kompensacijos perskirstant esamus projektus. Ieškovė byloje T-141/07 taip pat tvirtina, kad kartelis buvo sudarytas tik dėl tam tikrų projektų.

150 Primintina, kad, kalbant apie pažeidimo sunkumo vertinimą, 1998 m. gairių 1A punkto pirmoje ir antroje pastraipose nurodyta:

„Vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos geografinės rinkos dydį.

Pažeidimai skirstomi į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, sunkūs pažeidimai ir labai sunkūs.“

151 Taigi pagal 1998 m. gairių 1A punkto pirmą pastraipą Komisija, vertindama pažeidimo sunkumą, konkrečią įtaką rinkai turi išnagrinėti tik tuomet, jei ši įtaka gali būti įvertinta (šiuo klausimu žr. 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 74 punktą; 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismos sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 143 punktą ir 71 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 216 punktą).

152 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką norėdama įvertinti konkrečią pažeidimo įtaką rinkai Komisija turi atsižvelgti į įprastą konkurenciją, kuri būtų buvusi, jei nebūtų buvę pažeidimo (žr. 137 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 83 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

153 Nagrinėjamu atveju ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje Komisija teigia, kad „[ji] nesiekė įrodyti konkrečios pažeidimo įtakos, nes buvo neįmanoma pakankamai tikrai nustatyti konkurencijos veiksnių (kaina, komercinės sąlygos, kokybė, inovacijos ir kt.), kurie būtų vyravę, jei nebūtų buvę pažeidimų“. Nors ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad akivaizdu, jog karteliai turėjo faktinės įtakos, nes buvo įgyvendinti, o tai savaime suponuoja įtaką rinkai, ir nors 661–669 konstatuojamosiose dalyse Komisija atmetė atitinkamų įmonių argumentus, kuriais buvo siekiama įrodyti nedidelę kartelių įtaką, konstatuotina, kad ginčijamame sprendime vertinant pažeidimų sunkumą nebuvo atsižvelgta į galimą jų įtaką rinkai.

154 Pavyzdžiui, ginčijamo sprendimo 671 konstatuojamojoje dalyje Komisija savo išvadą dėl pažeidimų sunkumo vertinimo grindžia tik tuo, kad atsižvelgia į minėtų pažeidimų pobūdį ir jų geografinį paplitimą. Šioje konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad, „atsižvelgiant į pažeidimų pobūdį ir į tai, kad kiekvienas iš jų apėmė visą vienos valstybės narės (Belgijos, Vokietijos, Liuksemburgo arba Nyderlandų) teritoriją, [laikytina, kad] kiekviena sprendimo adresatė padarė vieną arba kelis labai sunkius EB 81 straipsnio pažeidimus“.

155 Pirma, konstatuotina, kad ieškovė byloje T-141/07 neįrodo, jog konkrečią kartelio Liuksemburge įtaką buvo galima įvertinti, o tik teigia, kad jo įtaka neabejotinai buvo nedidelė. Šiuo atžvilgiu aplinkybės, kuriomis remiasi ši ieškovė, susijusios su tuo, kad susitarimo nebuvo laikomasi ir jis buvo neveiksmingas, tuo, kad tam tikros įmonės nedalyvavo karteliuose ir tuo, kad, projektams atitekus trečiosioms įmonėms, esami projektai nebūdavo perskirstomi (žr. šio sprendimo 149 punktą), net jeigu būtų įrodytos, neleidžia daryti išvados, jog kartelių įtaką Liuksemburgo rinkai buvo galima įvertinti, juo labiau, kad ieškovė neginčija Komisijos teiginio, kad nagrinėjamu atveju buvo neįmanoma pakankamai tikrai nustatyti konkurencijos veiksnių, kurie būtų vyravę, jei nebūtų buvę pažeidimų.

156 Tokiomis aplinkybėmis ieškovė byloje T-141/07 neįrodė, jog pagal 1998 m. gaires ir šio sprendimo 151 punkte nurodytą teismų praktiką nagrinėjamu atveju Komisija privalėjo atsižvelgti į konkrečią pažeidimų įtaką, vertindama jų sunkumą.

157 Antra, net darant prielaidą, kad konkrečią pažeidimų įtaką buvo galima įvertinti ir kad ieškovės argumentai, išdėstyti šio sprendimo 149 punkte, pagrįsti, kiek jais įrodoma nedidelė kartelių įtaka Liuksemburgo rinkai, konstatuotina, kad dėl to šio pažeidimo pripažinimas „labai sunkiu“ netaptų mažiau pagrįstas.

158 Pažymėtina, kad ginčijamame sprendime konstatuoti pažeidimai dėl paties savo pobūdžio yra vieni sunkiausių EB 81 straipsnio pažeidimų, nes jų dalyką sudarė „slaptas konkurentų susitarimas pasidalyti rinkas arba įšaldyti turimas rinkų dalis, pasiskirstant naujų liftų ir (arba) eskalatorių pardavimo ir montavimo projektus, ir nekonkuruoti tarpusavyje dėl liftų ir eskalatorių priežiūros ir modernizavimo (išskyrus Vokietiją, kur kartelio dalyvės nesitarė dėl priežiūros ir modernizavimo veiklos)“ (ginčijamo sprendimo 658 konstatuojamoji dalis). Šiuo klausimu 1998 m. gairėse nurodyta, kad „labai sunkiems“ pažeidimams iš esmės priskiriami horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, kainų karteliai, rinkos pasidalijimo kvotos ir kiti tinkamam vidaus rinkos veikimui pavojų keliantys veiksmai. Šie pažeidimai įtraukti ir į pavyzdinį kartelių, kurie pagal EB 81 straipsnio 1 dalies c punktą tiesiogiai pripažinti

nesuderinamais su bendrąja rinka, sąrašą. Be sunkių konkurencijos trukdymų, kuriuos sukelia tokie karteliai, jais, įpareigojant šalis paisyti įvairių, dažnai nacionalinėmis sienomis apribotų, rinkų, šios rinkos taip pat atribojamos ir taip paneigiamas pagrindinis EB sutartyje numatytas Bendrijos rinkos integracijos tikslas. Teismų praktikoje tokie pažeidimai, ypač jei tai yra horizontalūs karteliai, taip pat pripažįstami „ypač sunkiais“ arba „akivaizdžiais pažeidimais“ (Pirmosios instancijos teismo sprendimai: 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją*, T-148/89, Rink. p. II-1063, 109 punktas, 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *European Night Services ir kt. prieš Komisiją*, T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, Rink. p. II-3141, 136 punktas ir 2005 m. liepos 18 d. Sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją*, T-241/01, Rink. p. II-2917, 85 punktas).

159 Be to, iš nusistovėjusios teismų praktikos išplaukia, kad antikonkurencinės praktikos įtaka savaime nėra lemiamas kriterijus vertinant pažeidimo sunkumą. Su tam tikro elgesio ketinimais susiję aspektai gali turėti daugiau reikšmės, nei su šia įtaka susiję aspektai visų pirma tada, kai savo prigimtimi tai yra sunkūs pažeidimai, pavyzdžiui, rinkų pasidalijimas (2003 m. spalio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, C-194/99 P, Rink. p. I-10821, 118 punktas ir 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 96 punktas; 77 punkte minėto Sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* 199 punktas ir 71 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 251 punktas).

160 Atitinkamai pažeidimo pobūdis yra svarbiausias apibūdinant pažeidimus kaip „labai sunkius“. Iš labai sunkių pažeidimų aprašymo 1998 m. gairėse matyti, kad susitarimai arba suderinti veiksmai, kuriais, kaip šioje byloje, siekiama pasidalyti rinkas, vien dėl savo pobūdžio gali būti pripažinti „labai sunkiais“ ir nebūtina apibūdinti tokių veiksmų konkrečiai pagal jų įtaką arba geografinį paplitimą (šiuo klausimu žr. 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 75 punktą ir 2009 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Erste Bank der österreichischen Sparkassen ir kt. prieš Komisiją*, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ir C-137/07 P, Rink. p. I-8681, 103 punktą). Šią išvadą patvirtina tai, kad aprašant sunkius pažeidimus aiškiai nurodoma, jog jie turi įtakos rinkai ir veikia didesnes bendrosios rinkos sritis, o labai sunkių pažeidimų aprašyme neminimas joks konkrečios įtakos rinkai arba poveikio tam tikroje konkrečioje teritorijoje reikalavimas (šiuo klausimu žr. 83 punkte minėto Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* 171 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Todėl, atsižvelgiant į pažeidimų dalyką, ginčijamame sprendime nurodyti pažeidimai pagal savo pobūdį yra labai sunkūs, net jei būtų įrodyta, kad karteliai neturėjo tokios įtakos, kokios buvo tikimasi.

161 Be to, net jeigu būtų daroma prielaida, kad Komisija ketino atsižvelgti į šį papildomą kriterijų, koks yra pažeidimo įtaka rinkai, ir todėl ginčijamame sprendime turėjo pateikti konkrečių, įtikinamų ir pakankamų įrodymų, leidžiančių įvertinti tikrąją įtaką, kurią pažeidimas galėjo padaryti konkurencijai rinkoje (122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 82 punktas), laikytina, kad ji bet kuriuo atveju įvykdė šią pareigą. Dėl pažeidimo Liuksemburge Komisija konstatavo, kad susitarimus sudariusios įmonės 2003 m. realizavo beveik 100 % liftų ir eskalatorių pardavimų, ir pažymėjo, kad vietinės *Kone*, *Otis*, *Schindler* ir *ThyssenKrupp* dukterinės bendrovės buvo vieninteliai Liuksemburge įsteigti tiekėjai, parduodantys eskalatorius (ginčijamo sprendimo 52 konstatuojamoji dalis). Ji taip pat atkreipė dėmesį į susirinkimų dažnumą (ginčijamo sprendimo 302 konstatuojamoji dalis), atsargumo priemones, kurių buvo imtasi susirinkimams ir kontaktams nuslėpti (ginčijamo sprendimo 304–307 konstatuojamosios dalys), ir kompensavimo mechanizmo buvimą (ginčijamo sprendimo 317 ir 336 konstatuojamosios dalys).

162 Taigi, kaip priminta šio sprendimo 153 punkte, ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, jog tai, kad įvairūs antikonkurenciniai susitarimai buvo kartelio dalyvių įgyvendinti, savaime suponuoja, jog buvo padaryta įtaka rinkai, net jei tikrąją įtaką sunku įvertinti, nes nėra žinoma, be kita ko, nei tai, ar pateikiant pasiūlymus buvo sukčiaujama dėl kitų projektų ir kiek tokių projektų būta, nei kiek projektų galėjo būti paskirstyta tarp kartelio dalyvių neiškilus būtinybės

joms susisiekti tarpusavyje. Ji pridūrė, kad konkurentams kartu priklausančios didelės rinkos dalys rodo, jog greičiausiai būta antikonkurencinės įtakos, o santykinis šių rinkos dalių stabilumas per visą pažeidimų laikotarpį patvirtina šios įtakos buvimą.

163 Antra, kalbant apie argumentą, susijusį su Komisijos sprendimų praktika, pagal kurią pažeidimas turėtų būti pripažintas „sunkiu“, atsižvelgiant į su juo susijusios geografinės rinkos ribotą dydį, iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad Komisijos sprendimų praktika negali būti teisinis pagrindas skiriant baudas konkurencijos srityje (108 punkte minėto Sprendimo *JCB Service prieš Komisiją* 201 ir 205 punktai, 108 punkte minėto Sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją* 60 punktas, 137 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 92 punktas; taip pat žr. 158 punkte minėto Sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją* 132 punktą). Bet kuriuo atveju, atsižvelgiant į šio sprendimo 158–160 punktuose pateiktą analizę, su tokiu argumentu negalima sutikti.

164 Be to, iš teismų praktikos išplaukia, kad pagal 1998 m. gaires geografinės rinkos dydis yra tik vienas iš trijų bendro pažeidimo sunkumo laipsnio įvertinimo kriterijų. Šių tarpusavyje susijusių kriterijų atveju svarbiausias vaidmuo tenka pažeidimo pobūdžiui. Kita vertus, geografinės rinkos dydis nėra savarankiškas kriterijus, nes tik tie pažeidimai, kurie susiję su keliomis valstybėmis narėmis, gali būti kvalifikuojami kaip „labai sunkūs“. Nei EB Sutartis, nei Reglamentas Nr. 1/2003, nei 1998 m. gairės, nei teismų praktika neleidžia daryti išvados, kad tik labai didelės geografinės apimties ribojimai gali būti taip kvalifikuojami (šiuo klausimu žr. 2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją*, T-259/02–T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169, 311 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Be to, visa valstybės narės teritorija, net jeigu ji yra sąlyginai maža, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, bet kuriuo atveju yra didelė bendrosios rinkos dalis (1983 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 28 punktas; žr. minėto Sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją* 312 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Kadangi nagrinėjamas kartelis apėmė visą Liuksemburgo teritoriją, darytina išvada, kad jis apėmė didelę bendrosios rinkos dalį.

165 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad šio sprendimo 148 ir 149 punktuose nurodyti ieškovės byloje T-141/07 argumentai turi būti atmesti.

Dėl tariamo pradinių baudų neteisėtumo

– Dėl bendrų pradinių baudų

166 Pirma, ieškovė byloje T-141/07 teigia, kad, kiek tai susiję su pažeidimu Liuksemburge, Komisija neatsižvelgė į ribotą paveiktos rinkos dydį, nors ji aiškiai tvirtino, jog ši aplinkybė svarbi apskaičiuojant baudas. Šiuo klausimu ji pabrėžia, kad 10 mln. EUR pradinė bauda (31,3 % nagrinėjamos rinkos vertės) yra akivaizdžiai neproporcinga, palyginti su bendromis pradinėmis baudomis, nustatytomis už pažeidimą Belgijoje (15,7 % paveiktos rinkos vertės), Nyderlanduose (15,2 % paveiktos rinkos vertės) ir Vokietijoje (12 % Komisijos pasirinktos referencinės rinkos vertės), ir turi būti sumažinta.

167 Pažymėtina, kad ieškovė byloje T-141/07 neginčija 1998 m. gairių 1A punkte apibrėžto bendrų pradinių baudų dydžių nustatymo metodo teisėtumo. Šis metodas atitinka fiksuotų baudų nustatymo logiką, pagal kurią bendras pagal pažeidimo sunkumą nustatomas pradinės baudos dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, geografinį paplitimą ir konkrečią įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta (Pirmosios instancijos teismo sprendimai: 2006 m. kovo 15 d. Sprendimo *BASF prieš Komisiją*, T-15/02, Rink. p. II-497, 134 punktas ir 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo *Wieland-Werke prieš Komisiją*, T-116/04, Rink. p. II-1087, 62 punktas).

168 Be to, atitinkamos rinkos dydis iš esmės nėra privalomas veiksnys, o tik vienas iš reikšmingų veiksnių vertinant pažeidimo sunkumą, ir pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisija neprivalo apibrėžti atitinkamos rinkos arba įvertinti jos dydžio, jei nagrinėjamo pažeidimo dalykas yra antikonkurencinis (šiuo klausimu žr. 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 55 ir 64 punktus ir 2009 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hoechst prieš Komisiją*, T-161/05, Rink. p. II-3555, 109 punktą).

169 Vadinasi, nustatydama bendrą pradinės baudos dydį Komisija gali, bet neprivalo atsižvelgti į rinkos, kurioje buvo padarytas pažeidimas, vertę (šiuo klausimu žr. 167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 134 punktą ir 167 punkte minėto Sprendimo *Wieland-Werke prieš Komisiją* 63 punktą). 1998 m. gairėse nenumatyta, kad baudų dydis apskaičiuojamas pagal bendrąją apyvartą arba pagal įmonių apyvartą atitinkamoje rinkoje. Vis dėlto gairėse nedraudžiama į tokią apyvartą atsižvelgti nustatant baudos dydį, kad būtų laikomasi bendrųjų Sąjungos teisės principų ir kai to reikalauja aplinkybės (151 punkte minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* 187 punktas).

170 Todėl ieškovės byloje T-141/07 argumentas, kad GTO skirta bendra pradinė bauda turi atspindėti ribotą Liuksemburgo rinkos dydį, yra pagrįstas klaidinga prielaida ir turi būti atmestas.

171 Be to, reikia pažymėti, jog nors atsakydama į argumentą, kad kartelio Liuksemburge įtaka turi būti laikoma ribota, nes jis apėmė tik vieną valstybę narę, Komisija ginčijamo sprendimo 666 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo, jog „apskaičiuojant baudą tinkamai atsižvelgta į Liuksemburgo rinkos, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, dydį (žr. 680–683 [konstatuojamąsias dalis])“, ginčijamo sprendimo konstatuojamosios dalys, į kurias Komisija daro nuorodą, yra susijusios su kartelio Liuksemburge dalyvių suskirstymu į kategorijas, siekiant juos vertinti diferencijuotai. Taip pat reikia pabrėžti, kad Komisija nustatė 10 mln. EUR bendrą pradinės baudos dydį. Taigi, nors Komisija pažeidimo sunkumą nustatė atsižvelgdama į jo pobūdį ir geografinį paplitimą, ji nusprendė, kad reikia nustatyti bendrą pradinės baudos dydį, lygų pusei 20 mln. EUR minimalios ribos, kuri 1998 m. gairėse paprastai numatyta tokių labai sunkių pažeidimų atveju (žr. 1 A punkto antros pastraipos trečią įtrauką).

172 Atsižvelgiant į, pirma, tai, kad pažeidimas buvo labai sunkus ir, antra, tai, kad jis apėmė didelę bendros rinkos dalį, reikia konstatuoti, kad *Otis* skirta 10 mln. EUR pradinė bauda už pažeidimą Liuksemburge neturi būti sumažinta.

173 Ieškovė byloje T-141/07 taip pat teigia, kad už kartelį Liuksemburge skirta bauda yra neproporcinga, palyginti su pradinėmis baudomis, skirtomis už pažeidimus Belgijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose.

174 Taigi, kaip priminta šio sprendimo 167–170 punktuose, atsižvelgiant į fiksuotų baudų nustatymo logiką, kuria grindžiamas 1998 m. gairių 1 A punkte nustatytas metodas, nustatydama bendrą pradinės baudos dydį Komisija neprivalo atsižvelgti į paveiktos rinkos dydį ir juo labiau šį dydį nustatyti kaip visos apyvartos rinkoje procentinę dalį (šiuo klausimu žr. 167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 134 punktą).

175 Net jeigu konstatuodama kelis labai sunkius pažeidimus viename sprendime Komisija turi laikytis proporcingumo tarp bendrų pradinės baudos dydžių ir įvairių paveiktų rinkų dydžių, šiuo atveju nėra pagrindo manyti, kad bendras pradinės baudos dydis, nustatytas už kartelį Liuksemburge, yra neproporcingas, palyginti su bendrais pradinės baudos dydžiais, nustatytais už kartelius Belgijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose.

176 Reikšmingų duomenų analizė parodo, kad atsižvelgdama į paveiktų rinkų dydį Komisija nuosekliai nustatė bendrus pradinių baudų dydžius. Pavyzdžiui, Komisija, netaikydama konkrečios matematinės formulės, kurios taikyti ji bet kuriuo atveju neprivalėjo, nustatė tuo didesnius bendrus pradinius dydžius, kuo didesnis buvo rinkos dydis (žr. šio sprendimo 167–170 punktus). Viena vertus,

didžiausiai, t. y. Vokietijos, rinkai, kurios vertė sudaro 576 mln. EUR, buvo nustatytas 70 mln. EUR bendras pradinis dydis. Kitoms dviem pagal dydį rinkoms, t. y. Nyderlandų ir Belgijos, kurių vertė atitinkamai sudaro 363 mln. EUR ir 254 mln. EUR, buvo nustatyti atitinkamai 55 mln. EUR ir 40 mln. EUR bendri pradiniai dydžiai. Kita vertus, dėl akivaizdžiai mažesnio Liuksemburgo rinkos dydžio, kurios vertė sudaro 32 mln. EUR, Komisija nusprendė, kad bus tinkama šį dydį apriboti 10 mln. EUR, nors 1998 m. gairėse už labai sunkius pažeidimus numatytas baudos dydis, skiriamas atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, yra „daugiau kaip 20 mln. [EUR]“.

177 Tokiomis aplinkybėmis taip pat reikia pažymėti, kad net jeigu Liuksemburgo rinka yra nedidelė, palyginti su rinkomis, su kuriomis susiję kiti pažeidimai, Komisija turėjo nustatyti pakankamai didelę pradinę baudą, kad būtų atsižvelgta į tai, jog nagrinėjamas pažeidimas buvo „labai sunkus“.

178 Tai reiškia, jog ieškovės byloje T-141/07 argumentai turi būti atmesti tiek, kiek ji remiasi tuo, kad bendras pradinės baudos dydis, nustatytas už pažeidimą Liuksemburge, tariamai buvo per didelis.

179 Antra, ieškovės byloje T-145/07 dėl pažeidimo Vokietijoje teigia, kad Komisija nustatė pradinės baudos dydį remdamasi liftų ir eskalatorių rinkos dydžiu, kuris, remiantis ginčijamo sprendimo 82 konstatuojamąja dalimi, sudaro 576 mln. EUR. Taip ji pažeidė 1998 m. gaires ir proporcingumo principą nustatydama tokią pradinę baudą, nes karteliais buvo padaryta įtaka tik eskalatorių pardavimams ir nedidelei liftų pardavimų daliai Vokietijoje. Taigi, jų manymu, Komisija nenustatė nei rinkų, kurioms karteliais buvo padaryta įtaka, nei jų dydžių. Ji taip pat nenustatė tikrosios pažeidimo įtakos. Iš dokumentų, kuriuos pateikė *Otis*, matyti, kad kartelis buvo susijęs ne su visa liftų rinka, o tik su eskalatorių projektais ir brangių litų projektais, t. y. greitaeigių liftų projektais. Tik labai nedidelė greitaeigių liftų projektų dalis apėmė standartinius liftus. Taigi, *Otis* manymu, bendra pardavimų, kuriems turėjo įtakos kartelis Vokietijoje, vertė siekė 128 mln. EUR, o ne 576 mln. EUR (ginčijamo sprendimo 82 ir 280 konstatuojamosios dalys).

180 Iš pradžių svarbu pabrėžti, kad ieškovės byloje T-145/07 taip pat neginčija 1998 m. gairių 1 A punkte nustatyto pradinės baudos dydžio nustatymo metodo, kuris, kaip priminta šio sprendimo 174 punkte, atitinka fiksuotų baudų nustatymo logiką, teisėtumo. Be to, remiantis šio sprendimo 168 punkte nurodyta teismų praktika, atitinkamos rinkos dydis yra tik vienas iš reikšmingų veiksnių vertinant pažeidimo sunkumą, į kurį Komisija neprivalo atsižvelgti nustatydama pradinės baudos dydį.

181 Pirma, priešingai nei teigia ieškovės byloje T-145/07, Komisija nenustatė bendro pradinės baudos dydžio už pažeidimą Vokietijoje remdamasi paveiktos rinkos dydžiu. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 657–671 konstatuojamųjų dalių, savo išvadą dėl pažeidimų sunkumo įvertinimo Komisija grindė šių pažeidimų pobūdžiu ir geografiniu paplitimu.

182 Antra, kiek tai susiję su pažeidimo Vokietijoje įtakos nustatymu, kaip priminta šio sprendimo 151 punkte, vertindama pažeidimo sunkumą Komisija turi išnagrinėti konkrečią įtaką rinkai tik tada, kai šią įtaką galima įvertinti. Nagrinėjamu atveju taip nebuvo.

183 Priešingai nei teigia ieškovės, iš ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamosios dalies, kurioje Komisija atsako į *Kone* ir *Otis* argumentus dėl tariamai ribotos pažeidimo įtakos, matyti, kad buvo „neįmanoma įrodyti konkrečios pažeidimo įtakos“ ir kad susitarimai Vokietijoje padarė įtaką ne tik eskalatoriams ir brangių liftų projektams, nes Komisija manė, jog tikėtina, „kad veikla, susijusi su karteliu dėl liftų projektų, kurių vertė viršija 1 mln. EUR ir kurie apima greitaeigius brangius liftus, galėjo daryti įtaką likusiai liftų rinkos daliai“. Toje konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat pažymėjo, kad bendra projekto vertė yra svarbesnė už liftų skaičių ir tipą, kad neįmanoma įrodyti konkrečios pažeidimo įtakos ir kad iš faktinių aplinkybių aiškiai matyti, jog šalys turėjo ketinimą ne pašalinti tam tikrus produktų tipus, bet susitarti dėl projektų, kur buvo lengviausia pašalinti konkurenciją.

184 Be to, reikia konstatuoti, jog ieškovės byloje T-145/07 įrodo ne tai, kad pažeidimo Vokietijoje įtaka galėjo būti įvertinta, bet tik tai, kad pažeidimas buvo susijęs su tariamai nedidelio dydžio rinka. Taigi jos tvirtina įrodžiusios, kad kartelis Vokietijoje buvo susijęs tik su eskalatorių projektais bei brangių greitaeigių liftų projektais, o standartiniai liftai buvo įtraukti į šiuos projektus tik papildomai. Todėl tariama standartinių liftų rinka nebuvo paveikta. Šiuos argumentus bet kuriuo atveju reikia atmesti.

185 Visų pirma ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad kartelis buvo susijęs tik su greitaeigių liftų projektais, dėl kurių bendrovės *Otis*, *Kone* ir *ThyssenKrupp* vienintelės turėjo galimybę pateikti pasiūlymus, o su standartiniais liftais buvo susijęs tik papildomai tiek, kiek jie buvo brangių greitaeigių liftų projekto ar eskalatorių projekto dalis. Jos teigia, kad tai patvirtina prie jų ieškinio pridėti dokumentai, įskaitant rašytinį Dr. R. pareiškimą.

186 Šiuo atžvilgiu reikia atmesti teiginį, kad brangių liftų projektai yra greitaeigių liftų projektai. Priešingai nei teigia ieškovės byloje T-145/07, *Kone*, *Otis* ir *ThyssenKrupp* buvo ne vienintelės konkurso dalyvės, pateikusios pasiūlymus dėl greitaeigių liftų projektų. Be *Schindler*, dėl kurios ieškovės pabrėžia, kad ji nebuvo aktyvi diskusijų dalyvė nuo 2000 m. gruodžio mėn., iš Dr. R. rašytinio pareiškimo, kurį minėtos ieškovės pateikė savo argumentams pagrįsti, matyti, kad nors *Kone*, *Otis*, *Schindler* ir *ThyssenKrupp* priklausė visi greitaeigių liftų pardavimai Vokietijoje 2003 m., „kitos įmonės Vokietijoje laimėjo didelę dalį liftų projektų, kurių vertė viršija 1 mln. EUR“, o tai patvirtina, kad, kaip teigiama ieškovių byloje T-145/07 pateiktoje ekspertizės ataskaitoje, brangių liftų projektai nėra identiški greitaeigių liftų projektams.

187 Be to, kaip pažymi Komisija, atsižvelgiant į vidutinę greitaeigio lifto kainą (maždaug 167 000 EUR) ir į ieškovių teiginį, kad visi didelės vertės projektai apėmė mažiausiai vieną greitaeigį liftą, negalima atmesti galimybės, jog daug standartinių liftų buvo įtraukti į tokius projektus. Šiuo klausimu [*konfidencialu*] pareiškime OEC nurodė, kad karteliai, susiję su naujos įrangos projektais, be eskalatorių projektų, apėmė „prestižo projektus“. OEC taip pat nurodė, kad tam tikrais atskirais atvejais šie projektai neapėmė greitaeigių liftų, bet buvo specialūs projektai, apimantys daug įrangos vienetų. *Kone* taip pat pareiškė, kad vienintelis lemiamas veiksnys buvo bendra projekto vertė ir nebuvo atsižvelgiama į liftų skaičių ir tipą (žr. pranešimo apie kaltinimus 254 punktą ir ginčijamo sprendimo 241 konstatuojamąją dalį). Beje, šio teiginio ieškovės neginčijo.

188 Kaip teigia pačios ieškovės, daug kitų nei bendrovės *Otis*, *Kone* ir *ThyssenKrupp* konkurentų turėjo galimybę pateikti pasiūlymus dėl projektų, kurių vertė viršijo 1 mln. EUR ir kurie apėmė tik standartinius liftus. Taigi, remdamosi Dr. R. pareiškimu, savo ieškinyje jos teigia, kad „[*konfidencialu*]“. Savo 2004 m. vasario 12 d. pastabose *Kone* taip pat tvirtino, kad liftų segmente [*konfidencialu*]. Todėl reikia atmesti ieškovių argumentą, kad kartelis buvo susijęs tik su liftų projektais, dėl kurių bendrovės *Otis*, *Kone* ir *ThyssenKrupp* vienintelės turėjo galimybę pateikti pasiūlymus.

189 Toliau ieškovės byloje T-145/07 nurodo, kad ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamojoje dalyje esantys teiginiai, kad buvo tikėtinas arba netiesioginis diskusijų, susijusių su didelės vertės liftais, „nuotėkis“, palietęs visus kitus liftus, yra neaiškūs, paradoksalūs ir prieštaraujantys faktiniams ir ekonominiams įrodymams.

190 Šiuo atžvilgiu reikia atmesti ieškovių kaltinimą, susijusį su nepakankamu ginčijamo sprendimo motyvavimu, nes esą Komisija nepaaiškina kaip su greitaeigiais liftais susijusios diskusijos galėjo netiesiogiai turėti įtakos kitiems liftų pardavimams ir kodėl tikėtina, kad jos šiems pardavimams padarė įtaką. Ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamojoje dalyje Komisija aiškiai nurodė, kad karteliai Vokietijoje buvo susiję su įvairių derinių projektais dėl eskalatorių, liftų ir greitaeigių liftų ir kad bendra projekto vertė buvo svarbesnė už liftų skaičių ar tipą. Ji taip pat pažymėjo, kad veikla, susijusi su karteliu dėl liftų projektų, kurių vertė viršija 1 mln. EUR ir kurie apima greitaeigius brangius liftus, turėjo įtakos likusios liftų rinkos, nuo kurios ji negalėjo būti atsieta atsižvelgiant į tai, kad visai produktų gamai (greitaeigiai, lėtaeigiai ir kiti liftai) buvo padaryta skirtingo laipsnio įtaka, veikimui.

Galiausiai ji pabrėžė, kad šalys turėjo ketinimą ne pašalinti tam tikrus produktų tipus, bet susitarti dėl projektų, kur buvo lengviausia pašalinti konkurenciją (taip pat žr. ginčijamo sprendimo 242 konstatuojamąją dalį).

191 Tai pat, kaip matyti iš šio sprendimo 186 ir 187 punktų, nebuvo įrodyta, kad egzistavo atskira standartinių liftų rinka, kuriai nebuvo padaryta įtaka, nes brangių liftų projektai ir eskalatorių projektai apėmė standartinius liftus, o kartais vien tik juos.

192 Be to, priešingai nei teigia ieškovės byloje T-145/07, konstatavimas, kad buvo padaryta bent jau netiesioginė įtaka visai liftų ir eskalatorių rinkai, neprieštarauja tariamiems faktiniams ir ekonominiams įrodymams, kuriuos jos pateikė. Kalbant apie jų argumentą, kad *Otis* pelno marža parduodant standartinius liftus pagal projektus, kurių vertė nesiekia 1 mln. EUR, kartelio laikotarpiu nebuvo didesnė nei prieš šį laikotarpį ar po jo, reikia pažymėti, kad, pirma, *ThyssenKrupp* nurodė, jog pradinė riba tam, kad kartelis apimtų projektą, 1998 m. nuo 500 000 DEM pakilo iki 1 000 000 DEM, o nuo 2002 m. – iki 1 000 000 EUR, taigi – projektai, kurių vertė nesiekia 1 mln. EUR, taip pat buvo diskusijų dalykas (ginčijamo sprendimo 241 konstatuojamoji dalis), todėl kartelis taip pat galėjo turėti įtakos *Otis* pelno maržai, gautai realizuojant projektus, kurių vertė nesiekia 1 mln. EUR. Antra, bet kuriuo atveju, kadangi ieškovių argumentas yra pagrįstas vien duomenimis, susijusiais su *Otis* grupės pardavimais, nėra galimybių pakankamai tikrai nustatyti konkurencijos veiksnių, kurie būtų vyravę, jei nebūtų buvę pažeidimo. Be to, pačios ieškovės per administracinę procedūrą keletą kartų pabrėžė didelę „prestižinių projektų“ reklaminę vertę, o tai leidžia atmesti galimybę, kad kartelis neturėjo įtakos standartinių liftų rinkai.

193 Galiausiai reikia pažymėti, kad net jeigu būtų daroma prielaida, kad Komisija ketino atsižvelgti į šį papildomą kriterijų, koks yra pažeidimo įtaka rinkai, ir todėl ginčijamame sprendime turėjo pateikti konkrečių, įtikinamų ir pakankamų įrodymų, leidžiančių įvertinti tikrąją įtaką, kurią pažeidimas galėjo padaryti konkurencijai rinkoje (122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 82 punktas), laikytina, kad ji bet kuriuo atveju įvykdė šią pareigą.

194 Kiek tai susiję su pažeidimu Vokietijoje, be šio sprendimo 192 punkte paminėtų įrodymų Komisija, be kita ko, pažymėjo, kad *Kone*, *Otis*, *Schindler* ir *ThyssenKrupp* priklausė daugiau kaip 60 % liftų rinkos ir beveik 100 % eskalatorių rinkos (ginčijamo sprendimo 51 ir 232 konstatuojamosios dalys). Be to, po 2000 m. šioms trims kartelio dalyvėms kartu priklausė maždaug 75 % eskalatorių rinkos ir beveik 50 % liftų rinkos (ginčijamo sprendimo 278 ir 280 konstatuojamosios dalys). Maža to, karteliu buvo siekiama įšaldyti atitinkamas susijusių įmonių rinkos dalis (ginčijamo sprendimo 236 ir paskesnės konstatuojamosios dalys). Komisija taip pat atkreipė dėmesį į susirinkimų dažnumą (ginčijamo sprendimo 217 ir 218 konstatuojamosios dalys) ir atsargumo priemones, kurių dalyvės ėmėsi siekdamos nuslėpti tarpusavio susitikimus (ginčijamo sprendimo 219–221 konstatuojamosios dalys).

195 Taigi ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, jog tai, kad įvairūs antikonkurenciniai susitarimai buvo kartelio dalyvių įgyvendinti, savaime suponuoja, jog buvo padaryta įtaka rinkai, net jei tikrąją įtaką sunku įvertinti, nes nėra žinoma, be kita ko, nei tai, ar pateikiant pasiūlymus buvo sukčiaujama dėl kitų projektų ir kiek tokių projektų būta, nei kiek projektų galėjo būti paskirstyta tarp kartelio dalyvių neiškilus būtinybės joms susisiekti tarpusavyje. Komisija pridūrė, kad konkurentams kartu priklausančios didelės rinkos dalys rodo, jog greičiausiai būta antikonkurencinės įtakos, o santykinis šių rinkos dalių stabilumas per visą pažeidimų laikotarpį patvirtina šios įtakos buvimą.

196 Trečia, ieškovės byloje T-145/07 tvirtina, jog, priešingai nei ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamojoje dalyje, pranešime apie kaltinimus nebuvo nurodyta, kad diskusijos dėl liftų projektų, kurių vertė viršija 1 mln. EUR, turėjo įtakos liftų, kurių vertė nesiekia šios sumos, rinkai. Vadinasi, buvo pažeista ieškovių byloje T-145/07 teisė į gynybą.

197 Kaip priminta šio sprendimo 122 punkte, pagal pagrindinį Sąjungos teisės principą, kuris įpareigoja bet kokioje procedūroje užtikrinti teisę į gynybą, be kita ko, reikalaujama, kad pranešime apie kaltinimus, kurį Komisija skiria įmonei, kurią ji planuoja bausti už konkurencijos taisyklių pažeidimą, būtų nurodyti jos atžvilgiu pripažinti esminiai elementai, kaip antai faktai, kuriais kaltinama, jų kvalifikavimas ir įrodymai, kuriais Komisija remiasi, kad ši įmonė turėtų galimybę veiksmingai pateikti savo argumentus per jos atžvilgiu pradėtą administracinę procedūrą.

198 Nagrinėjamu atveju, be kita ko, iš pranešimo apie kaltinimus 583 punkto matyti, jog Komisija laikėsi nuomonės, kad kartelis galėjo turėti įtakos visam liftų ir eskalatorių sektoriui Vokietijoje, nes šiuo atžvilgiu pateikė konkrečią nuorodą į bendrą kartelio dalyvių rinkos dalį visame liftų ir eskalatorių sektoriuje. Kalbėdama apie kiekvieno pažeidimo sunkumo vertinimą siekiant nustatyti baudos dydį, pranešimo apie kaltinimus 617 punkto b papunktyje Komisija taip pat pažymėjo, jog vertindama pažeidimų sunkumą atsižvelgs į tai, kad „susitarimai buvo išplitę po visą liftų ir eskalatorių sektorių“.

199 Be to, ieškovės byloje T-145/07 šiuo klausimu išsakė savo nuomonę atsakyme į pranešimą apie kaltinimus. Taigi jos Komisijai, be kita ko, nurodė [*konfidencialu*].

200 Vadinasi, argumento, kad Komisija pažeidė ieškovių teisę į gynybą, kai pranešime apie kaltinimus nenurodė, jog diskusijos dėl liftų projektų, kurių vertė viršija 1 mln. EUR, turėjo įtakos liftų, kurių vertė nesiekia šios sumos, rinkai, nepatvirtina faktinės aplinkybės ir jis turi būti atmestas.

201 Ketvirta, ieškovės byloje T-145/07 tvirtina, kad už kartelį Vokietijoje nustatyta 70 mln. EUR pradinė bauda yra akivaizdžiai neproporcinga, palyginti su pardavimų, kurie faktiškai buvo neteisėtų susitarimų dalykas, verte. Taigi, nors ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog ketina atsižvelgti į tai, kad su karteliu susijusi veikla galbūt neturėjo tiesioginės įtakos visai liftų rinkai, ji neatsižvelgė į tai, kad tik ribota visos liftų rinkos dalis buvo diskusijų dalykas. Be to, nustatydama pradinę baudą dėl Vokietijos Komisija nukrypo nuo baudos apskaičiavimo metodo, taikyto ginčijamame sprendime. Kadangi Komisija pripažino, kad kartelių Vokietijoje mastas buvo mažesnis nei trijuose Beneliukso šalyse, ji negalėjo taikyti tokių pačių kriterijų apskaičiuodama baudą, skirtą už Vokietijoje padarytą pažeidimą.

202 Visų pirma šio sprendimo 174 punkte priminta, kad, atsižvelgiant į fiksuotų baudų nustatymo logiką, kuria grindžiamas 1998 m. gairių 1 A punkte nustatytas metodas, nustatydama bendrą pradinės baudos dydį Komisija neprivalo atsižvelgti į paveiktos rinkos dydį.

203 Toliau reikia pažymėti, kad nors Komisija nemėgino įrodyti konkrečios pažeidimo įtakos (ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamoji dalis), ji, kiek tai susiję su pažeidimu Vokietijoje, nustatė sumažintą pradinės baudos dydį tam, kad atitinkamų įmonių naudai būtų atsižvelgta į tai, jog karteliais galėjo būti padaryta tiesioginė įtaka ne visai liftų rinkai. Taigi, kaip ginčijamo sprendimo 664 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo Komisija, nustatydama pradinės baudos dydį iš tiesų ji „atsižvelgė į tai, kad pagal kartelį vykdoma veikla galbūt nebuvo padaryta tiesioginė įtaka visai liftų rinkai“. Aišku, kad pradinė bauda už kartelį Vokietijoje, išreiškus ją kaip viso rinkos dydžio procentinę dalį, buvo nustatyta mažesnė nei pradinės baudos, pritaikytos už kitus ginčijamame sprendime nagrinėjamus kartelius (žr. šio sprendimo 176 punktą).

204 Be to, darant prielaidą, kad, kiek tai susiję su liftais, karteliu Vokietijoje buvo padaryta įtaka tik brangių greitaeigių liftų projektams (žr. šio sprendimo 184–191 punktus), pradinės baudos dydis būtų pateisinamas, net jeigu būtų lyginamas su dydžiais, nustatytais už kitus kartelius. Svarbu pabrėžti, kad su karteliu Vokietijoje susijusi geografinė rinka buvo daug didesnė už su kitais karteliais susijusias geografines rinkas.

205 Galiausiai net jeigu, kaip teigia ieškovės byloje T-145/07, kartelis Vokietijoje turėjo įtakos tik daliai liftų rinkos, t. y. brangių greitaeigių liftų projektams, bendra rinkos, kuriai kartelis turėjo įtakos, vertė, remiantis *Otis* skaičiavimais, yra 128 mln. EUR, todėl pradinė bauda sudaro 54 % paveiktos rinkos vertės.

206 Jau buvo nuspręsta, kad tokios didelės pradinės baudos gali būti pateisinamos labai sunkių pažeidimų atveju (šiuo klausimu žr. 167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 130 ir 133–137 punktus ir 137 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 121 punktą). Be to, kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 659 konstatuojamojoje dalyje, iš nusistovėjusios teismų praktikos išplaukia, kad antikonkurencinės praktikos įtaka nėra lemiamas kriterijus vertinant pažeidimo sunkumą. Su tam tikro elgesio ketinimais susiję aspektai gali turėti daugiau reikšmės nei su šia įtaka susiję aspektai visų pirma tada, kai savo prigimtimi tai yra sunkūs pažeidimai, pavyzdžiui, rinkų pasidalijimas (159 punkte minėto Sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 18 punktas ir 122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 96 punktas; 77 punkte minėto Sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* 199 punktas ir 71 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 251 punktas).

207 Net jeigu būtų daroma prielaida, kad tame pačiame sprendime konstatavusi kelis labai sunkius pažeidimus Komisija turi laikytis tam tikro nuoseklumo tarp bendrų pradinių dydžių ir paveiktų skirtingų rinkų dydžių, nagrinėjamu atveju nėra pagrindo manyti, kad bendri pradiniai dydžiai, nustatyti už pažeidimus Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge ir Nyderlanduose, yra nepakankamai nuoseklūs ar neproporcingi.

208 Kaip pažymėta šio sprendimo 176 punkte, reikšmingų duomenų analizė parodo, kad atsižvelgdama į paveiktų rinkų dydį Komisija protingai ir nuosekliai nustatė pradines baudas už pažeidimus atitinkamose valstybėse narėse.

209 Vadinasi, visi kaltinimai, susiję su bendrais pradinių baudų dydžiais, turi būti atmesti.

– Dėl konkrečių pradinių baudų dydžių

210 Primintina, kad, apskaičiuojant pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį skiriamas baudas, diferencijuotas atitinkamų įmonių vertinimas neatsiejamai susijęs su pagal šią nuostatą Komisijai suteiktų įgaliojimų įgyvendinimu. Naudodamasi savo diskrecija Komisija turi individualizuoti sankciją, atsižvelgdama į atitinkamų įmonių veiksmus ir požymius, kad kiekvienu atveju būtų užtikrintas visiškas Sąjungos konkurencijos taisyklių veiksmingumas (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 109 punktą ir 108 punkte minėto Sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją* 44 punktą).

211 1998 m. gairėse nustatyta, kad, esant tam tikram pažeidimo sunkumo laipsniui, jei pažeidimą padaro kelios įmonės (pavyzdžiui, kartelio atveju), gali prireikti pakoreguoti bendrą pradinį dydį, kad būtų nustatytos konkrečios pradinės baudos, kuriomis būtų atsižvelgta į kiekvienos įmonės dydį ir tikrąją jos pažeidimo įtaką konkurencijai, visų pirma tuomet, kai to paties tipo pažeidimus padaro labai skirtingo dydžio įmonės (1A punkto šešta pastraipa). Ypač būtina atsižvelgti į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimą žalą kitiems ūkio subjektams ir visų pirma vartotojams (1A punkto ketvirta pastraipa).

212 1998 m. gairėse taip pat patikslinta, jog vienodos bausmės už tokį pat elgesį principas tam tikrais atvejais gali lemti, kad atitinkamoms įmonėms bus skirtos skirtingos baudos, ir ši diferenciacija nepriklausys nuo konkrečių aritmetinių skaičiavimų (1A punkto septinta pastraipa).

213 Iš teismų praktikos išplaukia, kad 1998 m. gairėse nenumatyta, jog baudų dydis apskaičiuojamas remiantis įmonių apyvarta atitinkamoje rinkoje. Taigi norėdama įvertinti įmonės įtaką rinkoje arba, kaip teigiama gairėse, jos faktinę ekonominę galimybę padaryti pastebimą žalą kitiems ūkio subjektams Komisija neprivalo iš anksto apibrėžti rinkos ar įvertinti jos dydžio (122 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 63 punktas). Tačiau 1998 m. gairėse taip pat neprieštaraujama, kad nustatant baudų dydį į šias apyvartas būtų atsižvelgta, siekiant laikytis bendrųjų Sąjungos teisės principų ir jei tai reikalinga dėl aplinkybių (Pirmosios instancijos teismo sprendimai: 2002 m. kovo 20 d. Sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 283 ir 284 punktai, 2003 m. liepos 9 d. Sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 82 punktas ir 2005 m. spalio 25 d. Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 157 punktas).

214 Nagrinėjamu atveju iš ginčijamo sprendimo 672–685 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija kiekvienam pažeidimui, konstatuotam ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje, taikė „diferencijuotą įmonių vertinimą, siekdama atsižvelgti į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimą žalą konkurencijai“ (ginčijamo sprendimo 672 konstatuojamoji dalis). Kad nustatytų konkrečius pradinių baudų dydžius, ji dėl kiekvieno pažeidimo suskirstė įmones į kategorijas pagal jų apyvartą kiekvienoje nacionalinėje atitinkamų produktų rinkoje (ginčijamo sprendimo 673–685 konstatuojamosios dalys). Išskyrus konkretaus pradinio dydžio nustatymą *Schindler* už dalyvavimą kartelyje Vokietijoje, siekdama nustatyti konkrečius pradinius dydžius kitoms įmonėms, Komisija dėl kiekvieno pažeidimo rėmėsi apyvarta 2003 m., kurie, Komisijos teigimu, yra paskutiniai metai, kai minėtos įmonės buvo aktyvios atitinkamų kartelių dalyvės (ginčijamo sprendimo 674, 676, 680 ir 684 konstatuojamosios dalys).

215 Pirma, kalbėdama apie pažeidimą Liuksemburge ieškovė byloje T-141/07 primena, kad, remiantis 1998 m. gairėmis, apskaičiuodama pradinės baudos dydį Komisija turi atsižvelgti į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimą žalą kitiems ūkio subjektams. GTO yra maža savarankiškai valdoma bendrovė, kuri niekaip negalėjo padaryti didelės žalos rinkai. Ieškovė byloje T-141/07 yra maža vietos įmonė, tiek darbuotojų skaičiaus, tiek apyvartos požiūriu, veikianti tik Liuksemburgo rinkoje.

216 Šiuo klausimu iš pradžių reikia konstatuoti, kad, kaip matyti iš pirma pateiktos analizės (žr. šio sprendimo 63–90 ir 96–105 punktus), ginčijamame sprendime Komisija padarė teisėtą išvadą, kad konkurencijos taisyklių taikymo požiūriu GTO sudarė vieną ekonominį vienetą su UTC, OEC, *Otis* dukterinėmis bendrovėmis ir GT. Taigi ieškovės byloje T-141/07 argumentai, susiję su tariamai mažu jos dydžiu, turi būti atmesti.

217 Be to, ieškovė byloje T-141/07 neginčija, kad „GTO apyvarta 2003 m. buvo pati didžiausia tarp kartelio Liuksemburge dalyvių“ (ginčijamo sprendimo 681 konstatuojamoji dalis) ir kad kartelio dalyviams kartu priklausė maždaug 80 % atitinkamos rinkos (ginčijamo sprendimo 324 ir 325 konstatuojamosios dalys). Tokiomis aplinkybėmis GTO neturi pagrindo teigti, kad jos dalyvavimas šiame kartelyje negalėjo padaryti pastebimos žalos kitiems ūkio subjektams ir visų pirma vartotojams, kaip tai suprantama pagal 1998 m. gairių 1 A punkto ketvirtą pastraipą.

218 Antra, kalbėdamos apie pažeidimą Vokietijoje ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad buvo laikomasi skirtingo požiūrio į *Schindler*, kiek tai susiję su konkrečiais pradinių baudų dydžiais.

219 Joms skirta pradinė bauda buvo apskaičiuota remiantis vien pažeidimų pobūdžiu ir geografiniu paplitimu, nors apskaičiuojant *Schindler* skirtą pradinę baudą buvo atsižvelgta į tai, kad tokie pažeidimai buvo susiję tik su atitinkamų produktų rinkos dalimi. Jeigu požiūrio, kurio Komisija laikėsi *Schindler* atveju, būtų laikomasi ieškovių byloje T-145/07 atveju, tai taip pat turėtų lemti jų pradinės baudos sumažinimą.

220 Reikia konstatuoti, kad, kiek tai susiję su karteliu Vokietijoje, *Schindler* padėtis skiriasi nuo *Otis* padėties. Neginčijama, kad per visą *Schindler* dalyvavimo kartelyje Vokietijoje laikotarpį nuo 1995 m. rugpjūčio mėn. iki 2000 m. gruodžio mėn. kartelis buvo susijęs tik su eskalatoriais (ginčijamo

sprendimo 213 konstatuojamoji dalis ir 1 straipsnio 2 dalis). Taigi *Schindler* dalyvavo tik vykdant ginčijamo sprendimo 1 straipsnio 2 dalyje konstatuoto pažeidimo dalį, susijusią su eskalatoriais. Kita vertus, *Otis* dalyvavo vykdant abi pažeidimo dalis, t. y. susijusią su eskalatoriais – nuo 1995 m. rugpjūčio mėn. iki 2003 m. gruodžio mėn. ir susijusią su liftais – nuo 2000 m. gruodžio mėn. iki 2003 m. gruodžio mėn. (ginčijamo sprendimo 212 ir 213 konstatuojamosios dalys ir 1 straipsnio 2 dalis). Diferencijuotu požiūriu siekiama būtent atsižvelgti į įmonių skirtumus, kiek tai susiję su jų galimybe padaryti pastebimą žalą konkurencijai, kuri *Schindler* atveju buvo neabejotinai mažesnė, nes ji nedalyvavo su liftais susijusioje kartelio dalyje.

221 Tokiomis aplinkybėmis ieškovės byloje T-145/07 neturi pagrindo teigti, jog buvo diskriminuojamos dėl to, kad *Schindler* atveju nustatant konkretų pradinės baudos dydį buvo atsižvelgta tik į apyvartą eskalatorių rinkoje. Priešingai, atsižvelgti laikantis vienodo požiūrio principo į skirtingą apyvartą atitinkamų įmonių abiejų kategorijų atvejais Komisiją paskatino būtent skirtumai tarp, viena vertus, *Schindler* padėties ir, kita vertus, kitų kartelio dalyvių padėties.

222 Remiantis visu tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad visi kaltinimai, susiję su konkrečiais pradinių baudų dydžiais, turi būti atmesti.

223 Taigi reikia atmesti visą šį ieškinio pagrindą.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu nustatant pradinės baudos dauginimo koeficientą dėl pažeidimo Vokietijoje trukmės

224 Ieškovės byloje T-145/07 tvirtina, kad pradinės baudos padidinimas 10 % už metus dėl pažeidimo Vokietijoje trukmės yra neproporcingas. Pirma, daugiau kaip pusę laikotarpio, su kuriuo susiję susitarimai, diskusijos buvo vykdomos tik dėl eskalatorių, taigi – galėjo turėti įtakos tik rinkai, kurioje pardavimų vertė 2003 m. siekė 70 mln. EUR (ginčijamo sprendimo 82 konstatuojamoji dalis). Antra, daugiau kaip pusę laikotarpio, su kuriuo susiję susitarimai, *Otis* priklausė tik nedidelė rinkos dalis, o jos padėtis eskalatorių rinkoje buvo silpnesnė nei *Kone* ir *ThyssenKrupp*. Todėl nustatydama eskalatorių dalį pradinėje baudoje Komisija turėjo taikyti korekcijas atsižvelgdama į kiekvienos bendrovės, dalyvavusios susitarimuose dėl eskalatorių, santykinę padėtį, kaip ji tai padarė *Schindler* atveju (ginčijamo sprendimo 676 konstatuojamoji dalis).

225 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį pažeidimo trukmė yra vienas iš kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant, kokio dydžio baudą skirti konkurencijos taisykles pažeidusioms įmonėms.

226 Kalbant apie pažeidimo trukmės veiksnį, pažymėtina, kad 1998 m. gairėse skiriami trumpos trukmės pažeidimai (paprastai trumpesni nei vieneri metai), kurių atveju pagal sunkumą nustatyta pradinė bauda nedidinama, vidutinės trukmės pažeidimai (paprastai nuo vienerių iki penkerių metų), kurių atveju ši bauda gali būti padidinta 50 %, ir ilgos trukmės pažeidimai (paprastai ilgesni nei penkeri metai), kurių atveju ši bauda gali būti padidinta 10 % už kiekvienus metus (1998 m. gairių 1 B punkto pirmos pastraipos pirma–trečia įtraukos).

227 Neginčytina, kad *Otis* dalyvavo kartelyje Vokietijoje nuo 1995 m. rugpjūčio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 5 d., t. y. pažeidimas truko aštuonerius metus ir keturis mėnesius, o tai yra ilgos trukmės pažeidimas.

228 Todėl Komisija pagal taisykles, kurias ji sau nusistatė 1998 m. gairėse, pradinę baudą padidino 80 %, t. y. po 10 % už kiekvienus metus, dėl pažeidimo Vokietijoje trukmės.

229 Be to, šio 80 % padidinimo negalima laikyti akivaizdžiai neproporcingu, atsižvelgiant į ilgą pažeidimo trukmę (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SGL Darbon prieš Komisiją*, T-68/04, Rink. p. II-2511, 113 punktą).

230 Iš esmės ieškovių argumentuose sunkumo kriterijus painiojamas su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje numatytu trukmės kriterijumi. Savo argumentais jos ginčija pradinės baudos padidinimą po 10 % už metus pateikdamos nuorodą į elementus, susijusius su pažeidimo sunkumo vertinimu. Taigi jos remiasi, pirma, tuo, kad per pirmus penkerius metus kartelis Vokietijoje buvo susijęs tik su neteisėtais susitarimais eskalatorių sektoriuje ir, antra, tuo, kad daugiau nei pusę kartelio laikotarpio joms priklausė nedidelė atitinkamos rinkos dalis, be kita ko, dėl to, kad jų padėtis eskalatorių rinkoje buvo silpna.

231 Net jeigu į su pažeidimo sunkumu susijusias aplinkybes galima atsižvelgti nustatant tai, kokia procentine dalimi pradinė bauda turi būti padidinta dėl trukmės, su ieškovių argumentais bet kuriuo atveju negalima sutikti.

232 Pirma, neginčijama, kad kompleksiniai slapti susitarimai dėl eskalatorių ir liftų Vokietijoje yra vienas tęstinis pažeidimas (ginčijamo sprendimo 569 konstatuojamoji dalis), nes per visą pažeidimo vykdymo laikotarpį jo dalyviai siekė bendro tikslo – be kita ko, pasiskirstyti projektus ir apriboti savo individualų komercinį elgesį pateikiant pasiūlymus. Kadangi ieškovės byloje T-145/07 neginčija pažeidimo kvalifikavimo kaip vieno tęstinio pažeidimo, jos negali kaltinti Komisijos tuo, kad ši naudojo sudėtinę pradinę baudą už susitarimus dėl eskalatorių ir liftų. Atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį ir geografinį paplitimą Komisija jį kvalifikavo kaip „labai sunkų“ (ginčijamo sprendimo 671 konstatuojamoji dalis) ir tai padarė nepaisant to, ar su juo susiję atitinkami produktai (liftai ir (arba) eskalatoriai) kito. Kadangi pažeidimas buvo „labai sunkus“ per visą ginčijamą laikotarpį, Komisija turėjo teisę taikyti tokį patį padidinimo koeficientą už visą pažeidimo laikotarpį (šiuo klausimu žr. 2007 m. rugsėjo 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, T-30/05, 196 punktą).

233 Antra, reikia priminti, kad *Otis* padėtis nėra panaši į *Schindler* padėtį (žr. šio sprendimo 220 ir 221 punktus). Kadangi *Otis* neginčijo visų pirma to, kad ji dalyvavo sudarant neteisėtus susitarimus tiek dėl eskalatorių, tiek dėl liftų, paskui to, kad šie neteisėti susitarimai yra vienas tęstinis pažeidimas ir galiausiai to, kad siekdama diferencijuotai vertinti įmones Komisija naudojo jų apyvartas, susijusias su produktais, kurie yra kartelio dalykas, tam, kad atsižvelgtų į jų faktinę ekonominę galią padaryti žalos konkurencijai, Komisija teisėtai atsižvelgė į visos eskalatorių ir liftų rinkos dalį, *Otis* turėtą 2003 m., kurie yra paskutiniai ištisi kartelio metai, siekdama nustatyti konkretų pradinės baudos dydį. Bendra *Otis* apyvarta šioje rinkoje 2003 m. buvo panaši į *Kone* ir *ThyssenKrupp* apyvartas (ginčijamo sprendimo 677 konstatuojamoji dalis). Todėl siekiant nustatyti konkretų pradinės baudos dydį *Otis* priskyrimas prie tos pačios kategorijos kaip ir *Kone* bei *ThyssenKrupp* yra nuoseklus ir objektyviai pateisinamas. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta šio sprendimo 232 punkte, ieškovės byloje T-145/07 juo labiau negali ginčyti šios baudos padidinimo dėl pažeidimo trukmės tokiu pačiu padidinimo koeficientu visoms įmonėms, priklausančioms šiai kategorijai.

234 Todėl šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu taikant grupės dauginimo koeficientą tam, kad būtų atsižvelgta į atgrasymo tikslą nustatant pradinių baudų dydį

235 Ginčijamame sprendime Komisija primena būtinybę nustatyti baudas, kurių „dydis užtikrintų pakankamą atgrasomąjį poveikį atsižvelgiant į kiekvienos įmonės dydį“ (ginčijamo sprendimo 686 konstatuojamoji dalis). Taigi konstatavusi, jog „turėdamos atitinkamai 47 100 000 000 EUR ir 34 300 000 000 EUR pasaulines apyvartas *ThyssenKrupp* ir UTC/*Otis* yra daug svarbesnės nei kitos adresatės“, Komisija priėjo prie išvados, kad „pradinės baudos dydį reikia padidinti siekiant atsižvelgti į [šių įmonių] dydį ir bendrus išteklius“ ir kad „*ThyssenKrupp* skirtinai pradinei baudai reikia taikyti dauginimo koeficientą 2 (padidinimas 100 %), o UTC/*Otis* skirtinai pradinei baudai – dauginimo koeficientą 1,7 (padidinimas 70 %)“ (ginčijamo sprendimo 690 konstatuojamoji dalis).

236 Ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 teigia, kad Komisija pažeidė 1998 m. gaires ir proporcingumo principą, kai *Otis* grupės bendrovėms skirtoms pradinėms baudoms keturiose atitinkamose valstybėse narėse taikė dauginimo koeficientą 1,7 tam, kad užtikrintų pakankamai atgrasantį šių baudų poveikį.

237 Pirma, ieškovės nesutinka su tuo, kad būtų atsižvelgta į UTC apyvartą siekiant nustatyti atgrasymo veiksnį.

238 Šiuo klausimu iš pradžių reikia priminti, jog Komisija padarė teisėtą išvadą, kad ieškovės bylose T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07 sudaro vieną ekonominį vienetą (žr. šio sprendimo 67–90 ir 106–120 punktus).

239 Toliau reikia pažymėti, jog būtinybė užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, kai ji nepateisina bendro baudų dydžio padidinimo įgyvendinant konkurencijos politiką, reikalauja, jog bauda būtų pakoreguota siekiant atsižvelgti į siekiamą poveikį įmonei, kuriai ji skirta, kad ji nebūtų pernelyg maža arba, priešingai, per didelė, visų pirma atsižvelgiant į atitinkamos įmonės finansinį pajėgumą, laikantis reikalavimų, kylančių iš, viena vertus, būtinybės užtikrinti baudos veiksmingumą ir, kita vertus, proporcingumo principo laikymosi (2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lafarge prieš Komisiją*, T-54/03, 670 punktas).

240 Žinoma, 1998 m. gairėse Komisija nenustatė atsižvelgimo į atgrasymo tikslą metodo arba specifinių kriterijų, kurie būtų konkrečiai nurodyti ir privalomi. Gairių 1 A punkto ketvirtoje pastraipoje esančiose nuorodose, susijusiose su pažeidimo sunkumo vertinimu, paminėta tik būtinybė nustatyti tokį baudos dydį, kuris būtų pakankamai atgrasantis (83 punkte minėto Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* 193 punktas).

241 Tačiau iš teismų praktikos matyti, kad Komisija turi teisę atsižvelgti į bendrą kiekvienos kartelyje dalyvaujančios įmonės apyvartą kaip į reikšmingą kriterijų nustatant atgrasomąjį poveikį turintį daugiklį (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją*, C-289/04 P, Rink. p. I-5859, 17 ir 18 punktus). Taigi įmonės dydis ir bendri ištekliai yra reikšmingi kriterijai, turint omenyje siekiamą tikslą – užtikrinti baudos veiksmingumą koreguojant jos dydį, atsižvelgiant į įmonės bendrus išteklius ir jos galimybes surinkti šiai baudai sumokėti būtinas lėšas. Pradinės baudos dauginimo koeficiento nustatymu tam, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti labiau siekiama užtikrinti baudos veiksmingumą, nei atsižvelgti į pažeidimo žalą normaliai konkurencijai, taigi – jo sunkumą (239 punkte minėto Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją* 672 punktas).

242 Todėl Komisija nepažeidė nei 1998 m. gairių, nei proporcingumo principo, kai siekdama pritaikyti atgrasomąjį poveikį turintį veiksnį rėmėsi bendra *Otis* grupės apyvarta.

243 Antra, ieškovės bylose T-145/07 ir T-146/07 teigia, kad Komisija turėjo išnagrinėti, ar atgrasymas buvo būtinas *Otis* atveju, remdamasi pakartotinio pažeidimo tikimybe, ir kad ji turėjo tinkamai atsižvelgti į ieškovių pastangas užkirsti kelią konkurencijos taisyklių pažeidimams, nes jos padarė viską, ką pagrįstai galėjo padaryti tam, kad būtų užkirstas kelias ginčijamame sprendime konstatuotiems pažeidimams. Šiuo atžvilgiu jos pateikia nuorodą į *Otis* grupėje įgyvendinamą konkurencijos taisyklių laikymosi programą, tai, kad jos bendradarbiavo per administracinę procedūrą, ir tai, kad buvo nutrauktos sutartys su už pažeidimą atsakingais darbuotojais, kurie, beje, dėjo dideles pastangas, kad nuslėptų savo elgesį nuo vadovų.

244 Nagrinėjamu atveju neginčijama, jog siekdama *Otis* pritaikyti dauginimo koeficientą, kad būtų sustiprintas atgrasomasis baudų poveikis, Komisija neįvertino pakartotinio pažeidimo tikimybės. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 688–690 konstatuojamųjų dalių, ji tik atsižvelgė į jos dydį ir bendrus išteklius, o ypač į jos pasaulinę apyvartą.

245 Vis dėlto tai, kad nebuvo įvertinta *Otis* pakartotinio pažeidimo tikimybė, neturi jokios įtakos dauginimo koeficiento teisėtumui (šiuo klausimu žr. 167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 229 punktą ir 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją*, T-101/05 ir T-111/05, Rink. p. II-4949, 47 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Sąsaja tarp, viena vertus, įmonių dydžio ir bendrų išteklių ir, kita vertus, būtinybės užtikrinti atgrasomąjį baudos poveikį nenuginčijama. Šiuo atžvilgiu reikia pastebėti, kad didelė įmonė, turinti finansinių išteklių, kurie yra dideli, palyginti su kitais kartelio dalyviais, gali lengviau surinkti jos baudai sumokėti būtinas lėšas, o tai pateisina baudos, proporcingai didesnės nei bauda, už tą patį pažeidimą skirta tokių išteklių neturinčiai įmonei, skyrimą, be kita ko, padauginus ją iš tam tikro koeficiento, kad būtų užtikrintas pakankamai atgrasantis poveikis (žr. 167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 235 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

246 Taigi kaltinimas, susijęs su tuo, kad nebuvo įvertinta pakartotinio pažeidimo tikimybė, turi būti atmestas.

247 Kalbant apie *Otis* įgyvendinamą konkurencijos taisyklių laikymosi programą ir tai, kad ji nutraukė sutartis su darbuotojais, kurie buvo atsakingi už pažeidimus, reikia pažymėti, kad, kaip teisingai ginčijamo sprendimo 688 konstatuojamojoje dalyje pažymi Komisija, tokios priemonės neturi jokios įtakos tam, kad pažeidimai buvo iš tikrųjų padaryti. Kadangi pradinės baudos padidinimu tam, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti, be kita ko, siekiama užtikrinti baudos veiksmingumą atsižvelgiant į finansines įmonės galimybes, nustatydama taikytiną dauginimo koeficientą Komisija neturi atsižvelgti į tokias priemones (šiuo klausimu žr. 245 punkte minėto Sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją* 52 punktą).

248 Dėl tų pačių priežasčių turi būti atmestas argumentas, susijęs su *Otis* bendradarbiavimu per administracinę procedūrą. Reikia pridurti, jog Komisija pripažino tai, kad *Otis* iš tikrųjų bendradarbiavo ir jai už tai atlygino pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo ir ne pagal šį pranešimą (žr. ginčijamo sprendimo 13.8 skirsnį). Tai, kaip Komisija įvertino šį bendradarbiavimą, nagrinėjama šio sprendimo 252–379 punktuose.

249 Trečia, ieškovė byloje T-146/07 pažymi, jog, kai Komisija taiko dauginimo koeficientą atsižvelgdama į grupės apyvartą, kyla pavojus, kad bus apeita 10 % apyvartos maksimali riba, nustatyta Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje.

250 Šis argumentas taip pat turi būti atmestas. Ieškovė byloje T-146/07 nepaaiškina, kaip baudos padidinimas atsižvelgiant į grupės apyvartą galėtų peržengti Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje numatytą 10 % viršutinę ribą, kuri susijusi su atitinkamos įmonės bendra apyvarta. Bet kuriuo atveju ieškovė byloje T-146/07 neteigia, kad 10 % riba šiuo atveju buvo viršyta.

251 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad šį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo bei EB 253 straipsnio pažeidimu, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo, teisingumo ir vienodo požiūrio principų bei teisės į gynybą pažeidimu

252 Ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 primena, kad jos pateikė prašymus atleisti nuo baudų arba jas sumažinti pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo. Tačiau vertindama jų bendradarbiavimo kokybę ir naudingumą Komisija pažeidė šio pranešimo nuostatas, EB 253 straipsnį, teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo, teisingumo ir vienodo požiūrio principus bei jų teisę į gynybą.

Dėl 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo

253 Pažymėtina, kad 2002 m. pranešime dėl bendradarbiavimo Komisija nustatė sąlygas, kurioms esant įmonėms, bendradarbiaujančioms su Komisija, siekiant nustatyti kartelį, gali būti neskiriama arba sumažinta bauda, kuri būtų skirta joms nebendradarbiaujant.

254 Visų pirma 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo A skirsnio 8 dalyje numatyta:

„Komisija suteikia įmonei atleidimą nuo baudų, kurios kitaip jai grėstų, jeigu:

a) įmonė pirmoji pateikia įrodymus, kurie, Komisijos nuomone, leidžia jai priimti sprendimą pradėti tyrimą pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį dėl įtariamo kartelio, darančio įtaką Bendrijai; arba

b) įmonė pirmoji pateikia įrodymus, kurie, Komisijos nuomone, leidžia nustatyti EB 81 straipsnio pažeidimą dėl įtariamo kartelio, darančio įtaką Bendrijai.“

255 Toliau 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo B skirsnio 20 dalyje nustatyta, kad „įmonėms, kurios neatitinka A skirsnyje numatytų [atleidimo nuo baudos] sąlygų, gali būti sumažinta bauda, kuri kitaip joms būtų paskirta“, o 21 dalyje – jog tam, „kad įmonei būtų sumažinta bauda, ji privalo Komisijai pateikti įrodymus, kurie turėtų ženklią papildomąją vertę Komisijos turimų įrodymų apie įtariamą pažeidimą atžvilgiu, ir nutraukti savo neteisėtą veiklą ne vėliau kaip įrodymų pateikimo metu.“

256 Dėl papildomosios vertės sąvokos 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 22 dalyje nustatyta:

„Sąvoka „papildomoji vertė“ reiškia laipsnį, kuriuo pateikti įrodymai savo pobūdžiu ir (arba) nuodugnumu sustiprina Komisijos gebėjimą įrodyti minėtus faktus. Šiuo požiūriu Komisija paprastai teikia daugiau reikšmės raštiškiems įrodymams, atsiradusiems laikotarpiu, su kuriuo susiję tie faktai, negu vėliau susiformavusiems įrodymams. Lygiai taip pat tiesiogiai su minėtais faktais susiję įrodymai paprastai laikomi vertingesniais negu netiesioginiai įrodymai.“

257 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmoje pastraipoje numatyta, kad mažinant baudas įmonės skirstomos į tris kategorijas:

„– pirmai įmonei, kuri atitinka 21 dalies sąlygas: 30–50 % sumažinimas;

– antrai įmonei, kuri atitinka 21 dalies sąlygas: 20–30 % sumažinimas;

– paskesnėms įmonėms, kurios atitinka 21 dalies sąlygas: iki 20 % sumažinimas.“

258 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto antroje pastraipoje nustatyta:

„Siekdama nustatyti sumažinimo dydį šiuose diapazonuose, Komisija atsižvelgia į laiką, kuomet buvo pateikti įrodymai, atitinkantys 21 dalies sąlygas, ir į jų papildomąją vertę. Ji taip pat gali atsižvelgti į tai, ar įmonė, įteikusi paraišką, bendradarbiavo nuosekliai ir be išlygų.“

259 Galiausiai 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinėje pastraipoje nustatyta:

„Be to, jeigu įmonė pateikia įrodymus apie Komisijai iki tol nežinomus faktus, kurie tiesiogiai susiję su įtariamo kartelio veiklos pavojingumu ar trukme, Komisija neatsižvelgia į šiuos elementus nustatydama baudos dydį įmonei, pateikusiai šiuos įrodymus.“

Dėl Komisijos diskrecijos ir Sąjungos teismo vykdomos kontrolės

260 Primintina, kad Reglamento Nr. 1/2002 23 straipsnio 2 dalimi, kuri yra teisinis baudų skyrimo pažeidus Sąjungos konkurencijos teisės taisykles pagrindas, Komisijai suteikiama diskrecija nustatyti baudas (žr. 1997 m. spalio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Deutsche Bahn prieš Komisiją*, T-229/94, Rink. p. II-1689, 127 punktą), be kita ko, pagal jos bendrą politiką konkurencijos srityje (210 punkte minėto Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 105 ir 109 punktai). Būtent tokiomis aplinkybėmis, siekdama užtikrinti savo sprendimų, kuriais skiriamos baudos, skaidrumą ir objektyvumą, Komisija priėmė ir paskelbė 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo. Šiuo instrumentu siekiama patikslinti kriterijus, kuriuos, laikydamasi aukštesnės galios teisės normų, ji ketina taikyti naudodamasi savo diskrecija. Taigi ji pati apribojo savo diskreciją (pagal analogiją žr. 1998 m. balandžio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Vlaams Gewest prieš Komisiją*, T-214/95, Rink. p. II-717, 89 punktą), nes Komisija turi laikytis savo pačios nustatytų taisyklių (pagal analogiją žr. 1996 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *AIUFFASS ir AKT prieš Komisiją*, T-380/94, Rink. p. II-2169, 57 punktą).

261 Tai, kad priimdama 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo Komisija pati apribojo savo diskreciją, vis dėlto nėra nesuderinama su didelės Komisijos diskrecijos išsaugojimu (pagal analogiją žr. 164 punkte minėto Sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją* 224 punktą).

262 Iš tikrųjų 2002 m. pranešime dėl bendradarbiavimo yra įvairių lanksčių normų, leidžiančių Komisijai naudotis savo diskrecija laikantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio nuostatų, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas (pagal analogiją žr. 164 punkte minėto Sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją* 224 punktą).

263 Taigi pažymėtina, kad Komisija turi didelę diskreciją vertindama, ar įrodymai, kuriuos pateikė įmonė, paprašiusi taikyti 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, turi didelę papildomąją vertę, kaip ji suprantama pagal minėto pranešimo 21 dalį (šiuo klausimu žr. 2007 m. gegužės 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją*, C-328/05 P, Rink. p. I-3921, 88 punktą ir 2008 m. birželio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hoechst prieš Komisiją*, T-410/03, Rink. p. II-881, 555 punktą). Kalbant apie 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies a ir b punktus, konstatuotina, kad ši diskrecija išplaukia iš pačios šios nuostatos formuluotės, kurioje aiškiai kalbama apie įrodymus, kurie „Komisijos nuomone“ atitinkamai leidžia jai priimti sprendimą pradėti tyrimą arba nustatyti pažeidimą. Įmonės bendradarbiavimo kokybės ir naudos vertinimas susijęs su sudėtingais faktinių aplinkybių vertinimais (šiuo klausimu žr. 81 punkte minėto 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją* 81 punktą ir 137 punkte minėto Sprendimo *Carbone Lorraine prieš Komisiją* 271 punktą).

264 Taip pat Komisija, konstatavusi, kad įrodymai turi didelę papildomąją vertę, kaip tai suprantama pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 dalį, turi diskreciją nustatyti tikslų baudos sumažinimo atitinkamai įmonei lygį. Minėto pranešimo 23 dalies b punkto pirmoje pastraipoje numatytos baudos dydžio sumažinimo ribos skirtingoms nurodytoms įmonių kategorijoms, o šios dalies antroje pastraipoje nustatyti kriterijai, į kuriuos Komisija turi atsižvelgti apibrėždama sumažinimo lygį šiose ribose.

265 Atsižvelgiant į diskreciją, kurią turi Komisija vertindama įmonės bendradarbiavimą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, Bendrasis Teismas gali skirti sankciją tik už akivaizdų šios diskrecijos ribų peržengimą (šiuo klausimu žr. 263 punkte minėto 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją* 81, 88 ir 89 punktus ir 263 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 555 punktą).

Dėl Otis bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Belgijoje

266 Ginčijamo sprendimo 767 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė „40 % sumažinti *Otis* baudą laikantis [2002 m.] pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies [pirmos pastraipos] b [punkto] pirmoje [įtraukoje] nustatytų ribų“.

267 Ginčijamo sprendimo 763 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, kad „*Otis* buvo antroji įmonė, perdavusi informacijos apie Belgiją netrukus po to, kai Belgijoje antrą kartą buvo atlikti patikrinimai“ ir kad „[pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateiktas] *Otis* prašymas iš esmės apima žodinius įmonės pareiškimus ir ribotus to paties laikotarpio įrodymus“.

268 Kalbėdama apie *Otis* bendradarbiavimo vertę ginčijamo sprendimo 766 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad šis bendradarbiavimas buvo tęstinis ir „padidino Komisijos galimybę įrodyti pažeidimą, ypač dėl to paties laikotarpio dokumentinių įrodymų, kurie turėjo didelę papildomąją vertę“. Toje konstatuojamojoje dalyje Komisija priduria: „vis dėlto pateiktuose įrodymuose yra tik ribotos informacijos apie faktines aplinkybes, apie kurias Komisijos iki tol nežinojo“.

269 Anot ieškovių byloje T-145/07, *Otis* bauda turėjo būti sumažinta 50 %, nes pradiniu procedūros etapu ji pateikė svarbių įrodymų dėl kartelių Belgijoje, įskaitant to paties laikotarpio įrodymus, kaip antai projektų sąrašai. Šiuo atžvilgiu jos pateikia nuorodą į savo atsakymą į pranešimą apie kaltinimus. *Otis* manymu, pateiktų įrodymų apimtis ir įrodomoji galia gerokai viršijo informaciją, kurią *Kone* pateikė dėl pažeidimo Vokietijoje ir dėl kurios Komisija baudą sumažino 50 %.

270 Šiuo klausimu konstatuotina, kad ieškovės byloje T-145/07 neginčija to, kad *Otis* bendradarbiavimas patenka į 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmos įtraukos taikymo sritį ir kad dėl to ši įmonė turėjo teisę į baudos sumažinimą nuo 30 % iki 50 %. Taigi *Otis* skirtas 40 % baudos sumažinimas dėl jos bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 767 konstatuojamoji dalis) patenka į minėtame pranešime šiuo tikslu numatytas ribas.

271 Nesant reikalo priimti sprendimo dėl ieškovių argumentų, kuriuose iš esmės pateikiamos nuorodos į prie ieškinio pridėtame dokumente suformuluotas pastabas, priimtinumo, šiuo atveju reikia konstatuoti, jog ieškovės neįrodo, kad Komisija akivaizdžiai viršijo savo diskreciją, kai *Otis* baudą sumažino 40 % dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Belgijoje.

272 Šiuo atžvilgiu svarbu priminti, jog 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto antroje pastraipoje numatyta, kad siekdama nustatyti sumažinimo dydį šiose ribose Komisija atsižvelgia į „laiką, kuomet buvo pateikti įrodymai, atitinkantys 21 [dalies] sąlygas, ir į jų papildomąją vertę“.

273 Iš ginčijamame sprendime padarytų išvadų, kurios nebuvo ginčijamos (ginčijamo sprendimo 95, 96 ir 766 konstatuojamosios dalys), matyti, kad net jeigu *Otis* įvykdė 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 dalyje nustatytas sąlygas praėjus sąlyginai nedaug laiko po to, kai buvo pradėta procedūra, vis dėlto su karteliu Belgijoje susiję įrodymai, kuriuos pateikė *Otis* ir dėl kurių buvo sumažinta bauda, Komisijai buvo perduoti tik tuomet, kai ji jau buvo gavusi *Kone* pagal šį pranešimą pateiktą prašymą, leidusį jai konstatuoti pažeidimą Belgijoje (ginčijamo sprendimo 760 konstatuojamoji dalis). Be to, Komisija jau du kartus buvo atlikusi patikrinimus Belgijoje, be kita ko, *Otis Belgija* patalpose.

274 Neatsižvelgiant į *Otis* pateiktų įrodymų kokybę ir naudingumą, Komisija, turint omenyje įrodymų pateikimo datą, akivaizdžiai neperžengė savo diskrecijos ribų, kai *Otis* baudą sumažino 40 % dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti kartelį Belgijoje.

275 Šios išvados nepaneigia argumentas, susijęs su *Kone* baudos sumažinimu 50 % už kartelį Vokietijoje. Konstatuotina, kad vertinimas to, kas yra didelė papildomoji vertė, pagal apibrėžimą reiškia analizę, atitinkančią visų Komisijos turimų įrodymų, susijusių su konkrečiu pažeidimu, kontekstą, todėl

informacija, susijusi su skirtingais pažeidimais, šiuo atveju pažeidimais Belgijoje ir Vokietijoje, nėra panaši. Kadangi skirtingų įmonių padėtys nėra panašios, Komisija nepažeidė vienodo požiūrio principo, kai *Otis* baudą sumažino 40 % dėl jos bendradarbiavimo įrodant kartelį Belgijoje, nors *Kone* baudą sumažino 50 % dėl jos bendradarbiavimo įrodant pažeidimą Vokietijoje.

276 Bet kuriuo atveju, pirma, ieškovės byloje T-145/07 nepagrindžia savo teiginio, kad su karteliu Belgijoje susijusių *Otis* pateiktų įrodymų apimtis ir įrodomoji galia gerokai viršijo informaciją, kurią *Kone* pateikė dėl Vokietijos.

277 Antra, neginčijama, kad 2004 m. vasario 12 ir 18 d., t. y. per mėnesį po to, kai 2004 m. sausio 24 d. Komisija pirmą kartą atliko patikrinimus, *Kone* Komisijai pateikė didelės papildomosios vertės turinčių įrodymų, susijusių su karteliu Vokietijoje (ginčijamo sprendimo 104–106 ir 792 konstatuojamosios dalys), o *Otis* dėl kartelio Belgijoje bendradarbiauti pradėjo [*konfidencialu*], t. y. po to, kai 2004 m. kovo 9 d. šioje valstybėje narėje antrą kartą buvo atlikti patikrinimai (ginčijamo sprendimo 95 ir 96 konstatuojamosios dalys).

278 Trečia, tuo metu, kai *Otis*, kurios bendradarbiavimui taikoma 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirma įtrauka, Komisijai pateikė su karteliu Belgijoje susijusių įrodymų, ši institucija jau turėjo pakankamai įrodymų pažeidimui konstatuoti, pateiktų ankstesniame *Kone* prašyme, dėl kurio ši bendrovė buvo visiškai atleista nuo baudų (ginčijamo sprendimo 760 ir 761 konstatuojamosios dalys). Kita vertus, dėl pažeidimo Vokietijoje jokia įmonė nebuvo atleista nuo baudų, o tai reiškia, kad Komisija neturėjo pakankamai įrodymų pažeidimui Vokietijoje konstatuoti tuo metu, kai *Kone* pateikė prašymą pagal šį pranešimą.

279 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad visi *Otis* kaltinimai, susiję su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu jos bendradarbiavimui siekiant įrodyti pažeidimą Belgijoje, turi būti atmesti.

Dėl Otis bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Vokietijoje

280 *Otis*, kuri yra antroji įmonė [*konfidencialu*] pateikusi su karteliu Vokietijoje susijusį prašymą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamoji dalis), bauda pagal šio pranešimo 23 dalies b punktą buvo sumažinta 25 % dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti kartelį Vokietijoje (ginčijamo sprendimo 800 konstatuojamoji dalis). Šiuo klausimu ginčijamo sprendimo 796 ir 799 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo:

„796 Atsižvelgiant į *Otis* pastabų reikšmę, kokybę ir pateikimo laiką, pateikti įrodymai iš tikrųjų turi didelės papildomosios vertės, sustiprinančios Komisijos galimybę įrodyti nagrinėjamas faktines aplinkybes. Vis dėlto tai yra įprasta išankstinė sąlyga baudoms sumažinti pagal [2002 m.] pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 ir 22 [dalis]. *Otis* nenurodė, kaip jos bendradarbiavimą galima prilyginti išimtinėms aplinkybėms. Be to, [2002 m.] pranešimu dėl bendradarbiavimo neleidžiama taikyti didesnio nei 20–30 % ribos sumažinimo antrajai įrodymų pateikusiai įmonei.

<...>

799 Taikant į numatytas ribas patenkantį baudos sumažinimą atsižvelgiama į tai, kada įrodymai buvo pateikti, jų papildomosios vertės dydį ir įmonės bendradarbiavimo laipsnį bei tęstinumą po jos pastabų pateikimo. 21 dalyje nustatytą sąlygą *Otis* visiškai įvykdė tik po to, kai buvo pateiktas [*konfidencialu*] priedas. Taigi *Otis* pareiškimai turėjo didelės papildomosios vertės, kuri labai sustiprino Komisijos galimybę įrodyti pažeidimą. [*konfidencialu*]. Tačiau pateikti įrodymai neapima to paties laikotarpio įrodymų.“

281 Pirma, ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad Komisija pažeidė 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, nes *Otis* įvykdė atleidimo nuo baudų pagal šio pranešimo 8 dalies b punktą sąlygas. Komisija pranešė *Otis* [*konfidencialu*], kad ši vis dar galėjo būti atleista nuo baudų dėl Vokietijos pagal šį pranešimą ir kad jai galėjo būti suteiktas sąlyginis atleidimas. Tačiau prašymas atleisti nuo baudų buvo atmestas [*konfidencialu*]. Priešingai nei teigia Komisija, įrodymai, paaiškinimai ir informacija, kuriuos *Otis* šiai institucijai pateikė prieš [*konfidencialu*], jai leido konstatuoti EB 81 straipsnio pažeidimą pagal šio pranešimo 8 dalies b punktą.

282 Reikia priminti, kad, atsižvelgiant į diskreciją, kurią turi Komisija vertindama įmonės bendradarbiavimą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, Bendrasis Teismas gali skirti sankciją tik už akivaizdų šios diskrecijos ribų peržengimą (šiuo klausimu žr. 263 punkte minėto 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją* 81, 88 ir 89 punktus ir 263 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 555 punktą).

283 Taip pat reikia priminti, kad viena iš atleidimo nuo baudų pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punktą sąlygų yra tai, kad įmonė turi būti pirmoji pateikusi įrodymų, kurie, Komisijos nuomone, leidžia konstatuoti EB 81 straipsnio pažeidimą dėl įtariamo kartelio, darančio įtaką Bendrijai.

284 Konstatuotina, kad tuo metu, kai [*konfidencialu*] *Otis* pateikė su pažeidimu Vokietijoje susijusį prašymą pagal minėtą pranešimą, Komisija šioje valstybėje narėje jau du kartus, t. y. 2004 m. sausio 28 d. ir kovo 9 d., buvo atlikusi patikrinimus (ginčijamo sprendimo 104 ir 106 konstatuojamosios dalys). Be to, 2003 m. vasarą Komisija jau buvo gavusi informacijos iš trečiojo asmens (ginčijamo sprendimo 91 konstatuojamoji dalis) ir jai buvo pateiktas 2004 m. vasario 12 d. *Kone* prašymas pagal šį pranešimą (ginčijamo sprendimo 105 konstatuojamoji dalis).

285 Anot ieškovių byloje T-145/07, iš Komisijos *Otis* adresuoto rašto [*konfidencialu*] vis dėlto matyti, kad ši institucija neturėjo galimybės įrodyti pažeidimo Vokietijoje, kol neturėjo iš *Otis* gautos informacijos.

286 Šiame rašte Komisija, priminusi, jog [*konfidencialu*], pranešė *Otis*, kad ketina priimti sprendimą dėl pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateikto pirmojo prašymo ir [*konfidencialu*]. Komisija pridūrė, kad patikrins [*konfidencialu*]. Vis dėlto ši institucija atkreipė dėmesį į tai, kad [*konfidencialu*] dėl jos dalyvavimo kartelyje Vokietijoje.

287 Reikia pažymėti, kad [*konfidencialu*] raštas turi būti aiškinamas atsižvelgiant į 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 18 dalį, kurioje numatyta, kad „Komisija nenagrinėja kitų paraiškų atleisti nuo baudų, kol nesuformuluoja pozicijos dėl jau turimos paraiškos, susijusios su tuo pačiu įtariamu pažeidimu“. Taigi šiuo raštu buvo siekiama tik informuoti *Otis* apie tai, kad Komisija, priėmusi sprendimą dėl kitos įmonės, t. y. *Kone*, prašymo atleisti nuo baudų, nuo šiol gali svarstyti *Otis* prašymą atleisti nuo baudos. Tačiau ji nevertina *Otis* bendradarbiavimo kokybės. Priešingai, rašte aiškiai nurodoma, kad Komisija dar turi išnagrinėti, ar *Otis* pateikti įrodymai atitinka minėto pranešimo 8 dalies b punkte nustatytas sąlygas.

288 Kalbant apie *Otis* bendradarbiavimo dėl kartelio Vokietijoje kokybę, reikia konstatuoti, kad, kaip matyti iš bylos medžiagos, ją iš esmės sudarė vienašaliai pareiškimai.

289 Vienašalių įmonės pareiškimų, netgi išsamių, negali pakakti pažeidimui konstatuoti, jei jų nepagrindžia tikslūs ir nuoseklūs dokumentiniai įrodymai. Komisija savo sprendime turi pateikti tikslių ir nuoseklių įrodymų, pagrindžiančių tvirtą įsitikinimą tuo, kad pažeidimas buvo padarytas (žr. 2000 m. liepos 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, T-62/98, Rink. p. II-2707, 43 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

290 Žinoma, savo pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateiktame prašyme *Otis* pateikė tam tikrų dokumentinių įrodymų. [*konfidencialu*]

291 Tačiau šių įrodymų įrodomoji galia yra ribota. Iš tiesų juose nėra jokios informacijos apie ginčijamame sprendime konstatuotą antikonkurencinį elgesį. [*konfidencialu*]

292 Tokiomis aplinkybėmis, net jeigu tarp *Otis* perduotų įrodymų buvo keletas to paties laikotarpio dokumentų (t. y. dviejų *Otis* darbuotojų išlaidų ataskaitos), Komisija akivaizdžiai neviršydama savo diskrecijos nusprendė, kad *Otis* pateiktų pastabų nepakanka EB 81 straipsnio pažeidimui Vokietijoje konstatuoti. Vadinasi, Komisija teisėtai atsisakė atleisti *Otis* nuo baudų pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punktą.

293 Šios išvados nepaneigia tai, kad ginčijamame sprendime yra daug nuorodų į *Otis* pastabas. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Komisija jau buvo gavusi *Kone* pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateiktą prašymą tuo metu, kai ji gavo *Otis* prašymą pagal tą patį pranešimą ir kad šį *Kone* prašymą, kaip ir *Otis* prašymo atveju, iš esmės sudarė vienašaliai pareiškimai, kurie nebuvo pagrįsti jokiais kitais įrodymais, išskyrus jos pačios remiantis atsiminimais padarytus rašytinius pareiškimus (ginčijamo sprendimo 788 konstatuojamoji dalis). Kadangi siekdama konstatuoti pažeidimą Vokietijoje Komisija negalėjo remtis vien vienašaliais *Kone* ar *Otis* pareiškimais, ji turėjo ginčijamame sprendime (ginčijamo sprendimo 209–288 konstatuojamosios dalys) pateikti nuorodas į visus kitus patvirtinančius įrodymus, įskaitant *Otis* pateiktuosius, kurių vis dėlto savaime nepakako pažeidimui konstatuoti (žr. šio sprendimo 289 punktą).

294 Antra ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad tuo metu, kai Komisija atmetė *Otis* prašymą atleisti nuo baudų, [*konfidencialu*], ji nebuvo išsamiai išanalizavusi šios įmonės pateiktos informacijos ir visų pirma dokumentų [*konfidencialu*]. Tinkamai išanalizavusi šiuos dokumentus Komisija, ieškovių manymu, būtų atleidusi *Otis* nuo baudų.

295 Šį argumentą reikia atmesti, nes iš šio sprendimo 282–293 punktuose pateiktos analizės matyti, kad visa *Otis* Komisijai pateikta informacija, taigi ir dokumentai [*konfidencialu*], neatitiko 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punkte nustatytų sąlygų. *Otis* vienašaliai pareiškimai, kurie nebuvo pagrįsti tiksliais ir nuosekliais dokumentiniais įrodymais, savaime negalėjo leisti Komisijai konstatuoti pažeidimo Vokietijoje.

296 Bet kuriuo atveju ieškovių byloje T-145/07 teiginys, kad Komisija neanalizavo dokumentų [*konfidencialu*], yra klaidingas. Reikia pažymėti, kad Komisijos *Otis* adresuotame rašte [*konfidencialu*], kuriuo ši bendrovė buvo informuota apie tai, kad Komisija išnagrinės, ar *Otis* atitinka 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punkte nustatytas sąlygas, pateikiama konkreti nuoroda į [*konfidencialu*] pareiškimą ir į [*konfidencialu*] perduotą dokumentą. Komisija taip pat pasinaudojo, viena vertus, *Otis* perduota informacija [*konfidencialu*] (žr. pranešimo apie kaltinimus 108, 228, 253, 255, 257, 265, 266, 268 bei 270 punktus ir ginčijamo sprendimo 213, 240, 242, 244, 251–254, 257 ir 260 konstatuojamąsias dalis) ir [*konfidencialu*] (žr. pranešimo apie kaltinimus 255, 275 bei 282 punktus ir ginčijamo sprendimo 242 ir 272 konstatuojamąsias dalis). Kalbant apie [*konfidencialu*] *Otis* elektroninį laišką Komisijai, pakanka konstatuoti, kad jame yra tik *Otis* pasiūlymas suteikti Komisijai galimybę apklausti jos darbuotojus ir, kiek tai įmanoma, buvusius darbuotojus.

297 Trečia, ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad Komisijos bylos medžiagoje buvo ne visi *Otis* pateikti dokumentai ir todėl šios bendrovės bendradarbiavimo vertinimo faktinis pagrindas yra nepilnas ir dėl to neteisingas. Pavyzdžiui, ginčijamame sprendime neatsižvelgta į [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant kelionių į Vokietiją lentelę, [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant kelionių išlaidų ataskaitas ir du kompaktinius diskus su elektroniniais laiškais, [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant priemonių, kurių ėmėsi *Otis* tam, kad padėtų Komisijai, santrauką ir [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant pasiūlymą suteikti Komisijai galimybę apklausti buvusius *Otis* darbuotojus. Be to, ginčijamame sprendime neminimas *Otis* bendradarbiavimas su Komisija atsakant į šios institucijos neoficialius prašymus pateikti informacijos apie Vokietiją.

298 Šį kaltinimą reikia atmesti dėl tų pačių motyvų, kaip nurodytieji šio sprendimo 295 punkte. Bet kuriuo atveju reikia konstatuoti, kad, priešingai nei teigia ieškovės byloje T-145/07, [*konfidencialu*] *Otis* prisidėjimai yra įtraukti į Komisijos bylos medžiagą, tinkamai paminėti pranešimo apie kaltinimus 108 punkte ir ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, o, be to, Komisija jais pasinaudojo, kaip tai matyti iš pranešimo apie kaltinimus 231, 232 ir 258 punktų ir ginčijamo sprendimo 216, 217, 245 ir 247 konstatuojamųjų dalių. Kalbant apie du Komisijai perduotus kompaktinius diskus, kurie nepridėti prie jos bylos medžiagos, pakanka konstatuoti, kad, kaip teigia ieškovės byloje T-145/07, jie yra [*konfidencialu*] *Otis* pagalbos, kuri tinkamai paminėta ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, dalis. Tai, kad pranešime apie kaltinimus ir ginčijamame sprendime nėra konkrečių nuorodų į šiuos kompaktinius diskus, galima paaiškinti tuo, kad juose nėra Komisijos tyrimui naudingos informacijos, o tai matyti, be kita ko, iš tam tikrų šiuose kompaktiniuose diskuose, kuriuos *Otis* pateikė gavusi rašytinį Bendrojo Teismo klausimą, esančių dokumentų analizės. Kalbant apie [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant priemonių, kurių ėmėsi *Otis* tam, kad padėtų Komisijai, santrauką ir [*konfidencialu*] pagalbą pateikiant pasiūlymą suteikti Komisijai galimybę apklausti buvusius *Otis* darbuotojus, reikia konstatuoti, kad tai nėra su karteliu Vokietijoje susijusi informacija. Galiausiai elektroniniai laiškai, kurių tariamai nėra Komisijos bylos medžiagoje, iš esmės yra susiję, kaip teisingai teigia Komisija, tik su išimtinai praktiniais *Otis* bendradarbiavimo aspektais (pavyzdžiui, susitikimų paskyrimu ar tam tikrų bendradarbių nebuvimu). Todėl negalima sutikti su ieškovių byloje T-145/07 kaltinimu, susijusiu su klaidingu *Otis* bendradarbiavimo vertinimu.

299 Ketvirta, ieškovės byloje T-145/07 pažymi, kad ginčijamame sprendime Komisija nepaaiškino motyvų, dėl kurių ji atmetė *Otis* prašymą atleisti nuo baudų. Taip Komisija pažeidė EB 253 straipsnį, 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir *Otis* teisę į gynybą, todėl už kartelį Vokietijoje *Otis* skirta bauda turi būti panaikinta.

300 Iš 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 31 dalies, kuria konkrečiai remiasi ieškovės, matyti, jog „faktas, kad įmonė bendradarbiavo su Komisija per administracinių procedūrų laikotarpį, pažymimas bet kokiame sprendime, ir taip paaiškinama, kodėl suteiktas atleidimas nuo baudos arba kodėl sumažinta bauda“.

301 Be to, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, klausimas, ar sprendimo motyvai atitinka EB 253 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinamas atsižvelgiant ne tik į jo tekstą, bet ir kontekstą bei visas atitinkamą klausimą reglamentuojančias teisės normas (šiuo klausimu žr. 1998 m. birželio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *British Airways ir kt. prieš Komisiją*, T-371/94 ir T-394/94, Rink. p. II-2405, 94 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

302 Teisingumo Teismas taip pat jau yra nusprendęs, kad motyvavimas gali būti netiesioginis su sąlyga, kad jis leidžia suinteresuotiesiems asmenims suprasti, dėl ko buvo imtasi atitinkamų priemonių, o Bendrajam Teismui – turėti pakankamai informacijos, kad būtų galima vykdyti kontrolę (šiuo klausimu žr. 123 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 372 punktą ir 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 46 punktą).

303 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, jog ginčijamo sprendimo 795 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad „*Otis* prašė atleisti nuo baudų pagal [2002 m.] pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 [dalies] b punktą ir tvirtino esanti pirmoji įmonė, pateikusi papildomos informacijos, be kurios Komisija nebūtų galėjusi įrodyti kartelio Vokietijoje“.

304 Nors Komisija į šį argumentą neatsakė tiesiogiai, ji tai padarė netiesiogiai, kai ginčijamo sprendimo 796–800 konstatuojamosiose dalyse paaiškino, kad *Otis* pateikti įrodymai suteikia jai teisę 25 % sumažinti baudą pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21–23 dalis.

305 Atsižvelgiant į teisės normas, pagal kurias buvo nagrinėjamas *Otis* bendradarbiavimas, jos prašymas atleisti nuo baudų turėjo būti atmestas dėl to, kad nebuvo įvykdytos 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 dalies b punkte nustatytos sąlygos arba, kitaip tariant, dėl to, kad *Otis* pateikti įrodymai neleido Komisijai konstatuoti pažeidimo Vokietijoje.

306 Taigi ginčijamas sprendimas leidžia *Otis* susipažinti su Komisijos atsisakymo atleisti ją nuo baudų dėl jos bendradarbiavimo pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo motyvais, o Bendrajam Teismui – vykdyti teisėtumo kontrolę. Vadinasi, kaltinimai, susiję su EB 253 straipsnio ir 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo pažeidimu, turi būti atmesti. Kadangi ieškovės byloje T-145/07 savo kaltinimą, susijusį su jų teisės į gynybą pažeidimu, grindžia tik tuo, kad ginčijamas sprendimas tariamai buvo nemotyvuotas, kiek tai susiję su prašymo atleisti *Otis* nuo baudų atmetimu, šis kaltinimas taip pat turi būti atmestas. Tas pats pasakytina apie kaltinimą, susijusį su teisėtų lūkesčių apsaugos principo, kuris, ieškovių manymu, įpareigojo Komisiją pateikti savo sprendimo neatleisti *Otis* nuo baudų paaiškinimus, pažeidimu.

307 Penkta, ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad jeigu Bendrasis Teismas turėtų konstatuoti, kad *Otis* negali būti atleista nuo baudų, Komisija pažeidė 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, kai atsisakė ją „iš dalies atleisti nuo baudų“ dėl neteisėtų susitarimų tam tikrų aspektų, apie kuriuos ji pirmoji pranešė pagal šio pranešimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą. Taigi Komisija neturėjo skirti *Otis* baudos už kartelį dėl liftų už laikotarpį nuo 2000 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. birželio mėn. ir už kartelį dėl eskalatorių už laikotarpį nuo 1995 m. rugpjūčio mėn. iki 2002 m. birželio mėn.

308 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinėje pastraipoje numatyta, kad „jeigu įmonė pateikia įrodymus apie Komisijai iki tol nežinomus faktus, kurie tiesiogiai susiję su įtariamo kartelio veiklos pavojingumu ar trukme, Komisija neatsižvelgia į šiuos elementus nustatydama baudos dydį įmonei, pateikusiai šiuos įrodymus“.

309 Net jeigu *Otis* bendradarbiavimas turėjo didelės papildomosios vertės, palyginti su Komisijos jau turėtais įrodymais, o tai paskatino Komisiją 25 % sumažinti jos baudą pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmą įtrauką (ginčijamo sprendimo 796–800 konstatuojamosios dalys), Komisija galėjo padaryti teisėtą išvadą, kad ši įmonė negali reikalauti papildomo baudos sumažinimo pagal minėto pranešimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą.

310 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad, pirma, tuo metu, kai *Otis* pateikė savo prašymą Komisijai, [*konfidencialu*], ši institucija 2004 m. vasario 12 d. jau buvo gavusi *Kone* prašymą dėl to paties pažeidimo ir taip pat buvo gavusi informacijos iš trečiojo asmens. Be to, ji jau du kartus buvo suorganizavusi patikrinimus Vokietijoje liftų ir eskalatorių sektoriuje. Taigi 2004 m. vasario 12 d. prašyme *Kone* jau buvo informavusi Komisiją [*konfidencialu*]. Be to, ieškovės byloje T-145/07 neginčija Komisijos išvados, kad buvo padarytas vienas tęstinis pažeidimas liftų ir eskalatorių sektoriuje, todėl negalima sutikti su argumentais, kad *Otis* neturėjo būti skirta bauda už „kartelį dėl liftų“ už laikotarpį nuo 2000 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. birželio mėn. ir už „kartelį dėl eskalatorių“ už laikotarpį nuo 1995 m. rugpjūčio mėn. iki 2002 m. birželio mėn.

311 Tokiomis aplinkybėmis, priešingai nei teigia ieškovės byloje T-145/07, tai, kad Komisija neturėjo konkrečios informacijos apie konkurentų susitikimų datas ir vietas, neturi reikšmės, nes vertindama faktines aplinkybes pagal EB 81 straipsnį Komisija neprivalo nustatyti konkurentų susitikimų datos ir juo labiau vietos (1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 675 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 2354 punktą). Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad,

priešingai nei teigia ieškovės, tuo metu, kai jos pateikė savo prašymą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, Komisija jau buvo informuota apie nuo 1995 m. rugpjūčio mėn. egzistuojantį kartelį.

312 Kita vertus, kaip jau buvo pažymėta šio sprendimo 295 punkte, *Otis* prašymą sudarė vienašaliai pareiškimai, prie kurių nebuvo pridėta konkrečių ir nuoseklių dokumentinių pažeidimo įrodymų. Tokiomis aplinkybėmis *Otis* prašyme dėl Vokietijos nebuvo įrodymų, turinčių tiesioginę sąsają su pažeidimo sunkumo ar trukmės elementais, kuriuos galima identifikuoti. *Otis* pagalba galėjo turėti tik netiesioginės įtakos įrodant pažeidimo trukmę ir sunkumą, nes kiekvieną jos pagalbos aspektą reikėjo patvirtinti kitais įrodymais, kuriuos Komisija surinko atlikdama tyrimą.

313 Taigi kaltinimas, susijęs su tuo, kad nebuvo taikoma 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinė pastraipa, turi būti atmestas.

314 Ieškovės byloje T-145/07 taip pat tvirtina, kad buvo pažeistas EB 253 straipsnis, nes Komisija nenurodė, kodėl *Otis* negalėjo būti „iš dalies atleista nuo baudų“ pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą.

315 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad 23 dalies b punkto paskutinė pastraipa, kuri yra 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo B skirsnyje „Baudos sumažinimas“, priklauso nuostatoms, pagal kurias nustatomas baudos sumažinimo dydis, kuris gali būti taikomas įmonei, pateikusiai Komisijai didelės papildomosios vertės turinčių įrodymų. Kadangi vertindama *Otis* bendradarbiavimą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 795–800 konstatuojamosios dalys) Komisija jos baudą sumažino 25 % pagal šio pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos antrą įtrauką, ji privalėjo netiesiogiai atmesti *Otis* prašymą taikyti šio pranešimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą.

316 Atsižvelgiant į teisės normas, pagal kurias buvo nagrinėjamas *Otis* bendradarbiavimas ir tai, kad ginčijamo sprendimo 795–800 konstatuojamosiose dalyse Komisija padarė išvadą, jog *Otis* bauda galėjo būti sumažinta tik 25 %, šios įmonės prašymas taikyti 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą privalėjo būti atmestas, nes nebuvo įvykdytos šios nuostatos sąlygos arba, kitaip tariant, dėl to, kad įrodymai, kuriuos ji pateikė dėl faktinių aplinkybių, apie kurias Komisija iki tol nežinojo, neturėjo tiesioginės sąsajos su įtariamo pažeidimo sunkumu ar trukme.

317 Taigi ginčijamas sprendimas leidžia *Otis* susipažinti su Komisijos atsisakymo taikyti 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto paskutinę pastraipą, nustatant jos baudos sumažinimą, motyvais, o Bendrajam Teismui – vykdyti teisėtumo kontrolę. Vadinasi, kaltinimas, susijęs su EB 253 straipsnio pažeidimu, turi būti atmestas.

318 Šešta, ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad jeigu Bendrasis Teismas turėtų padaryti išvadą, kad *Kone* turėjo būti atleista nuo baudų dėl Vokietijos, *Otis* bendradarbiavimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkte numatytą pirmą sumažinimo kategoriją ir dėl šio bendradarbiavimo jos bauda turi būti sumažinta 50 %, kiek tai susiję su Vokietija, ir bet kuriuo atveju gerokai daugiau nei 25 %. Su šiuo kaltinimu negalima sutikti. Jis grindžiamas paprasta prielaida, kad *Kone* turėjo būti atleista nuo baudų Vokietijoje, kuri yra nepagrįsta.

319 Septinta, kalbėdamos apie 25 % dydžio baudos sumažinimą, kuris buvo pritaikytas *Otis* dėl jos bendradarbiavimo pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad, pirma, šis sumažinimas yra nepakankamai motyvuotas ir taip pažeidžiamas EB 253 straipsnis.

320 Šis kaltinimas turi būti atmestas. Ginčijamo sprendimo 796–800 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodė motyvus, dėl kurių *Otis* baudą ji sumažino 25 % dėl šios bendradarbiavimo pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo. Taigi ginčijamas sprendimas leidžia *Otis* susipažinti su minėto sumažinimo motyvais, o Bendrajam Teismui – vykdyti teisėtumo kontrolę.

321 Ieškovės byloje T-145/07 tvirtina, kad, antra, remiantis 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 ir 22 dalimis, Komisija turėjo *Otis* baudą sumažinti 50 % ir bet kuriuo atveju gerokai daugiau nei 25 %, nes *Otis* bendradarbiavimas turėjo didelės papildomosios vertės, kuri leido Komisijai įrodyti pažeidimą.

322 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia konstatuoti, kad pirmoji *Otis* pagalba pateikiant prašymą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, susijusį su pažeidimu Vokietijoje [*konfidencialu*], buvo suteikta po to, kai 2004 m. vasario 12 d. *Kone* pateikė prašymą dėl to paties pažeidimo, papildytą 2004 m. vasario 18 d. Todėl *Kone* buvo pirmoji įmonė, įvykdžiusi šio pranešimo 21 dalyje nustatytas sąlygas.

323 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje numatytų baudos sumažinimo ribų nebuvo galima taikyti *Otis* bendradarbiavimui, nes tai galioja tik pirmajai įmonei, įvykdžiusiai šio pranešimo 21 dalyje nustatytas sąlygas.

324 Taigi *Otis*, kuri yra antroji įmonė, įvykdžiusi 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 dalyje nustatytas sąlygas, bendradarbiavimas neabejotinai patenka į šio pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos antros įtraukos taikymo sritį. Tuo remiantis, ši įmonė turėjo teisę į baudos sumažinimą nuo 20 iki 30 %. Taigi *Otis* pritaikytas 25 % sumažinimas dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Vokietijoje (ginčijamo sprendimo 800 konstatuojamoji dalis) patenka į minėtame pranešime šiuo tikslu numatytas ribas.

325 Kadangi *Otis* nebuvo pirmoji įmonė, pateikusi prašymą dėl Vokietijos pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, jos bauda negalėjo būti sumažinta 50 %. Jos argumentas, kad, priešingai nei konstatuota ginčijamo sprendimo 799 konstatuojamojoje dalyje, ji įvykdė minėto pranešimo 21 dalyje nustatytas sąlygas prieš [*konfidencialu*], šiuo atžvilgiu yra nereikšmingas.

326 Toliau reikia priminti, kad nustatydama tikslų baudos sumažinimo dydį 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmoje pastraipoje numatytose ribose Komisija turi diskreciją ir kad Bendrasis Teismas gali skirti sankciją tik už akivaizdų šios diskrecijos ribų peržengimą (šiuo klausimu žr. 263 punkte minėto 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Darbon prieš Komisiją* 81, 88 ir 89 punktus ir 263 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 555 punktą).

327 Todėl reikia išnagrinėti, ar ieškovės byloje T-145/07 įrodė, kad Komisija akivaizdžiai peržengė savo diskrecijos ribas, kai *Otis* baudą sumažino 25 % dėl šios bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Vokietijoje. Šiuo klausimu ieškovės byloje T-145/07 teigia, kad įrodymai, kuriuos Komisija turėjo prieš *Otis* pateikiant savo dokumentus, buvo neaiškūs ir susiję tik su 2002 ir 2003 m., kad *Otis* toliau bendradarbiavo netgi po to, kai buvo atmestas jos prašymas atleisti nuo baudų ir kad ginčijamo sprendimo išvados yra pagrįstos *Otis* pateikta informacija, o tai įrodo jos didelę papildomąją vertę.

328 Šiuo atžvilgiu svarbu priminti, jog 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto antroje pastraipoje numatyta, kad siekdama nustatyti baudos sumažinimo dydį taikytinose ribose, šiuo atveju nuo 20 iki 30 %, Komisija atsižvelgia į „laiką, kuomet buvo pateikti įrodymai, atitinkantys 21 [dalies] sąlygas, ir į jų papildomąją vertę“.

329 Viena vertus, net jeigu, kaip teigia ieškovės byloje T-145/07, *Otis* jau buvo įvykdžiusi 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 dalyje nustatytas sąlygas prieš [*konfidencialu*], vis dėlto ši įmonė bet kuriuo atveju negalėjo įvykdyti šių sąlygų prieš [*konfidencialu*], kai *Otis* pateikė savo prašymą dėl Vokietijos (ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamoji dalis). Tuo metu Komisija jau turėjo trečiojo asmens pareiškimus (ginčijamo sprendimo 91 konstatuojamoji dalis), jau du kartus buvo atlikusi patikrinimus Vokietijoje (ginčijamo sprendimo 104, 106 ir 107 konstatuojamosios dalys) ir jau buvo gavusi *Kone* prašymą, kuriame buvo aprašyti kartelio tikslai, veikimo būdas, dalyviai, dalykas ir trukmė.

330 Kita vertus, kalbant apie *Otis* bendradarbiavimo papildomosios vertės dydį, reikia priminti, kad pateikusi prašymą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, susijusį su jos dalyvavimu darant pažeidimą, ši įmonė iš esmės Komisijai pateikė su šiuo pažeidimu susijusius vienašalius pareiškimus. Žinoma, kaip Komisija pabrėžia ginčijamo sprendimo 799 konstatuojamojoje dalyje, „*Otis* pareiškimai turėjo didelės papildomosios vertės, kuri labai sustiprino Komisijos galimybę įrodyti pažeidimą“. Vis dėlto įrodymai, kuriuos įmonė pateikia prašyme pagal minėtą pranešimą, turi mažesnę vertę, nei su faktinėmis aplinkybėmis susijusio laikotarpio rašytiniai įrodymai (žr. 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 22 dalį).

331 Be to, kalbant apie *Otis* Komisijai pateiktus pažeidimo laikotarpio dokumentus, reikia priminti, kad jie turėjo tik ribotą įrodomąją galią, nes juose nebuvo jokios informacijos apie ginčijamame sprendime konstatuotą antikonkurencinį elgesį (žr. šio sprendimo 291 punktą).

332 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, Komisija akivaizdžiai neperžengė savo diskrecijos ribų, kai *Otis* baudą dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti kartelį Vokietijoje sumažino taikydama pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos antrą įtrauką taikytinų ribų vidurkį.

333 Trečia, net jeigu, kaip teigia ieškovės byloje T-145/07, *Otis* pagalba buvo aukštesnės kokybės nei *Kone* pagalba, tokia išvada neleidžia konstatuoti, kad Komisija akivaizdžiai pažeidė proporcingumo ir teisingumo principus, kai *Otis* baudą sumažino 25 %, o *Kone* – 50 %. Neginčytina, kad *Kone* pradėjo bendradarbiauti anksčiau nei *Otis* ir kad *Kone* bendradarbiavimas buvo pakankamos kokybės, kad jį būtų galima pripažinti turinčiu didelės papildomosios vertės Komisijos jau turėtų įrodymų atžvilgiu. Kadangi Komisija yra suinteresuota kuo greičiau atskleisti ir uždrausti slaptus kartelius, proporcingumo ir teisingumo principus atitinka tai, kad didesnį atlygį gauna pirmoji įmonė, savo bendradarbiavimu gerokai sustiprinusi Komisijos galimybę įrodyti atitinkamą pažeidimą.

334 Ketvirta, kalbant apie ieškovių byloje T-145/07 kaltinimą, susijusį su tuo, kad esą skirtingas *Otis* ir *Kone* traktavimas pažeidžia vienodo požiūrio principą, reikia priminti, kad *Kone* pradėjo bendradarbiauti anksčiau nei *Otis* ir kad *Kone* tai daryti pradėjo praėjus nedaug laiko po to, kai Vokietijoje buvo pirmą kartą atlikti patikrinimai, o *Otis* – tik po to, kai patikrinimai buvo atlikti antrą kartą (ginčijamo sprendimo 104–107 konstatuojamosios dalys). Net jeigu *Otis* pagalbos kokybė buvo aukštesnė nei *Kone*, pažymėtina, kad pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateikto prašymo papildomoji vertė vertinama atsižvelgiant į Komisijos jau turėtus įrodymus. Tuo metu, kai *Otis* pateikė savo prašymą, Komisija turėjo daug daugiau įrodymų, palyginti su tais, kuriuos ji turėjo *Kone* pateikiant prašymą.

335 Kadangi skirtingų įmonių padėtys nėra panašios, Komisija nepažeidė vienodo požiūrio principo, kai *Kone* baudą sumažino 50 % pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmą įtrauką, o *Otis* baudą – 25 % pagal minėto punkto antrą įtrauką.

336 Penkta, taip pat negalima sutikti su dubliko išnašoje pateiktu ieškovių byloje T-145/07 argumentu, susijusiu su jų teisės į gynybą pažeidimu atsižvelgiant į tai, kad jos neturėjo galimybės susipažinti su informacija, kurią per administracinę procedūrą pateikė tretysis asmuo, nes jos nepaaiškina, kodėl ginčijamo sprendimo turinys galėtų būti kitoks, jei joms būtų leista susipažinti su šiais dokumentais (žr. 159 punkte minėto Sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 31 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

337 Aštunta, ieškovės byloje T-145/07 alternatyviai teigia, kad, jeigu Bendrasis Teismas turėtų konstatuoti, kad *Otis* bauda negali būti sumažinta 50 % pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, vis dėlto jis turėtų jos bendradarbiavimą pripažinti lengvinančia aplinkybe pagal 1998 m. gaires.

338 Šis kaltinimas, kuris buvo suformuluotas ieškinio išnašoje ir ieškovių nebuvo išplėtotas, neatitinka Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkte nustatytų sąlygų ir todėl nepriimtinas.

339 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad visi *Otis* kaltinimai, susiję su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu jos bendradarbiavimui siekiant įrodyti pažeidimą Vokietijoje, turi būti atmesti.

Dėl Otis bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Liuksemburge

340 Ginčijamo sprendimo 823 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė „40 % sumažinti *Otis* baudą laikantis [2002 m.] pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies [pirmos pastraipos] b [punkto] pirmoje [įtraukoje] nustatytų ribų“.

341 Ginčijamo sprendimo 818 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, kad „*Otis* buvo antroji įmonė [pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo], pateikusi prašymą su informacija dėl kartelio Liuksemburge“. Ginčijamo sprendimo 819 konstatuojamojoje dalyje ji pažymėjo, kad *Otis* pateikė [*konfidencialu*]. Ginčijamo sprendimo 820 konstatuojamojoje dalyje Komisija priduria [*konfidencialu*]

342 Kalbėdama apie *Otis* bendradarbiavimo vertę ginčijamo sprendimo 821 ir 822 konstatuojamosiose dalyse Komisija taip pat nurodo:

„821 Komisija konstatuoja, kad, viena vertus, pareiškimai [*konfidencialu*] kartu su, kita vertus, *Otis* pateiktais to paties laikotarpio įrodymais [*konfidencialu*] turi didelės papildomosios vertės. [*konfidencialu*]

822 <...> *Otis* įvykdė 21 [dalyje] nustatytą sąlygą pateikusi [*konfidencialu*] priedą, kuris turėjo papildomosios vertės labai sustiprinusios Komisijos galimybę įrodyti pažeidimą ir aiškiai patvirtino kartelio pradžios ir pabaigos datas. Vis dėlto kartu su pastabomis pateikta nauja informacija buvo ribota [*konfidencialu*].“

343 Ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 teigia, kad *Otis* bendradarbiavimas pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, remiantis jo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmoje įtraukoje apibrėžtais kriterijais, pateisina maksimalų, t. y. 50 %, baudos sumažinimą, atsižvelgiant į įrodymų, kuriuos ji perdavė Komisijai, pateikimo datą, jų papildomąją vertę, kiek tai susiję tiek su tuo, kaip Komisija suprato pažeidimą, tiek su jai pateiktais dokumentiniais įrodymais, taip pat į nuolatinį visapusišką *Otis* bendradarbiavimą per visą tyrimą. Ieškovė byloje T-141/07 šiuo klausimu pažymi, kad GTO pateikti įrodymai, be kita ko, leido tiksliai nustatyti kartelio trukmę, atskleisti koregavimo mechanizmą, pagal kurį kartelio dalyviais nesantiems konkurentams nebuvo kompensuojama už pralaimėtus konkursus, ir suprasti kartelio šalių vykdomos kainų priežiūros mechanizmą. Ieškovės byloje T-145/07 taip pat teigia, kad *Otis* pateiktų įrodymų, susijusių su karteliu Liuksemburge, apimtis gerokai viršija *Kone* pateiktų dokumentų dėl Vokietijos, dėl kurių Komisija suteikė 50 % sumažinimą, apimtį.

344 Šiuo klausimu iš pradžių reikia konstatuoti, kad ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 neginčija to, kad *Otis* bendradarbiavimas patenka į 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmos įtraukos taikymo sritį ir kad dėl to ši įmonė turėjo teisę į baudos sumažinimą nuo 30 iki 50 %. Taigi *Otis* skirtas 40 % baudos sumažinimas dėl jos bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 823 konstatuojamoji dalis) patenka į minėtame pranešime šiuo tikslu numatytas ribas.

345 Toliau reikia priminti, kad nustatydama tikslų baudos sumažinimo dydį 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmoje pastraipoje numatytose ribose Komisija turi diskreciją ir kad Bendrasis Teismas gali skirti sankciją tik už akivaizdų šios diskrecijos ribų peržengimą (šiuo klausimu žr. 263 punkte minėto 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Darbon prieš Komisiją* 81, 88 ir 89 punktus ir 263 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 555 punktą).

346 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto antroje pastraipoje numatyta, kad siekdama nustatyti sumažinimo dydį taikytinose ribose Komisija atsižvelgia į „laiką, kuomet buvo pateikti įrodymai, atitinkantys 21 [dalies] sąlygas, ir į jų papildomąją vertę“. Be to, remiantis ta pačia nuostata, Komisija „gali atsižvelgti į tai, ar įmonė, įteikusi paraišką, bendradarbiavo nuosekliai ir be išlygų“.

347 Pirma, iš ginčijamame sprendime padarytų išvadų, kurios nebuvo ginčijamos, neabejotinai matyti, kad net jeigu *Otis* bendradarbiavimas atitiko 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 21 dalyje nustatytas sąlygas, vis dėlto su karteliu Liuksemburge susiję įrodymai, kuriuos pateikė *Otis* ir dėl kurių buvo sumažinta bauda, Komisijai buvo perduoti tik tuomet, kai ji, viena vertus, jau buvo gavusi iš *Kone* informacijos apie minėtą kartelį, kuri leido jai konstatuoti pažeidimą ir dėl kurios ši įmonė buvo atleista nuo baudų pagal šio pranešimo 8 dalies b punktą (ginčijamo sprendimo 816 konstatuojamoji dalis), ir, kita vertus, buvo atlikusi patikrinimus tariamų kartelio Liuksemburge dalyvių patalpose (ginčijamo sprendimo 116 konstatuojamoji dalis).

348 Antra, kalbant apie *Otis* pateiktų įrodymų papildomąją vertę, palyginti su Komisijos jau turėtais įrodymais, nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kaip tai daro Komisija, kad atsižvelgiant į tai, jog *Kone* jau buvo pateikusi Komisijai įrodymų, leidusių konstatuoti pažeidimą Liuksemburge, *Otis*, kuri pateikė Komisijai tam tikros informacijos, apie kurią ši dar nežinojo, ir tam tikrų naujų dokumentinių įrodymų, t. y. projektų sąrašų, bendradarbiavimo papildomoji vertė neabejotinai buvo ribota.

349 Tokiomis aplinkybėmis, neatsižvelgiant į *Otis* bendradarbiavimo mastą ir tęstinumą, Komisija akivaizdžiai neperžengė savo diskrecijos ribų, kai *Otis* baudą sumažino 40 % dėl jos bendradarbiavimo siekiant įrodyti kartelį Liuksemburge.

350 Šios išvados nepaneigia ieškovių byloje T-145/07 argumentas, susijęs su *Kone* baudos sumažinimu 50 % už kartelį Vokietijoje.

351 Kaip priminta šio sprendimo 275 punkte, konstatuotina, kad vertinimas to, kas yra didelė papildomoji vertė, pagal apibrėžimą reiškia analizę, atitinkančią visų Komisijos turimų įrodymų, susijusių su konkrečiu pažeidimu, kontekstą, todėl informacija, susijusi su skirtingais pažeidimais, šiuo atveju pažeidimais Liuksemburge ir Vokietijoje, nėra panaši. Kadangi skirtingų įmonių padėtys nėra panašios, Komisija nepažeidė vienodo požiūrio principo, kai *Otis* baudą sumažino 40 % dėl jos bendradarbiavimo įrodant kartelį Liuksemburge, nors *Kone* baudą sumažino 50 % dėl jos bendradarbiavimo įrodant pažeidimą Vokietijoje.

352 Bet kuriuo atveju, viena vertus, ieškovės byloje T-145/07 nepagrindžia savo teiginio, kad su karteliu Liuksemburge susijusių *Otis* pateiktų įrodymų apimtis ir įrodomoji galia „gerokai“ viršijo informaciją, kurią *Kone* pateikė dėl Vokietijos.

353 Kita vertus, tuo metu, kai *Otis*, kurios bendradarbiavimas patenka į 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmos įtraukos taikymo sritį, Komisijai pateikė su karteliu Liuksemburge susijusių įrodymų, ši institucija jau turėjo pakankamai įrodymų pažeidimui konstatuoti, pateiktų ankstesniame *Kone* prašyme, dėl kurio ši bendrovė buvo visiškai atleista nuo baudų (ginčijamo sprendimo 816 konstatuojamoji dalis). Tačiau dėl pažeidimo Vokietijoje jokia įmonė nebuvo atleista nuo baudų. Taigi Komisija neturėjo pakankamai įrodymų pažeidimui Vokietijoje konstatuoti tuo metu, kai *Kone* pateikė prašymą pagal šį pranešimą. Net jeigu, kaip teigia ieškovės byloje T-145/07, su pažeidimu Vokietijoje susiję įrodymai, kuriuos pateikė *Kone*, kurios bendradarbiavimas taip pat patenka į šio pranešimo 23 dalies b punkto pirmos pastraipos pirmos įtraukos taikymo sritį, buvo ne tokie išsamūs kaip tie, kuriuos *Otis* pateikė dėl kartelio Liuksemburge, Komisija akivaizdžiai neviršijo savo diskrecijos ribų, kai *Otis* baudą sumažino 40 %, o *Kone* baudą – 50 % dėl jų bendradarbiavimo dėl kartelių atitinkamai Liuksemburge ir Vokietijoje, nes, remiantis minėto pranešimo 21 dalimi, įrodymų papildomoji vertė vertinama atsižvelgiant į Komisijos jau turėtus įrodymus.

354 Iš viso to, kas išdėstyta, išplaukia, kad visi *Otis* kaltinimai, susiję su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu jos bendradarbiavimui siekiant įrodyti pažeidimą Liuksemburge, turi būti atmesti.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principų pažeidimu nustatant baudų sumažinimo dydį, skirtiną dėl bendradarbiavimo ne pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo

355 Pranešimo apie kaltinimus 614 punkte Komisija paskelbė, kad „ketina sumažinti [baudas] atsižvelgusi į bendradarbiavimą ne pagal [2002 m.] pranešimą dėl bendradarbiavimo, ypač jei tam tikra bendrovė neginčija Komisijos konstatuotų faktinių aplinkybių arba suteikia papildomą pagalbą, leidžiančią jas paaiškinti arba papildyti“.

356 Ginčijamo sprendimo 758 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, jog, „kadangi pranešimo apie kaltinimus 614 punktu šioje byloje buvo sukelti lūkesčiai, [ji] nusprendė aiškinti šį punktą įmonių, kurios remdamosi tuo padėjo nustatyti [ginčijamame] sprendime aprašyto pažeidimo faktines aplinkybes, jų neginčydamos arba pateikdamos kitą informaciją ar papildomus patikslinimus, naudai“.

357 Taigi Komisija visoms keturių pažeidimų dalyvėms, išskyrus įmones, kurios buvo atleistos nuo baudų (ginčijamo sprendimo 762, 817 ir 839 konstatuojamosios dalys), ir išskyrus *Kone* kartelio Nyderlanduose atveju (ginčijamo sprendimo 851 konstatuojamoji dalis), 1 % sumažino baudas dėl jų bendradarbiavimo ne pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, nes nebuvo ginčijamos pranešime apie kaltinimus nurodytos faktinės aplinkybės (ginčijamo sprendimo 768, 774, 777, 794, 801, 806, 813, 824, 829, 835, 845, 854, 855 ir 856 konstatuojamosios dalys).

358 Pirma, ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 teigia galinčios teisėtai tikėtis, kad už pažeidimus Belgijoje, Vokietijoje ir Liuksemburge *Otis* skirtos baudos bus sumažintos mažiausiai 10 % dėl pranešime apie kaltinimus paminėtų faktinių aplinkybių neginčijimo. Tokie teisėti lūkesčiai, jų manymu, kyla iš pranešimo apie kaltinimus 614 punkto ir Komisijos sprendimų praktikos, pagal kurią įmonės, neginčijusios faktinių aplinkybių, kuriomis ji kaltinama pranešime apie kaltinimus, bauda sumažinama 10 %. Be to, 2003 m. kovo 7 d. Komisijos pareigūnai suteikė tokias garantijas *Otis* valdybai.

359 Primintina, kad teisę remtis teisėtų lūkesčių apsauga turi kiekvienas asmuo, esantis tokioje padėtyje, kurioje Sąjungos administracija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą, suteikdama jam tikslias garantijas (Teisingumo Teismo sprendimai: 1999 m. spalio 14 d. Sprendimo *Atlanta prieš Europos bendriją*, C-104/97 P, Rink. p. I-6983, 52 punktas ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimo *Di Lenardo ir Dilexport*, C-37/02 ir C-38/02, Rink. p. I-6911, 70 punktas; Pirmosios instancijos teismo sprendimai: 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Embassy Limousines & Servines prieš Parlamentą*, T-203/96, Rink. p. II-4239, 74 punktas ir 2007 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Enercon prieš VRDT (Vėjo energijos konverteris)*, T-71/06, 36 punktas).

360 Tačiau šio principo pažeidimu negalima remtis tuo atveju, kai administracija nesuteikė tikslių garantijų (1995 m. rugsėjo 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lefebvre ir kt. prieš Komisiją*, T-571/93, Rink. p. II-2379, 72 punktas ir 1998 m. sausio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dubois et Fils prieš Tarybą ir Komisiją*, T-113/96, Rink. p. II-125, 68 punktas). Tokios garantijos – tai tiksli, nesąlyginė ir nuosekli informacija iš įgaliotų ir patikimų šaltinių (1998 m. liepos 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mellett prieš Teisingumo Teismą*, T-66/96 ir T-221/97, RinkVT, p. I-A-449 ir II-1305, 104 ir 107 punktai).

361 Žinoma, 2002 m. pranešime dėl bendradarbiavimo, priešingai nei Pranešime dėl baudų neskyrimo arba sumažinimo kartelių bylose (OL C 207, 1996, p. 4; toliau – 1996 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo), nėra numatyta jokio baudos sumažinimo įmonėms, neginčijusioms faktinių aplinkybių, kuriomis

Komisija grindžia savo kaltinimus pranešime apie kaltinimus, tikrumo. Tačiau ginčijamo sprendimo 758 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad pranešimo apie kaltinimus 614 punktas įmonėms sukėlė teisėtų lūkesčių, kad už faktinių aplinkybių neginčijimą bauda bus sumažinta ne pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo.

362 Pranešimo apie kaltinimus 614 punkte Komisija paskelbė, kad „ketina sumažinti [baudas] atsižvelgusi į bendradarbiavimą ne pagal [2002 m.] pranešimą dėl bendradarbiavimo, ypač jei tam tikra bendrovė neginčija Komisijos konstatuotų faktinių aplinkybių arba suteikia papildomą pagalbą, leidžiančią jas paaiškinti arba papildyti“. Toks teiginys negali būti pripažintas tikslia garantija, dėl kurios ieškovėms kiltų pagrįstų lūkesčių, kad jų baudos bus sumažintos daugiau kaip 1 %. Pranešimo apie kaltinimus 614 punkte nenurodyta, kokios apimties ar dydžio sumažinimas tam tikrais atvejais bus taikomas atitinkamoms įmonėms, todėl jis negali sukelti kokių nors teisėtų lūkesčių šiuo klausimu. Komisijos ginčijamo ieškovių teiginio, kad per [*konfidencialu*] susitikimą ši institucija *Otis* valdybai nurodė, jog pranešimo apie kaltinimus 614 punktas bus taikomas taip pat, kaip pagal 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, nepatvirtina jokie įrodymai ir todėl jis turi būti atmestas.

363 Reikia atmesti ieškovių argumentą, kad Komisija nukrypo nuo savo ankstesnės sprendimų praktikos, pagal kurią įmonei, neginčijusiai faktinių aplinkybių, kuriomis kaltinama pranešime apie kaltinimus, bauda, kuri jai būtų buvusi skirta, sumažinama 10 %, nes, kaip pažymėta šio sprendimo 163 punkte, pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisijos sprendimų praktika negali būti teisinis pagrindas skiriant baudas konkurencijos srityje.

364 Be to, ieškovės neginčija to, kad tik 2002 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo yra taikomas jų prašymui, kuris, beje, buvo aiškiai pateiktas pagal šį pranešimą. Todėl dėl Komisijos sprendimų ar teismų praktikos, susijusios su 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo D skirsnio 2 punkto antros įtraukos taikymu, bet kuriuo atveju negalėjo atsirasti ieškovių teisėtų lūkesčių, pagrįstų pranešimo apie kaltinimus 614 punktu, dėl to, kokiu dydžiu bus sumažintos baudos dėl faktinių aplinkybių, susijusių su karteliais Belgijoje, Vokietijoje ir Liuksemburge, neginčijimo.

365 Antra, ieškovės byloje T-145/07 tvirtina, kad Komisija pažeidė proporcingumo principą, kai nesumažino baudos 10 % dėl faktinių aplinkybių neginčijimo.

366 Šiuo atžvilgiu primintina, jog pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina atitinkamų teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi nurodytiems tikslams (1998 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Jungtinė Karalystė prieš Komisiją*, C-180/96, Rink. p. I-2265, 96 punktas ir 232 punkte minėto 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 223 punktas).

367 Kalbant apie galimo baudos sumažinimo dėl faktinių aplinkybių neginčijimo dydį, reikia pažymėti, jog iš teismų praktikos išplaukia, kad įmonė, aiškiai pareiškianti, kad neginčija faktinių argumentų, kuriais Komisija grindžia savo kaltinimus, gali būti laikoma palengvinusia Komisijos užduotį konstatuoti Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimus ir už juos nubausti (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, T-352/94, Rink. p. II-1989, 395 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją*, T-327/94, Rink. p. II-1373, 157 punktas).

368 Tačiau ginčijamo sprendimo 758 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad „sumažinimo dydis taip pat turi atspindėti tai, kad bendradarbiavimas po pranešimo apie kaltinimus, Komisijai jau nustačius visas pažeidimo aplinkybes ir tuo metu, kai įmonė jau susipažino su visais tyrimo aspektais ir turėjo galimybe susipažinti su tyrimo byla, geriausiu atveju gali tik nedaug padėti Komisijai atlikti

tyrimą“. Ji pridūrė, kad „paprastai tokiu atveju sutikimas su faktinėmis aplinkybėmis yra ne daugiau nei įrodymas, patvirtinantis faktines aplinkybes, kurias Komisija laiko pakankamai įrodytomis kitais prie bylos dokumentų pridėtais įrodymais“.

369 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo reikalaujama didelio bendradarbiavimo su Komisija, kuri, beje, atsižvelgia į tai, kad „nuo kompanijos suteiktos informacijos, nustatant pažeidimą, svarbos priklausytų baudos sumažinimas“ (2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 5 dalis). Taigi, pirma, skirtingai nei 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo atveju, 2002 m. pranešime dėl bendradarbiavimo nėra numatyta galimybė sumažinti baudas dėl faktinių aplinkybių neginčijimo ir, antra, kiek tai susiję su Komisijai pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo pateiktais prašymais, maksimalus sumažinimas, kuris gali būti taikomas įmonei, kuri nėra nei pirmoji, nei antroji įmonė, įvykdžiusi šio pranešimo 21 dalyje nustatytą sąlygą, tačiau pateikė didelę papildomąją vertę turinčių įrodymų, palyginti su Komisijos jau turėtais įrodymais, yra 20 %.

370 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į tai, kad nagrinėjamu atveju taikyti sumažinimai dėl faktinių aplinkybių neginčijimo yra pridėti prie baudų sumažinimų, jau taikytų pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir į tai, kad po pranešimo apie kaltinimus atsiuntimo pasiūlyto bendradarbiavimo vertė buvo nedidelė (ginčijamo sprendimo 758 konstatuojamoji dalis), Komisija nepažeidė proporcingumo principo, kai *Otis* baudų nesumažino 10 % dėl faktinių aplinkybių, susijusių su karteliais Belgijoje, Vokietijoje ir Liuksemburge, neginčijimo.

371 Trečia, ieškovės byloje T-145/07 pažymi, kad Komisija visiškai nesumažino *Otis* baudų dėl šios bendradarbiavimo ir papildomų paaiškinimų arba dėl papildomos informacijos, kurią ji suteikė atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ir po to, kai šis atsakymas buvo pateiktas, ir taip pažeidė teisėtus lūkesčius, kurie kilo iš pranešimo apie kaltinimus 614 punkto. Taigi, jų manymu, *Otis* turi teisę į papildomą sumažinimą.

372 Kiek tai susiję su pažeidimu Vokietijoje, *Otis* pateikė papildomų paaiškinimų ir informacijos, be kita ko, apie neteisėtus susitikimus. Taigi, kol dar nebuvo gavusi *Otis* atsakymo į pranešimą apie kaltinimus, Komisija neturėjo pakankamų įrodymų, kad įrodytų, jog susitikimai įvyko [*konfidencialu*]. Šie susitikimai paminėti ginčijamo sprendimo 333 išnašoje.

373 Šiuo klausimu iš pradžių reikia priminti, kad vertindama faktines aplinkybes pagal EB 81 straipsnį Komisija neprivalo nustatyti konkurentų susitikimų datos ir juo labiau vietos (žr. šio sprendimo 311 punktą).

374 Be to, bet kuriuo atveju iš bylos medžiagos ir visų pirma iš 2004 m. vasario 18 d. *Kone* pastabų matyti, kad iki *Otis* suteikiant „papildomą pagalbą“ Komisija žinojo apie [*konfidencialu*] susitikimus, o, be to, paskutinysis susitikimas jau buvo paminėtas pranešimo apie kaltinimus 260 punkte.

375 Tokiomis aplinkybėmis, net jeigu gavusi pranešimą apie kaltinimus *Otis* iš tikrųjų informavo Komisiją apie [*konfidencialu*] susitikimo turinį, apie kurį Komisija nežinojo, ši institucija akivaizdžiai neperžengė savo diskrecijos ribų, kai nesumažino baudos dėl *Otis* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pateiktos papildomos informacijos, susijusios su darant pažeidimą Vokietijoje surengtų keturių neteisėtų susitikimų turiniu.

376 Savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ir vėliau *Otis* pateikė papildomos informacijos, į kurią Komisija visiškai neatsižvelgė. Taigi savo atsakymo į pranešimą apie kaltinimus [*konfidencialu*] *Otis* pasiūlė ištaisyti tam tikras Komisijos išvadas. Savo atsakymo į pranešimą apie kaltinimus [*konfidencialu*] *Otis* taip pat pateikė informacijos apie atleistus iš darbo darbuotojus, o prie savo atsakymo į pranešimą apie kaltinimus [*konfidencialu*] pridėjo atspausdintą elektroninio sąrašo versiją, kurioje buvo pateiktos slepiamos eilutės, kuriose buvo papildomos informacijos. Be to, *Otis* pateikė ekonominių įrodymų, susijusių su Vokietijoje galiojusių susitarimų dėl liftų masto. Maža to, [*konfidencialu*] *Otis* atstovai susitiko su už bylą atsakingais Komisijos pareigūnais tam, kad atsakytų į

visus klausimus ir aptartų kitas *Otis* bendradarbiavimo galimybes vykdant tyrimą. Galiausiai *Otis* paaiškino naujausius teismų praktikos pokyčius tam, kad padėtų Komisijai nustatyti teisingą sprendimo adresatą Liuksemburge.

377 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad nė vienu iš pirmesniame punkte nurodytų elementu nebuvo suteikta naudingų paaiškinimų ar informacijos, apie kuriuos Komisija dar nebūtų žinojusi. Taigi savo atsakymo į pranešimą apie kaltinimus [*konfidencialu*] *Otis* tik pasiūlė keletą ištaisymų, susijusių su „periferinėmis“ arba ne esminėmis šio pranešimo išvadomis. Iš esmės *Otis* pasiūlė tai, kad nuorodose į jos darbuotojus būtų paminėta, jog jie tam tikrais atvejais buvo atleisti iš darbo. Savo atsakymo į pranešimą apie kaltinimus [*konfidencialu*] *Otis* pateikė informacijos apie atleistus darbuotojus. Tokia informacija negali palengvinti Komisijos užduoties konstatuoti pažeidimą ir jį nutraukti (167 punkte minėto Sprendimo *BASF prieš Komisiją* 589 punktas). Taip pat atspausdintas elektroninis sąrašas, pridėtas prie atsakymo į pranešimą apie kaltinimus, neturi jokios papildomos įrodomosios galios, nes šio sąrašo elektroninę versiją *Otis* jau buvo pateikusi Komisijai [*konfidencialu*]. Be to, ieškovės nepaaiškina, kaip informacija, kuri tariamai buvo nenurodyta šio sąrašo elektroninėje versijoje, gali būti naudinga. Kiek tai susiję su tariamais ekonominiais įrodymais dėl kartelio Vokietijoje masto, šie įrodymai nepadėjo konstatuoti pažeidimo, nes Komisija nesutiko su *Otis* argumentais, kad liftų rinka ir greitaeigių liftų rinka yra dvi skirtingos rinkos. *Otis* taip pat neparodo, kaip susitikimai su Komisija [*konfidencialu*] suteikė naujos informacijos, kuri padėjo konstatuoti pažeidimą ir už jį nubausti. Galiausiai tai, kad *Otis* Komisijai pateikė teisinių argumentų dėl patronuojančiųjų bendrovių atsakomybės už jų dukterinių bendrovių veiksmus prezumpcijos, bandydama kuo labiau sumažinti baudas ir prieštaraudama Komisijos pozicijai, taip pat nepadėjo konstatuoti pažeidimų ir už juos nubausti.

378 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad taip pat negalima sutikti su *Otis* kaltinimais, susijusiais su Komisijos atsisakymu sumažinti jos baudą dėl paaiškinimų ir papildomos informacijos pateikimo.

379 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad visas šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu

380 Ieškovės bylose T-141/07 ir T-145/07 tvirtina, kad GTO skirtos baudos, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi, neturi viršyti 10 % jos apyvartos.

381 Atsižvelgiant į tai, kad šios ieškovės neteigia, jog ginčijamu sprendimu GTO skirta bauda viršija 10 % visų ekonominį vienetą sudarančių įmonių, kurios padarė pažeidimą, apyvartos per paskutinius finansinius metus viršutinę ribą, konstatuotina, kad šis kaltinimas sutampa su šio sprendimo 63–90 ir 106–120 punktuose nagrinėtais kaltinimais, susijusiais su tuo, kad UTC, OEC ir *Otis Belgija* buvo inkriminuoti GTO veiksmai. Iš šiuo klausimu išdėstytų argumentų matyti, kad Komisija teisėtai šioms bendrovėms inkriminavo jų dukterinės bendrovės, su kuria jos sudaro ekonominį vienetą, veiksmus. Taigi šis ieškinio pagrindas atmestinas.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu apskaičiuojant galutinį baudų dydį

382 Ieškovė byloje T-141/07 teigia, kad jai skirta galutinė bauda yra neproporcinga.

383 Kaip priminta šio sprendimo 366 punkte, pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina atitinkamų teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi nurodytiems tikslams.

384 Darytina išvada, kad baudos turi nebūti per didelės siekiamų tikslų, t. y. konkurencijos taisyklių laikymosi, atžvilgiu, ir kad baudos, kuri skiriama įmonei už pažeidimą konkurencijos srityje, dydis turi būti proporcingas pažeidimui kaip visumai, atsižvelgiant, be kita ko, į jo sunkumą (232 punkte minėto 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 224 punktas). Be to, nustatydama baudų dydį Komisija pagrįstai gali atsižvelgti į būtinybę užtikrinti pakankamai atgrasantį jų poveikį (šiuo klausimu žr. 210 punkte minėto Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 108 punktą ir 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Europa Carton prieš Komisiją*, T-304/94, Rink. p. II-869, 89 punktą).

385 Siekdama įrodyti, kad buvo pažeistas proporcingumo principas, ieškovė byloje T-141/07, pirma, nurodo Liuksemburge inkriminuotų veiksmų nacionalinę dimensiją ir teigia, kad jų poveikis rinkai buvo ribotas. Šiuo klausimu ji remiasi vien argumentais, kuriuos suformulavo pateikdama ieškinio pagrindus, susijusius su tariamai klaidingu pažeidimo kvalifikavimu ir tariamai per dideliu pradinės baudos, skirtos už pažeidimą Liuksemburge, dydžiu. Antra, ji pateikia argumentą, grindžiamą tuo, kad GTO buvo nedidelė ir valdoma visiškai savarankiškai, ir šiuo atžvilgiu remiasi vien argumentais, kuriuos suformulavo pateikdama ieškinio pagrindą, susijusį su grupės dauginimo koeficiento taikymu tam, kad būtų atsižvelgta į atgrasymo tikslą nustatant jos baudos pradinį dydį. Trečia, ji teigia, kad susiklostant faktinėms aplinkybėms Liuksemburge nebuvo nei teisės aktų, susijusių su konkurencijos taisyklių paisymu, nei nacionalinės konkurenciją prižiūrinčios institucijos. Ketvirta, ši ieškovė, remdamasi elementais, nurodytais pateikiant ieškinio pagrindą, susijusį su jos bendradarbiavimu per administracinę procedūrą, tvirtina glaudžiai ir intensyviai bendradarbiavusi su Komisija.

386 Atsakydama į šios srities klausimą ieškovė byloje T-141/07 per teismo posėdį nurodė, kad šis ieškinio pagrindas nėra savarankiškas kitų pagrindų, kuriuos pateikdama ji remiasi identiškais argumentais, atžvilgiu. Taigi, kadangi ieškovė nenurodo kitų argumentų, išskyrus tuos, kurie buvo suformuluoti pateikiant kitus jos ieškinio pagrindus, argumentus, susijusius su nedideliu rinkos dydžiu, tariamai ribotu pažeidimo poveikiu, tuo, kad GTO tariamai buvo nedidelė ir ieškovės bendradarbiavimu per administracinę procedūrą, reikia atmesti dėl šio sprendimo 148–165, 167–172, 238–242, 344–354 ir 359–364 punktuose nurodytų motyvų.

387 Kalbant apie argumentą, kad Liuksemburge nebuvo su konkurencijos taisyklių paisymu susijusių teisės aktų ir konkurencijos institucijos, reikia pabrėžti, jog nors tiesa, kad per pažeidimo laikotarpį Liuksemburge nebuvo nei nacionalinės teisės aktų, susijusių su konkurencijos taisyklių paisymu, nei nacionalinės konkurenciją prižiūrinčios institucijos, Reglamentas Nr. 17, remiantis jo 24 straipsniu, buvo taikomas visose valstybėse narėse per visą pažeidimo laikotarpį. Taigi šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

388 Tai reiškia, kad ieškinius reikia visiškai atmesti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

389 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo.

390 Kadangi ieškovės bylose T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07 pralaimėjo bylą, jos turi padengti išlaidas pagal Komisijos reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Sujungti bylas T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07 tam, kad būtų priimtas šis sprendimas.**

2. **Atmesti ieškinius.**

3. **Byloje T-141/07 priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *General Technic-Otis Sàrl.***

4. **Byloje T-142/07 priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *General Technic Sàrl.***

5. **Byloje T-145/07 priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *Otis SA, Otis GmbH & Co. OHG Otis BV* ir *Otis Elevator Company.***

6. **Byloje T-146/07 priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *United Technologies Corporation.***

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Paskelbta 2011 m. liepos 13 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Administracinė procedūra 3

Komisijos tyrimas 3

Belgija 3

Vokietija 3

Liuksemburgas 4

Nyderlandai 4

Pranešimas apie kaltinimus 4

Ginčijamas sprendimas 5

Procesas ir šalių reikalavimai 9

Dėl teisės 11

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su atsakomybės pripažinimo už EB 81 straipsnio pažeidimus, nekaltumo prezumpcijos, bausmių individualizavimo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu patronuojančiosioms bendrovėms inkriminuojant jų atitinkamų dukterinių bendrovių padarytus pažeidimus 11

Pirminės pastabos 11

Dėl *Otis* dukterinių bendrovių padarytų pažeidimų inkriminavimo UTC ir OEC 13

Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo GT, *Otis Belgija*, OEC ir UTC 18

– Ginčijamas sprendimas 18

– Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo GT 19

– Dėl GTO padaryto pažeidimo inkriminavimo *Otis Belgija*, OEC ir UTC 20

– Dėl teisės į gynybą pažeidimo 22

– Dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo 23

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų, teisės į gynybą ir EB 253 straipsnio pažeidimu nustatant pradinių baudų dydžius pagal pažeidimų sunkumą 24

Pirminės pastabos 24

Ginčijamas sprendimas 25

Dėl Liuksemburge padaryto pažeidimo kvalifikavimo kaip „labai sunkaus“ 26

Dėl tariamo pradinių baudų neteisėtumo 29

– Dėl bendrų pradinių baudų 29

– Dėl konkrečių pradinių baudų dydžių 35

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu nustatant pradinės baudos dauginimo koeficientą dėl pažeidimo Vokietijoje trukmės 37

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 1998 m. gairių ir proporcingumo principo pažeidimu taikant grupės dauginimo koeficientą tam, kad būtų atsižvelgta į atgrasymo tikslą nustatant pradinių baudų dydį 38

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo bei EB 253 straipsnio pažeidimu, taip pat teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo, teisingumo ir vienodo požiūrio principų bei teisės į gynybą pažeidimu 40

Dėl 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 41

Dėl Komisijos diskrecijos ir Sąjungos teismo vykdomos kontrolės 42

Dėl *Otis* bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Belgijoje 43

Dėl *Otis* bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Vokietijoje 44

Dėl *Otis* bendradarbiavimo siekiant įrodyti pažeidimą Liuksemburge 52

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos ir proporcingumo principų pažeidimu nustatant baudų sumažinimo dydį, skirtiną dėl bendradarbiavimo ne pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo 54

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu 57

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu apskaičiuojant galutinį baudų dydį 57

Dėl bylinėjimosi išlaidų 58